

עיקרי הדוח

מבוא

בפרק זה נכללים:

1. אוכלוסיית החברות.
2. מגמות עיקריות בסקטור החברות הממשלתיות - כללי.
3. הפרטה וגיוס הון מהציבור.
4. מידע על חברות עיקריות.
5. ריכוז נתונים כלליים.

1. אוכלוסיית החברות*

במהלך שנת 2008 קטן מספר החברות הממשלתיות (לא כולל חברות בנות ממשלתיות) והמעורבות הפעילות (עסקיות ולא עסקיות) מ-89 ל-85 עקב הפרטת "החברה הממשלתית למדליות ולמטבעות" ו-"קרן השתלמות למהנדסים" במהלך אותה השנה ועקב הירידה בשיעור האחזקה של המדינה בחברות "אל על" ו-"בזק" לפחות מ-5% אחזקה במהלך אותה שנה.

מספר החברות הממשלתיות והמעורבות הפעילות, כולל בנות ממשלתיות, עמד בסוף שנת 2008 על 93 חברות לעומת 97 חברות בסוף כל אחת מהשנים 2007 ו-2006.

מספר החברות העסקיות מכלל החברות הסתכם ביום 31 בדצמבר 2008 ב-35 חברות, מתוכן 26 ממשלתיות, 6 בנות ממשלתיות ו-3 מעורבות. בנוסף לכך ישנן 58 חברות לא עסקיות, מתוכן 40 ממשלתיות, 2 בנות ממשלתיות ו-16 מעורבות.

נכון ליום 31 בדצמבר 2007 מספר החברות העסקיות עמד על 39 חברות, מתוכן 28 ממשלתיות, 6 בנות ממשלתיות ו-5 מעורבות.

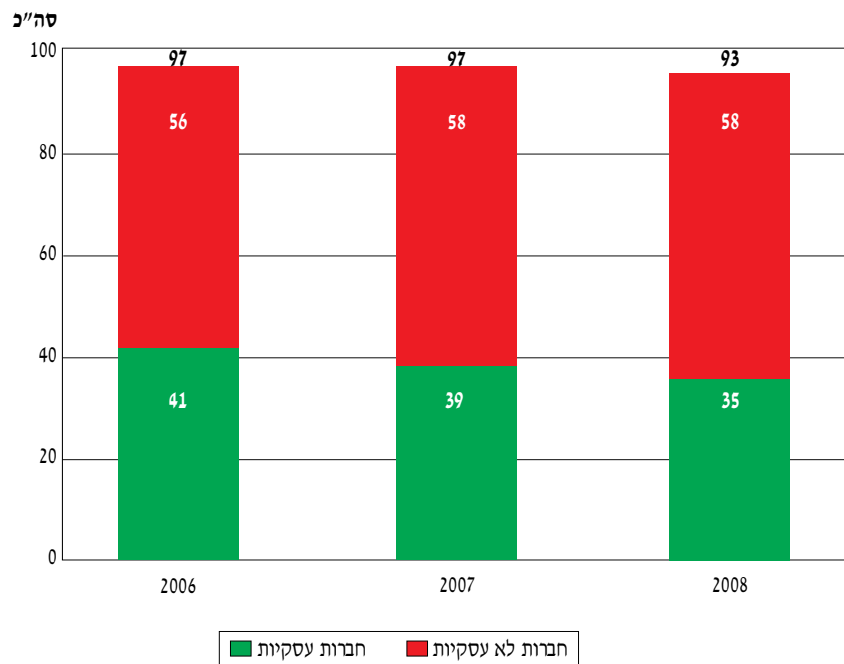
הנתונים המוצגים בעיקרי הדוח בפרק המבוא (מגמות בסקטור החברות הממשלתיות) ובגרפים מתבססים על נתוני דוחות כספיים מפורטים, טיוטות דוחות כספיים ופירוטים נוספים אשר דווחו על ידי חברות ממשלתיות ומעורבות וכוללים את מרבית החברות הממשלתיות והמעורבות הגדולות.

מחוץ למסגרת החברות נכללו השנה, בפרק נפרד בדוח זה, ארבע עמותות: האגודה לתרבות הדיור, המרכז הארצי לפיתוח המקומות הקדושים, הקרן למורשת הכותל ומתימו"פ.

* פירוט אוכלוסיית החברות הממשלתיות לפי ענפים ולפי מתכונת עסקית ל-31 בדצמבר 2008 והשינויים בשנים האחרונות נא ראו לוחות מספר 1, 2א, 2ב;

עיקרי הדוח

גרף 1 - חלוקת החברות בהן הממשלה מחזיקה במניות עסקיות ולא עסקיות בשנים 2006-2008
(לא כולל בנות ממשלתיות)

דין וחשבון על החברות הממשלתיות

עיקרי הדוח

2. מגמות עיקריות בסקטור החברות הממשלתיות - כללי

2.1. מצבת החברות והרכבן -

בשנים האחרונות קיימת יציבות במספר החברות הממשלתיות, זאת עקב תהליך הפרטה של חברות מחד ותהליך של תוספת חברות כתוצאה מהפיכתן של יחידות סמך ורשויות סטטוטוריות לחברות ממשלתיות, מאידך. כל זאת, תוך ביצוע שינויים מבניים שמטרתם שיפור השירות לציבור, הגברת התחרות בפעילויות בעלות מאפיינים מונופוליסטיים וקידום הפרטת חברות.

2.2. הבקרה הפנימית והחיצונית בחברות הממשלתיות -

המגמה העיקרית הבולטת בשנים האחרונות הינה הידוק הבקורות הפנימיות והחיצוניות בחברות הממשלתיות והגברת השקיפות ונכונות הדיווחים של החברות. פעילות זו שולבה בתיקוני חקיקה אשר כתוצאה מהם נדרשו, בין היתר, יו"ר הדירקטוריון, המנכ"לים והאחראים על ענייני כספים בחברות לצרף לדוחות הכספיים הצהרות מנהלים אישיות בדבר הפעולות שנקטו והמצגים שניתנו להבטחת נכונות הדוחות הכספיים ודוח הדירקטוריון (על בסיס הוראות סעיף 302 בחוק האמריקאי (Sarbanes Oxley). דרישה זו היא מתוך "יתקנות החברות הממשלתיות (דוח נוסף בדבר הפעולות שנקטו והמצגים שניתנו להבטחת נכונות הדוחות הכספיים ודוח הדירקטוריון), התשס"ו-2005".

במקביל טופלו סוגיות אתיות ברכיבים בעלי חשיבות ציבורית ועסקית כגון: כללים בדבר העסקת קרובי משפחה ואופן בחירת ומינוי פקידים בכירים ומבקרים פנימיים.

החברות וראי החשבון המבקרים נדרשו להגיש מערך שלם ושיטתי של דיווחים (בדוחות הכספיים וכמידע נוסף) שמטרתם יישום הנורמות הגבוהות שנדרשו על ידי רשות החברות הממשלתיות (להלן: "הרשות") לגבי יושרה, שקיפות, מתן דין וחשבון, נשיאה באחריות ("Accountability") ואפקטיביות הבקורות הפנימיות והחיצוניות בחברות (לרבות על בסיס הוראות סעיף 404 בחוק (Sarbanes Oxley).

כמו כן, נדרשו החברות למסד תהליך מסודר לניהול סיכונים להם הן חשופות תוך יצירת מנגנוני בקרה. על הדירקטוריון להתוות מדיניות ניהול סיכונים ולפקח על ביצועה והכול בהתאם לעקרונות שנקבעו בחוזר ניהול הסיכונים שפרסמה הרשות.

2.3. התקינה החשבונאית בחברות הממשלתיות -

מגמה עיקרית בולטת נוספת בחברות הממשלתיות הינה אימוץ הדרגתי ושיטתי של נורמות גבוהות יחסית המקובלות במדינות מפותחות, כדוגמת ארצות הברית, לגבי הביקורת החשבונאית הן בסקטור הפרטי והן בסקטור הממשלתי. במסגרת זו, החליטה הממשלה באוגוסט 2004, כי התקינה הייחודית לחברות הממשלתיות הינה בנוסף לתקינה של הסקטור הפרטי, או כהרחבה ו/או כחידוד של נושאים ספציפיים לחברות ממשלתיות כמפורט בחוזרי הרשות וכי הרשות תמשיך להסתייע בצוותים המקצועיים שהוקמו על ידה לצורך כך.

2.4. נתונים עיקריים -

2.4.1. הכנסות

במחזור ההכנסות של החברות הממשלתיות חל גידול של כ-1,021.4 מיליוני ש"ח מסך של כ-58,175.4 מיליוני ש"ח בשנת 2007 לסך של כ-59,196.8 מיליוני ש"ח בשנת 2008, המהווה גידול של כ-1.8%.

במחזור ההכנסות של החברות הממשלתיות העסקיות חל גידול של כ-959.4 מיליוני ש"ח מסך של כ-56,338.7 מיליוני ש"ח בשנת 2007 לסך של כ-57,298.1 מיליוני ש"ח בשנת 2008, המהווה גידול של כ-1.7%.

במחזור ההכנסות של החברות המעורבות העסקיות חל קיטון של כ-20,644.6 מיליוני ש"ח מסך של כ-23,882 מיליוני ש"ח בשנת 2007 לסך של כ-3,237.4 מיליוני ש"ח בשנת 2008, המהווה קיטון של כ-86.4%. הקיטון נובע בעיקר מהעובדה שבמהלך שנת 2008 ירד שיעור האחזקה של המדינה בחברות "אל על" ו"בזק" לפחות מ-5%.

דין וחשבון על החברות הממשלתיות

עיקרי הדוח

2.4.2. רווחיות

ברוחי החברות הממשלתיות חל גידול מסך של כ-1,290.2 מיליוני ש"ח בשנת 2007 לסך של כ-1,423.6 מיליוני ש"ח בשנת 2008 (גידול בתשואה להון מתשואה של כ-4.1% לתשואה של כ-4.7%).

ברוחי החברות הממשלתיות העסקיות חל גידול של כ-147 מיליוני ש"ח מסך של כ-1,320.4 מיליוני ש"ח בשנת 2007 לסך של כ-1,467.4 מיליוני ש"ח בשנת 2008 (גידול בתשואה להון מתשואה של כ-4.4% לתשואה של כ-5%).

טבלה 1 - נתוני רווחיות בחברות הממשלתיות העסקיות בשנים 2006-2008:

במיליוני ש"ח			
2006	2007	2008	
2,873	1,320.4	1,467.4	רווח נקי
7%	4.4%	5%	שיעור תשואה להון עצמי

ברוחי החברות המעורבות, חל קיטון מסך של כ-2,033.2 מיליוני ש"ח בשנת 2007 לסך של כ-28.1 מיליוני ש"ח בשנת 2008 (קיטון בתשואה להון מתשואה של כ-24.3% לתשואה של כ-0.8%).

קיטון זה נובע מירידה בשיעור האחזקה של המדינה בחברות אל על ובזק אל מתחת ל-5% ועקב רווח חד פעמי שנרשם ממכירת פעילות פי גלילות בשנת 2007.

טבלה 2 - נתוני רווחיות בחברות המעורבות בשנים 2006-2008:

במיליוני ש"ח			
2006	2007	2008	
765.4	2,033.2	28.1	רווח נקי
7.9%	24.3%	0.8%	שיעור תשואה להון עצמי

2.4.3. חלק המדינה ברווח

חלק המדינה ברווחי החברות הממשלתיות עמד על סך של כ-1,413.9 מיליוני ש"ח בשנת 2008 לעומת סך של כ-1,275.8 מיליוני ש"ח בשנת 2007 וסך של כ-2,871 מיליוני ש"ח בשנת 2006.

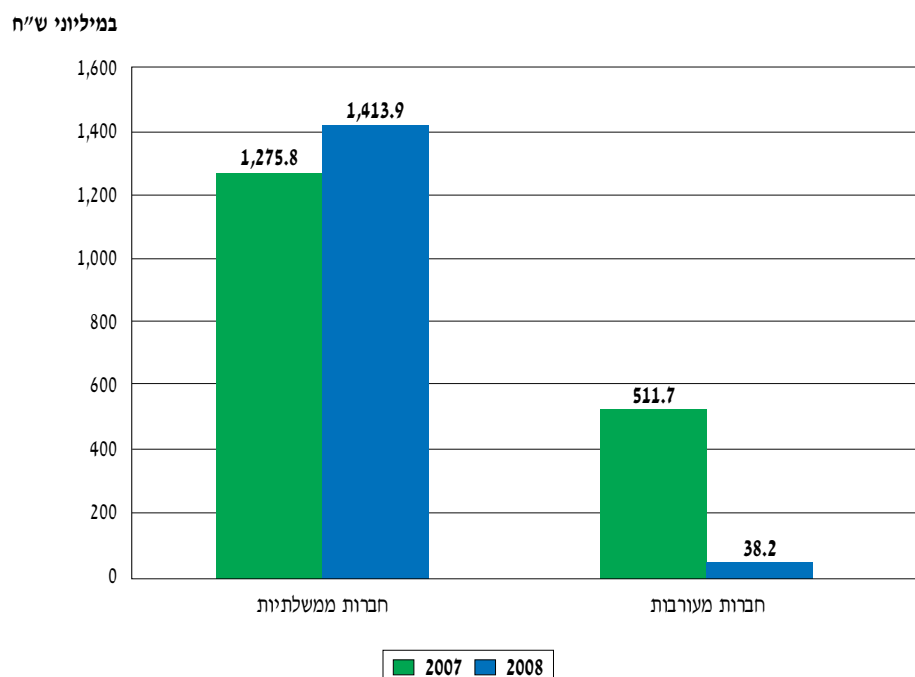
חלק המדינה ברווחי החברות הממשלתיות העסקיות עמד על סך של כ-1,451.1 מיליוני ש"ח בשנת 2008 לעומת סך של כ-1,296.4 מיליוני ש"ח בשנת 2007 וסך של כ-2,856.1 מיליוני ש"ח בשנת 2006. ישנו גידול בחלק המדינה ברווח בסך של כ-154.7 מיליוני ש"ח לעומת קיטון בסך של כ-1,659.7 מיליוני ש"ח בשנה הקודמת.

חלק המדינה ברווחי החברות המעורבות עמד על סך של כ-38.2 מיליוני ש"ח בשנת 2008 לעומת סך של כ-511.7 מיליוני ש"ח בשנת 2007 וסך של כ-147.7 מיליוני ש"ח בשנת 2006.

דין וחשבון על החברות הממשלתיות

עיקרי הדוח

גרף 2 - חלק המדינה ברווחי החברות הממשלתיות והמעורבות בשנים 2007-2008

2.4.4 היקף מאזנים

בהיקף המאזנים של החברות הממשלתיות העסקיות חל גידול של כ-5,557 מיליוני ש"ח מסך של כ-139,224 מיליוני ש"ח בשנת 2007 לסך של כ-144,781 מיליוני ש"ח בשנת 2008 המהווה גידול של כ-4% (לעומת קיטון של כ-2.4% בשנה קודמת).

2.4.5 מספר המועסקים

במספר המועסקים של החברות הממשלתיות העסקיות חל גידול של 1,610 עובדים, מ-50,471 עובדים בשנת 2007 ל-52,081 עובדים בשנת 2008, המהווה גידול בשיעור של כ-3.2%, זאת בהשוואה לגידול של 51 עובדים משנת 2006 לשנת 2007, המהווה גידול בשיעור של כ-0.1%.

2.4.6 היקף השקעות

בהיקף ההשקעות ברוטו לפני פחת של החברות הממשלתיות חל קיטון מסך של כ-7,221 מיליוני ש"ח בשנת 2007 לסך של כ-6,921 מיליוני ש"ח בשנת 2008, קיטון של כ-4.2%.

היקף ההשקעות החשבונאי אינו כולל פיתוח תשתית כבישים באמצעות מע"צ בסך של כ-2,384 מיליוני ש"ח בשנת 2008 ובסך של כ-2,358 מיליוני ש"ח בשנת 2007 אשר נרשמו כהוצאה בדוחות הכספיים. עם הכללת השקעות חברת מע"צ, היקף ההשקעות בשנת 2008 גדל לסך של כ-9,299 מיליוני ש"ח לעומת סך של כ-9,498 מיליוני ש"ח בשנת 2007.

בהיקף ההשקעות ברוטו לפני פחת של החברות הממשלתיות העסקיות חל קיטון מסך של כ-7,151 מיליוני ש"ח בשנת 2007 לסך של כ-6,864 מיליוני ש"ח בשנת 2008, קיטון של כ-4%. ההשקעות בוצעו בעיקר בענפי המשק הבאים: חשמל ומים, תחבורה, אחסנה ותקשורת ותעשייה.

עיקרי הדוח

2.4.7 נתונים מאקרו כלכליים

בסך הייצוא פו"ב (Free On Board) של החברות הממשלתיות העסקיות חל גידול בשיעור של כ-1.6% לעומת שנת 2007.

בהיקף התוצר של החברות הממשלתיות העסקיות חל גידול של כ-7.1% לעומת שנת 2007 (בשנת 2007 חל קיטון של כ-4.3% ביחס לשנת 2006).

משקל התוצר בחברות הממשלתיות מסך התוצר המקומי הגולמי (תמ"ג) עמד על כ-2.5% בכל אחת מהשנים 2007 ו-2008 ועל כ-2.7% בשנת 2006.

משקל התוצר בחברות הממשלתיות העסקיות מסך התוצר המקומי הגולמי (תמ"ג) עמד על כ-2.4% בכל אחת מהשנים 2007 ו-2008 ועל כ-2.7% בשנת 2006.

משקל המועסקים בחברות הממשלתיות מסך המועסקים במשק עמד על כ-2% בכל אחת מהשנים 2007 ו-2008 ועל כ-2.1% בשנת 2006.

משקל המועסקים בחברות הממשלתיות העסקיות מסך המועסקים במשק עמד על כ-1.9% בכל אחת מהשנים 2007 ו-2008 ועל כ-2% בשנת 2006.

משקל הייצוא של החברות הממשלתיות העסקיות מסך הייצוא במשק עמד על כ-8.6% בשנת 2008, על כ-9.5% בשנת 2007 ועל כ-12.9% בשנת 2006.

משקל השקעות הפיתוח בחברות הממשלתיות העסקיות מסך השקעות הפיתוח במשק עמד על כ-5.1% בשנת 2008, על כ-5.5% בשנת 2007 ועל כ-7.7% בשנת 2006.

בבחינה לאורך זמן במהלך עשר השנים האחרונות, חל קיטון מהותי במשקלן של החברות הממשלתיות העסקיות במשק כלהלן:

קיטון של כ-31% במשקל החברות הממשלתיות העסקיות בתמ"ג (משיעור של כ-3.5% בשנת 1999 לשיעור של כ-2.4% בשנת 2008), קיטון של כ-17% בחלקם של המועסקים בחברות הממשלתיות העסקיות מסך המועסקים במשק (משיעור של כ-2.3% בשנת 1999 לשיעור של כ-1.9% בשנת 2008) וקיטון של כ-50% בהיקף ההשקעות של החברות הממשלתיות העסקיות מכלל ההשקעות במשק (משיעור של כ-10.5% בשנת 1999 לשיעור של כ-5.3% בשנת 2008).

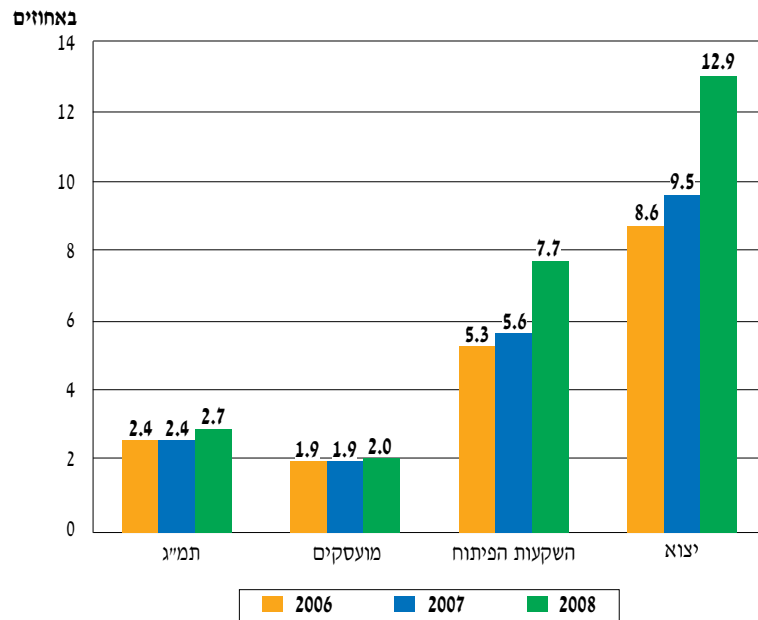
הפעילות בחברות הממשלתיות העסקיות מראה, כי בהיקף התוצר למועסק חל גידול של כ-5.4% משנת 2007 לשנת 2008, בהשקעות פיתוח למועסק חל קיטון של כ-5.6% ובייצוא למועסק לא חל שינוי בין שנים אלו.

היקף התוצר למועסק בחברות הממשלתיות העסקיות הסתכם בשנת 2008 בכ-344 אלפי ש"ח לעומת כ-261 אלפי ש"ח בשאר המשק, היקף ההשקעות למועסק בשנה זו הסתכם בכ-134 אלפי ש"ח לעומת כ-47 אלפי ש"ח בשאר המשק והיקף הייצוא למועסק בשנה זו הסתכם בכ-86 אלפי דולרים לעומת כ-18 אלפי דולרים בשאר המשק.

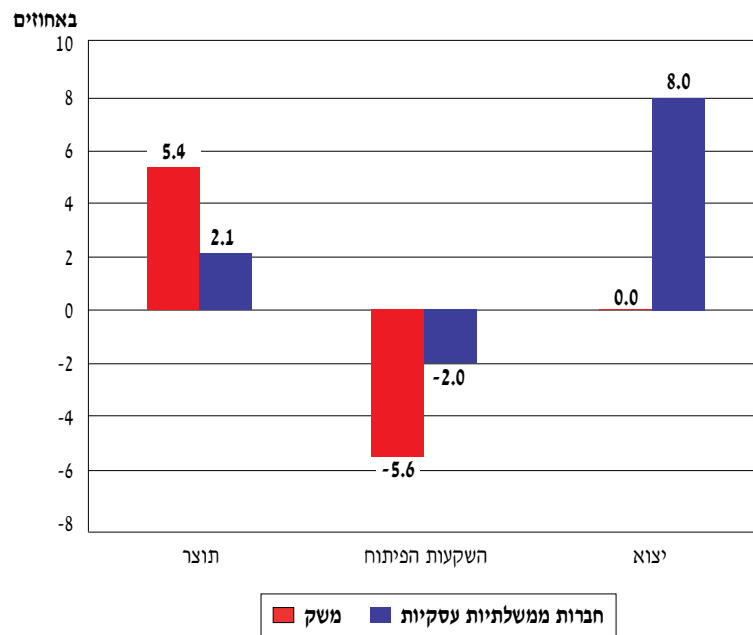
דין וחשבון על חברות הממשלתיות

עיקרי הדוח

גרף 3 - חלק החברות הממשלתיות העסקיות מכלל המשק בשנים 2006-2008

גרף 4 - השינוי השנתי בפרמטרים הכלכליים למועסק בחברות הממשלתיות העסקיות בהשוואה לשאר המשק בשנת 2008

דין וחשבון על החברות הממשלתיות

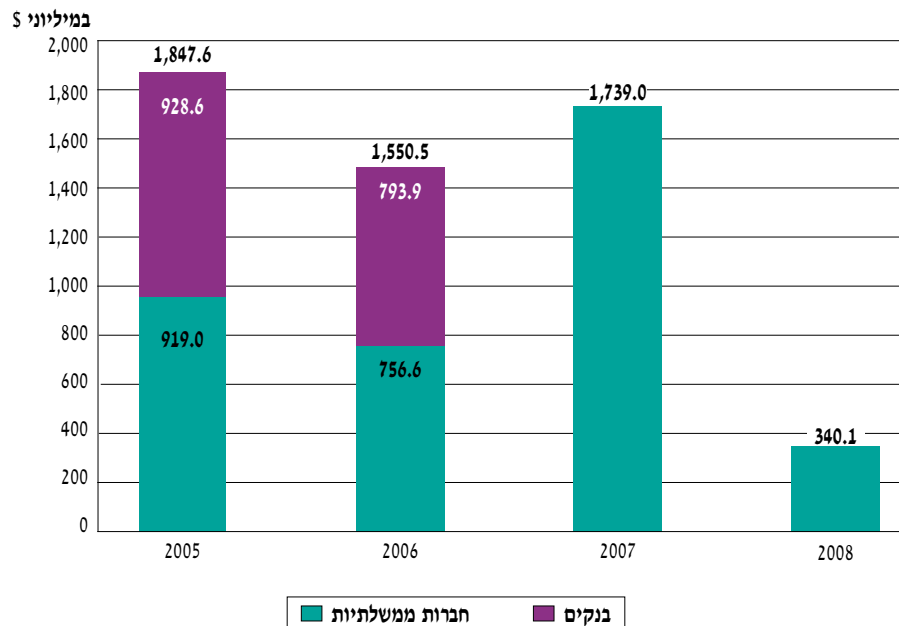
עיקרי הדוח

3. הפרטה וגיוס הון מהציבור

ההיקף הכספי של ההפרטה וגיוס ההון מהציבור (גיוס מיידי ועתידי) הסתכם בשנת 2008 בכ-340.1 מיליוני דולרים בהשוואה לכ-1,739.0 מיליוני דולרים בשנת 2007. בתקופה ינואר - יולי 2009 לא היו הפרטות. להלן פירוט היקף ההפרטות וגיוס ההון בתקופה 1/2005 עד 7/2009:

היקף במיליוני דולרים	שנה
1,847.6	2005
1,550.5	2006
1,739.0	2007
340.1	2008
-	1-7/2009
5,477.2	סה"כ

גרף 5 - הפרטה בישראל בתקופה משנת 2005 ועד חודש 7/2009 (גיוס הון מיידי ועתידי למדינה ולחברות הממשלתיות)

פירוט להיקפים הנ"ל מופיע בנספח ההפרטה המצורף לפרק זה.

להלן רשימת החברות בהן בוצעו פעולות הפרטה בתקופת הדוח (תיאור מפורט של פעולות ההפרטה כלול בנספח ההפרטה המצורף לפרק זה):

1. החברה הממשלתית למדליות ומטבעות בע"מ.

2. קרן השתלמות למהנדסים בע"מ.

בנוסף, במהלך לחודש ספטמבר 2008 מימשה בעלת השליטה בחברת בזק את האופציות שהוענקו לה במסגרת מכירת גרעין השליטה בה בשנת 2005, כך ששיעור אחזקת המדינה בבזק ירד אל מתחת ל-5%, והחברה חדלה להיחשב כחברה שהמדינה בעלת עניין בה.

דין וחשבון על חברות הממשלתיות

עיקרי הדוח

להלן רשימת החברות אשר הרשות מכינה את מכירתן או הנפקתן המלאה או החלקית:

1. הבנק לפיתוח התעשייה בע"מ.
2. אגרוסקו, חברה ליצוא חקלאי בע"מ.
3. החברה לאוטומציה במינהל השלטון המקומי בע"מ.
4. בנק החקלאות בע"מ.
5. בנק הדואר בע"מ.
6. חברות הנמלים.

4. מידע על חברות עיקריות

להלן נתונים מרכזיים לגבי החברות הממשלתיות והמעורבות העיקריות:

4.1 חברות תשתיות ונפט:

4.1.1 חברת החשמל לישראל בע"מ

(נא ראה נספח שינויים מבניים)

חברת החשמל לישראל בע"מ (להלן: "החברה") הינה מונופול כמעט מוחלט בתחומים השונים בהם היא פועלת על פי רשיונותיה והינה אחת החברות התעשייתיות הגדולות במשק הישראלי.

החל מיום 5 במרץ 1996 פועלת החברה בהתאם לחוק משק החשמל התשנ"ו-1996 (להלן: "החוק") שתוקן מספר פעמים לאחרונה, כאשר התיקון האחרון שבהם תוקן בחודש יוני 2008 (תיקונים 5, 6, 7 ו-8). בנוסף, החברה כפופה להוראות חוק החברות הממשלתיות.

מטרתו של החוק היא להסדיר את הפעילות במשק החשמל לטובת הציבור, וזאת תוך הבטחת אמינות, זמינות, איכות ויעילות והכול תוך יצירת תנאים לתחרות ומזעור עלויות. כאמור, החוק תוקן מספר פעמים, התיקונים האחרונים לחוק (תיקון 5 מיולי 2007 ותיקון 8 מיוני 2008) תוקנו, בין היתר, במטרה להסדיר שינויים מבניים במשק החשמל (לרבות המבנה העתידי של החברה). לפירוט עיקרי התיקונים נא ראה נספח שינויים מבניים.

בהתאם להחלטת הממשלה מסי 104 מיום 25 במרץ 2003, פעלה הרשות ליישום הרפורמה בחברה. בתחילת 2006 סיכמו משרד האוצר ומשרד התשתיות הלאומיות על מבנה היעד למשק החשמל המבוסס בעיקרו על המלצות חברת הייעוץ הבינלאומית KPMG.

בהתאם לתיקון מסי 5 בחוק, תתפצל החברה לקבוצת חברות ייצור, הולכה, חלוקה ושירותים נוספים וחברה נפרדת בבעלות ממשלתית מלאה של ניהול המערכת, בהתאם ללוחות הזמנים המפורטים בחוק, החל מיום 1 בינואר 2008. בהתאם להוראות החוק, הוארכו ביום 1 בנובמבר 2007 רישיונות הייצור וההולכה בחברה עד ליום 1 ביולי 2008 ורישיונות החלוקה וההספקה הוארכו עד ליום 1 ביולי 2009. ביום 29 במרץ 2007 המציאו נציגי המדינה את ההצעה הראשונית מטעם המדינה למשא ומתן בנוגע להשלכות השינוי המבני בחברה על זכויות העובדים ותנאי העסקתם לידי מר עופר עיני, יו"ר הסתדרות העובדים החדשה, כמתחייב מפסק דינו של בית הדין הארצי לעבודה מיום 18 במרץ 2007. ביום 30 באוקטובר 2007 ניתן צו משק החשמל (הארכת תוקפם של רישיונות החברה ויישום השינוי המבני במשק החשמל) התשס"ח-2007, הדוחה את המועדים שנקבעו בתיקון מסי 5 לחוק. בישיבה מיום 3 בספטמבר 2007 סיכמו שר האוצר ושר התשתיות הלאומיות כי יוקם צוות משא ומתן בדרכים הגבוהים ביותר לשם יישום הרפורמה בחברה. בין נציגי המדינה ונציגי העובדים התקיים משא ומתן הן בנוגע להסכם השכר בחברה והן בנוגע להשלכות השינוי המבני בחברה על זכויות עובדיה.

בשנת 2008 הושלם מבצע פרישה מרצון של 300 עובדים, עליו הוסכם בסוף שנת 2007 בין ההסתדרות, ועד העובדים, הנהלת החברה, הרשות והממונה על השכר. מבצע הפרישה כלל הפחתת תקנים קבועים וארעיים.

עיקרי הדוח

צוותי עבודה הכוללים את נציגי הרשות, אגף התקציבים, החשב הכללי, משרד התשתיות הלאומיות והרשות לשירותים ציבוריים חשמל, בסיוע יועצים מקצועיים, בחנו במשותף ובהרכבים שונים סוגיות הרלבנטיות ליישום הרפורמה לגבי אופן פעילות מקטעי הייצור, ההולכה, ניהול המערכת והחלוקה וכן סוגיות פיננסיות ומשפטיות בנושאי הנכסים וההתחייבויות של החברה.

ביום 29 ביוני 2008 החליט הקבינט הכלכלי - חברתי על הקמת חברת ניהול המערכת בהתאם למטרות החברה בחוק וכן על הקמת חברת תחנות יצור חשמל חדשות, אשר תפעל להגדלת ייצור החשמל מעבר להיקף הייצור שנקבע לחברה וליצרנים פרטיים. כמו כן, החליטה ועדת השרים לענייני חקיקה ביום 29 ביוני 2008 על תיקונים בחוק כגון שרישיונות החברה יוארכו עד ליום 1 ביולי 2009.

במהלך שנת 2007 וכן במהלך שנת 2008 התקיימו דיונים בפורומים שונים עם הנהלת החברה ונציגי ארגון העובדים במטרה להגיע למבנה רפורמה מוסכם. מגעים אלו לא צלחו. ביוני 2008 תוקן החוק (תיקון מס' 8). השינויים העיקריים לתיקון הינם ראשית ביטול אבני הדרך לרפורמה שנקבעו בתיקון מס' 5 לחוק כתנאי להארכת הרישיונות של החברה ושנית קבלת רישיונות ייצור למתקנים חדשים: הוחלט כי ניתן לתת רישיונות חדשים לחברה במסגרת פעילותה הקיימת וללא צורך בהקמת חברות בנות, אולם החברה תקבל רישיונות ייצור חשמל נוספים רק לתחנות שאושרו במסגרת תוכניות הפיתוח ובהיקף שלא יעלה על 1,750 מגוואט.

הכנסות החברה עמדו על סך של כ-23,209 מיליוני ש"ח בשנת 2008 לעומת סך של כ-20,081 מיליוני ש"ח בשנת 2007 (עלייה של כ-16%).

החברה דיווחה על רווח של כ-549 מיליוני ש"ח בשנת 2008, לעומת רווח של כ-594 מיליוני ש"ח בשנת 2007.

החברה השקיעה בנכסים קבועים סך של כ-2.7 מיליארדי ש"ח בשנת 2008 לעומת סך של כ-3.1 מיליארדי ש"ח בשנת 2007.

סכום הוצאות המימון של החברה עמד על כ-2.4 מיליארדי ש"ח בשנת 2008, לעומת כ-1.7 מיליארדי ש"ח בשנת 2007.

בחודש ינואר 2008 הנפיקה החברה אג"ח למשקיעים זרים בחו"ל בסך כולל של 250 מיליוני דולר ארה"ב ונרשמה למסחר בבורסה של סינגפור.

בחודש מארס 2008 הנפיקה החברה אג"ח לא סחירות לגופים מוסדיים בסך כולל של כ-170 מיליוני ש"ח.

בחודש מאי 2008 הנפיקה החברה אג"ח לגופים מוסדיים בארה"ב בסך כולל של מיליארד דולר ארה"ב.

דירקטוריון החברה המליץ על חלוקת דיבידנד בסך 118 מיליוני ש"ח בגין רווחי שנת 2004 בשעה שבהתאם למדיניות הרשות (חלוקת דיבידנד בשיעור של 60% מהרווח השוטף) נרשמה הפרשה בסך של 1,546 מיליוני ש"ח. דירקטוריון החברה נימק את עמדתו בכך שלדעתו אין לחלק דיבידנד מרווחים הנובעים משינוי חשבונאי ומסכום הנובע מירידת שיעור המס. נכון למועד פרסום הדוח טרם הוכרעה סוגיה זו בנוגע לחלוקת דיבידנד של החברה בגין רווחי שנת 2004.

בדוחות הכספיים של החברה נאמר כי הדירקטוריון אינו ממליץ לעת עתה על חלוקת דיבידנד לשנים 2005, 2006 ו-2008 (בשנת 2007 החברה הפסידה). הדיבידנד על פי מדיניות הרשות הינו בסכום של כ-329 מיליוני ש"ח לשנת 2008, בסכום של כ-159 מיליוני ש"ח לשנת 2006 ובסכום של כ-732 מיליוני ש"ח לשנת 2005.

בחודש מרץ 2008 הודיעה הרשות כי בשנת 2008 אין בכוונתה לדרוש חלוקת דיבידנד בגין השנים 2005-2006. טרם התקבלה תשובה מהרשות לגבי חלוקת הדיבידנד בגין שנת 2008.

על פי הוראת הרשות שפורסמה בתקנות בחודש דצמבר 2007, תחול על החברה חובה לצרף דוח נוסף בדבר אפקטיביות הבקרה הפנימית על דיווח כספי החל מהדוחות הכספיים ליום 31 בדצמבר 2009. למועד פרסום הדוח מדווחת החברה שהיא לומדת את התקנות ומתארגנת ליישום הנדרש ממנה.

דין וחשבון על החברות הממשלתיות

עיקרי הדוח

בהתאם לתקנות שפורסמו ביום 30 ביוני 2008 בדבר עריכת דוחות כספיים בהתאם לתקני IFRS, החברה אימצה החל מיום 1 בינואר 2008 את התקנים הבינלאומיים (תקני IFRS). כאמור בביאור 32 לדוחות הכספיים לשנת 2007, הוצגו מאזנים לימים 1 בינואר 2007 ו-31 בדצמבר 2007, דוח רווח והפסד לשנת 2007 והתאמות להון העצמי כשהם ערוכים לפי תקני חשבונאות בינלאומיים. בנוסף, מוצגות התאמות מהותיות הנדרשות לצורך המעבר.

בעקבות המעבר לדוח על פי תקני IFRS, קטן ההון העצמי של החברה לימים 31 בדצמבר 2007 ו-1 בינואר 2007 בכ-4.4 מיליארדי ש"ח ובכ-5.1 מיליארדי ש"ח, בהתאמה.

ביום 14 בספטמבר 2004 התקין שר האוצר (מתוקף סמכותו לפי סעיף 33א לחוק החברות) תקנות, לפיהן החברה תערוך את דוחותיה הכספיים כשהם מותאמים על בסיס ריאלי לפי השינויים בכוח הקנייה הכללי של המטבע הישראלי (מדד המחירים לצרכן), ולא על בסיס נומינלי.

בהיעדר תקן חשבונאות ישראלי או בינלאומי המתייחס ספציפית לחברות בפיקוח מסוגה של החברה, יישמה החברה עד תום שנת 2007 הוראות בתקן האמריקאי לחברות בפיקוח (FAS 71). עניינו של תקן זה הוא התאמת טיפול חשבונאי מסוים בדוחות הכספיים למדיניות התעריפים והרגולציה בחברות שירותים חיוניים לציבור מסוגה של החברה.

מטרתיהם של התקנים האמריקאים לחברות בפיקוח (RE) הינם התאמת הטיפול החשבונאי בדוחות הכספיים למדיניות התעריפים והרגולציה בחברות שירותים חיוניים לציבור מסוגה של החברה, כאשר ה-RE6 כולל את כל האספקטים (תקנים) המושפעים מבסיס התעריף והרגולציה. באמצעות תקנים אלו נמנע נתק בין בסיס הדיווח הכספי לבין בסיס התעריף והרגולציה הקובע את הסביבה הכלכלית שלפיה פועלות החברות הללו.

שמירת מתאם ומניעת נתק בין בסיס הדיווח הכספי לבין בסיס התעריף והרגולציה חשובים למניעת חשיפות וסיכונים בלתי ראויים לחברה ולהשגתם של יעדים שנקבעו בחוק ולהצגה הראויה של הדוחות הכספיים בחברות מסוגה של החברה.

ביום 29 ביוני 2008 נחתמו תקנות החברות הממשלתיות (כללים לעריכת דוחות כספיים של חברת החשמל לישראל בע"מ) (הוראות שעה) (תיקון) התשס"ח-2008 אשר, בין היתר, מאריכות את התקנות בדבר עריכת דוחות כספיים על בסיס מותאם מיום 31 לדצמבר 2007 ליום 31 לדצמבר 2008 וכן, מאפשרות לחברה להמשיך ביישום תקן לחברות בפיקוח מסוגה של החברה כאמור לעיל, לרבות התאמת סעיפי דיווח כספי נוספים לבסיס התעריף והרגולציה בהתאם לתקינה החשבונאית האמריקאית באותו הקשר.

בביאורים לדוחות הכספיים של החברה ייכלל גילוי איכותי (לא כמותי) המסביר באילו היבטים כללי הדיווח המיושמים בדוחות הכספיים של החברה שונים מתקני דיווח כספי בין-לאומיים. בדוח הדירקטוריון תצוין הערכת השפעה הכספית של שוני זה על ההון העצמי והרווח הנקי של החברה.

בתאריך 14 בינואר 2009 האריך שר האוצר את התקנות האמורות עד לדוחות לתקופה המסתיימת ב-31 בדצמבר 2009.

בביאורים לדוחות הכספיים ציינה החברה כי הרשות במכתבה מיום 12 במרס 2008 הודיעה, בין היתר, על עמדתה לפיה ייש לתת ביטוי בשיעור ההיוון למרכיבי הסיכון וחוסר הודאות הכלולות בפנסיה" וכי הוקמה ועדה לבחינה מחודשת של כלל ההנחות שביסוד ההתחייבות בשל סיום יחסי עובד מעביד. בין היתר תבחן הועדה את הקשר בין ההנחות העומדות בבסיס חישוב ההתחייבויות האקטואריות של קופת פנסיה, הנחיות אגף שוק ההון ואופן החישוב האקטוארי כמוצג בספרי החברה.

לפי הוראות IAS 19, שיעור הניכיון לחישוב המחויבות לפנסיה יהיה בהתאם לתשואות השוק בסוף תקופת הדוח על אגרות חוב תאגידיות ("קונצרניות") באיכות גבוהה. במדינות שבהן אין כל שוק עמוק באגרות חוב כאלו, ייעשה שימוש בתשואות השוק על אגרות חוב ממשלתיות.

עיקרי הדוח

עד למועד אישור הדוחות הכספיים לא הסתיימה הבחינה (הנעשית על ידי רשויות ממלכתיות) לגבי קיומו או אי קיומו של שוק עמוק באגרות חוב תאגידיות באיכות גבוהה. בחישוב המחויבות לפנסיה השתמשה החברה בשלב זה בשיעור ניכיון המתאים לתשואות השוק על אגרות חוב ממשלתיות. אם הבחינה הנ"ל לא תקבע שאין בישראל כל שוק עמוק באגרות חוב תאגידיות באיכות גבוהה, יהיה על החברה להציג מחדש את המחויבות לפנסיה תוך שימוש בשיעור ניכיון המתאים לתשואות השוק על אגרות חוב תאגידיות בדירוג AA. לגבי כל טווח זמן בעתיד קיים מרווח שונה בין שיעור התשואה על אגרות חוב תאגידיות בדירוג AA לבין שיעור התשואה על אגרות חוב ממשלתיות.

החברה העריכה בדוחותיה הכספיים כי בהתייחס למחויבותה לפנסיה, הנתון הממוצע המשוקלל של המרווח הנ"ל לסוף שנת 2008 הינו בין 5.1% ל-5.3% וההשפעה הממוצעת של כל 0.1% ממרווח זה הינה הקטנת המחויבות לפנסיה בסך של כ-250 מיליוני ש"ח והגדלת ההון העצמי בסך של כ-110 מיליוני ש"ח. לתחילת שנת 2008, הנתון הממוצע המשוקלל של המרווח הנ"ל הינו בין 2.2% ל-2.4% וההשפעה הממוצעת של כל 0.1% ממרווח זה הינה הקטנת המחויבות לפנסיה בסך של כ-320 מיליוני ש"ח והגדלת ההון העצמי בסך של כ-205 מיליוני ש"ח.

בדוח רואה החשבון המבקר לדוחות הכספיים לשנת 2008 צוין כי כאמור בביאורים 34 ו-35 החברה כוללת בדוחות הכספיים מידע הנדרש בחוזרי הרשות שהסתמכו על סעיף 33 ב' בחוק החברות הממשלתיות, למעט מידע בדבר זכויות במקרקעין כאמור בביאור 34ה'. ביאור 35 כולל מידע לגבי פיצול רווח והפסד ומאזן לפי מקטעי הפעילויות של ייצור הולכה וחלוקה ומידע לגבי פיצול דוח רווח והפסד ומאזן ל-18 יחידות דיווח ונערך בהתבסס על הנחות מסוימות כמפורט בביאור. ביאור 34 כולל מידע נוסף הנדרש בחוזרים כאמור.

בדוח רואה החשבון המבקר לדוחות הכספיים לשנת 2008 ישנן, בין היתר, הפניות תשומת הלב כדלהלן:

1. הפנייה לאמור בביאור 1ז' באשר ל"הסדר הנכסים".
2. הפנייה לאמור בביאור 21ב' (סעיפי משנה (1), (2), (3) ו-(4)) בדבר תביעות ייצוגיות ודרישות מהותיות אחרות שהוגשו נגד החברה.
3. הפנייה לאמור בביאור 2"ח(5) בדבר האפשרות של הצגה מחדש של המחויבות לפנסיה.
4. הפנייה לאמור בביאור 1.17.1(3) בדבר פניות הממונה על השכר באוצר בעניין חריגות שכר בחברה והאפשרות שהדבר ישפיע על הדוחות הכספיים.
5. הפנייה לאמור בביאור 2א(3) בדבר ההיבטים שבהם כללי הדיווח הכספי המיושמים בדוחות הכספיים של החברה, בהתאם לתקנת החברות הממשלתיות, שונים מתקני הדיווח הכספי הבינלאומיים (IFRS).

ביום 6 באוגוסט 2009 פנתה החברה לרשות ניירות ערך בבקשה דחופה לקבל הנחיה מראש (פרה רולינג) בקשר לטיפול החשבונאי שיש לנקוט כתוצאה מממצאים שהתבררו לחברה בקשר לשיעור התפתחות הגמלה של עובדיה הזכאים לפנסיה תקציבית, הפנייה נעשתה כתוצאה ממחלוקת בין דירקטוריון והנהלת החברה ובין רואה החשבון. ביום 26 באוגוסט 2009 הרשות לניירות ערך השיבה לחברה כי: 1. השימוש בעבר באומדן של גידול ריאלי בשכר הגמלאים בשיעור של כ-2% בשנה מהווה טעות בתקופות הדיווח הקודמות ויש לתקן את הדוחות הכספיים בדרך של הצגה מחדש, על מנת לשקף בהם למפרע את תיקון הטעות. 2. ההנחה האקטוארית לגידול בשכר הריאלי של גמלאי החברה הינה שחיקה ריאלית של כ-1.54% לשנה בנטרול השפעת העלייה בדרגה בתוך סולם הדרגות.

ביום 24 בדצמבר 2009 פרסמה החברה את דוחותיה הכספיים בדרך של הצגה מחדש (Restatement). השפעת ההצגה מחדש הינה מהותית בעיקר לגבי הסעיפים: עודף המחויבות לפנסיה על נכסי התוכנית לפנסיה וההון העצמי.

עיקרי הדוח

4.1.2. נתיבי הגז הטבעי לישראל בע"מ

נתיבי הגז הטבעי לישראל בע"מ (להלן: "החברה") נוסדה בחודש יולי 2003 והחלה בפעילותה במהלך שנת 2003. החברה הינה בבעלות מלאה של מדינת ישראל והוקמה על פי החלטת ממשלה לפיה יוענק לחברה רשיון להקמה ולהפעלה של מערכת הולכת גז טבעי לפי חוק משק הגז הטבעי התשס"ב-2002. לפיכך, על החברה חלות הוראות חוק החברות הממשלתיות והתקנות שהותקנו על פיו.

החברה קיבלה מהמדינה רשיון להקמה ולהפעלה של מערכת הולכה לתקופה של 15 שנה מיום מתן הרשיון (אוגוסט 2004). בחודש נובמבר 2005 תוקן הרשיון כך שתקופת הרשיון הינה 30 שנה, עד ליום 31 ביולי 2034.

בהתאם לרשיון ולהסכמים עם המדינה תעביר החברה למדינה או למי שהיא תורה לה, ללא תמורה, את מערכת הגז הטבעי, לרבות כל הזכויות והחובות עם ביטולו. במקרה זה עלולה החברה שלא לעמוד בפרעון של מלוא התחייבויותיה.

החברה פועלת להסדרת החשיפה כאמור ולצורך גיוס מימון להקמת מערכת ההולכה, כדלקמן:

1. במסגרת התוספת להסכם, התחייבה ממשלת ישראל כי לא תיתן רשיון הולכה לגורם אחר שיבוא במקום החברה, אלא אם אותו גורם יקבל על עצמו את כל חובות וזכויות החברה לפי ההסכם המשולש.

2. במסגרת שטר הנאמנות בגין הנפקת אגרות החוב שנחתם בחודש דצמבר 2006, נקבע כי העברת תמורת הנפקה לחברה תלויה, בין היתר, בקבלת מכתב חתום על ידי שר התשתיות הלאומיות והחשב הכללי, לפיו לא יועברו זכויות השימוש במערכת ההולכה אלא לגורם אשר נתקיימו לגביו ההוראות הבאות (להלן: "הגוף החליף"):

2.1. הגוף החליף יהיה בעל רשיון הולכה לתקופה שאינה פחותה מיתרת תקופת הרשיון כפי שהיא במועד החתימה על המכתב או תקופה של שנתיים לאחר המועד הקבוע להחזר ההלוואה על פי לוח הסילוקין של אגרות החוב, כנמך מביניהן.

2.2. הגוף החליף יתקשר בשטר נאמנות עם הנאמן וינפיק אגרות חוב לטובת מחזיקי האג"ח, הדומים בעיקר תנאיהם המהותיים של שטר הנאמנות ואגרות החוב (לרבות לעניין הבטחונות שהועמדו על פיהם), וייטול על עצמו את יתרת החוב למחזיקי האג"ח, כפי שתהיה באותו מועד, כנגד ביטול אגרות החוב (סדרה א') שהנפיקה החברה.

בפברואר 2007 התקבל בידי החברה מכתב חתום על ידי שר התשתיות הלאומיות והחשב הכללי.

בחודש יוני 2006 חתמה החברה עם חברת החשמל לישראל בע"מ (להלן: "חח"מ") על הסכם הולכה לתקופה של 15 שנים עם אופציה להארכה של 5 שנים נוספות, בהתאם להסכם ההולכה הכללי שפרסמה רשות הגז הטבעי. להסכם זה צורף נספח לגבי תחנות אשכול ורידינג לפיו נקבעה הקיבולת המוזמנת לתחנות אלו.

בחודש אוקטובר 2006, התקבלה החלטת המועצה בעניין העקרונות והפרמטרים לעדכון תעריף ההולכה. על בסיס החלטת המועצה, החברה קיבלה דירוג ראשוני (A + /Stable) מחברת מעלות ובנוסף הגישה החברה למועצה בקשה לעדכון תעריפי ההולכה.

בחודש ינואר 2007 אושרו תעריפי ההולכה התואמים את דוח הדירוג של חברת מעלות. בחודש אוגוסט 2007 הודיעה חברת מעלות על דירוג ראשוני (A + /Stable) לצורך הנפקה נוספת בסך של עד 275 מיליוני ש"ח.

בתקופת הדוח עוסקת החברה בהולכת גז ל-3 תחנות כוח של חח"מ (אשכול, ברידינג וגור), למתקני בתי הזיקוק באשדוד, למתקן התפלת המים באשקלון ולמפעלי נייר אמריקאיים-ישראלים שבחדרה, בפקוח על הקמת המקטע הימי מתל-אביב לחוף דור ולתחנת הכח חגית, בהשלמת עבודות בהקמת המקטע הדרומי ובתכנון ובהקמת המקטע הצפוני.

בחודש יולי 2008 החלה החברה בהפעלתו של מתקן התפלה באשדוד.

עיקרי הדוח

בחודש דצמבר 2006 גייסה החברה סך של כ-283.8 מיליוני ש"ח בדרך של הנפקת אגרות חוב. בחודש ספטמבר 2007 גייסה החברה באמצעות הרחבת אגרות החוב סך של כ-254 מיליוני ש"ח נוספים באמצעות הרחבת אגרות החוב. לאחר תאריך המאזן, בחודש מרץ 2009, גייסה החברה סך של כ-150 מיליוני ש"ח בדרך של הרחבת סדרה א' הקיימת וכן גייסה סך של כ-100 מיליוני ש"ח בדרך של הנפקת סדרת 100 מיליוני אג"ח (סדרה ב'). בדוחות הכספיים לשנת 2008 הציגה החברה הפסד של כ-1,699 אלפי ש"ח לעומת רווח נקי בסך של כ-468 אלפי ש"ח אשתקד. הכנסות החברה הסתכמו לסך של כ-77,288 אלפי ש"ח בשנת 2008 לעומת סך של כ-32,751 אלפי ש"ח בשנת 2007. רואה החשבון מצוין, בין היתר, בחוות דעתו לדוחות הכספיים כי הדוחות ערוכים גם בהתאם להוראות חוזרי הרשות. בהתאם להנחיות הרשות, החברה נערכת לבחינת השפעת יישום כללי חשבונאות בינלאומיים (IFRS). במסגרת הערכות, החברה בוחנת את הפערים בין התקינה הבינלאומית לבין התקינה החשבונאית הקיימת. תהליך זה נעשה, בין היתר, באמצעות השתתפות בהשתלמויות שונות ובאמצעות שיתוף מומחים שונים בחברה ומחוצה לה. החברה אינה יכולה להעריך בשלב זה את השפעת יישום התקינה הבינלאומית על אופן מדידת רווחיותה ועל היתרות המאזניות שלה. נכון למועד אישור הדוחות הכספיים, החברה מצויה בהליך של דיונים עם הרשות בנוגע לסוגיות מהותיות במעבר ליישום כללי החשבונאות הבינלאומיים, לרבות אפשרות ליישום התקינה האמריקאית הנוגעת לחברות תחת פיקוח. בהתאם להנחיות הרשות, מיישמת החברה את סעיפים 404 ו-303 לחוק SARBANES OXLEY ACT OF 2002 בהתאם לכללים ולהנחיות שנקבעו בתקנות ובהוראות הרשות.

4.1.3. תשתיות נפט ואנרגיה בע"מ

(נא ראה גם נספח שינויים מבניים)

תשתיות נפט ואנרגיה בע"מ (להלן: "החברה") הינה חברת התשתיות הלאומית של משק האנרגיה בישראל, אשר בבעלותה המלאה חברת "קו מוצרי דלק בע"מ" (להלן: "קמ"ד"). ביום 26 ביולי 2004 חתמה החברה על שטר להעברת המניות של פי גלילות שבבעלותה (50%) למדינה. העברת המניות בוצעה ללא תמורה ובהתאם לעקרונות ההסדר הכלכלי מיום 6 ביולי 2003. בנוסף, החברה מחזיקה ב-50.8% ממניותיה של ת.כ.ג. אחזקות בע"מ וב-50% ממניותיה של חברה ישראלית לאוניות דלק בע"מ שהינן חברות לא פעילות.

החברה עוסקת בתכנון, הקמה ותחזוקה של מאגרים לאחסון נפט גולמי ותזקימים כולל אחסון מוגן, הפעלת נמלי דלק לתזקימים ומעגן דלק לפרישת נפט גולמי, תכנון, הקמה, הפעלה ותחזוקת מערכות להולכת תזקימים ותכנון, הקמה, הפעלה ותחזוקת מתקני אחסון תזקימים וניפוק תזקימי דלק למיכליות כביש. לחברה מעמד מונופוליסטי בחלק מתחומי התשתית בהם היא עוסקת. תעריפי החברה נמצאים תחת פיקוח.

הכנסות החברה על פי הדוחות הכספיים המאוחדים שלה קטנו מסך של כ-311.2 מיליוני ש"ח בשנת 2007 לסך של כ-295.1 מיליוני ש"ח בשנת 2008. הרווח הנקי קטן מסך של כ-78.7 מיליוני ש"ח בשנת 2007 לסך של כ-58.5 מיליוני ש"ח בשנת 2008. הרווח הנקי של חברת הבת, קמ"ד, גדל מסך של כ-29.6 מיליוני ש"ח בשנת 2007 לסך של כ-31.7 מיליוני ש"ח בשנת 2008. החברה פועלת מתוקף זיכיון שניתן בשנת 1931. משך הזיכיון הינו ל-70 שנה והסתיים בשנת 2001.

על-פי חוות דעת שבידי המדינה, בתום הזיכיון בשנת 2001, למדינה היתה זכות לקבל ללא תמורה את נכסי המפעל. עמדת החברה כפי שמוצגת בדוחות הכספיים היתה כי "לחברה זכות משפטית מוצקה כלפי המדינה שבקשתה להארכת זיכיון תיענה בחיוב".

דין וחשבון על החברות הממשלתיות

עיקרי הדוח

מנכ"ל משרד האוצר, במכתביו לחברה בחודשים מרץ ומאי 1998, הבהיר לה, כי הועדה הבינמשרדית (שהוקמה על ידי הממשלה לשם בחינה וגיבוש המלצות בנוגע למבנה ענף התשתיות במשק הדלק) מגבשת דעה גם בנושא הארכת הזיכיון. לדעת המנכ"ל לא סביר שההסדר שיגובש לשם סיום הזיכיון צריך לכלול מרכיב כלשהוא של הארכת זיכיון שניתן לחברה לפני 70 שנה, אלא שההסדר צריך להיות מבוסס על כללים המתאימים למציאות העכשווית, כמקובל במשקי התשתית השונים בישראל.

עמדת הרשות, בהסתמך על דוח רואה חשבון חיצוני, הינה שיש להתאים את הפחתת הנכסים בדוחות הכספיים של החברה על פי זכותה של המדינה בשנת 2001 (שנת תום הזיכיון) לקבל ללא תמורה את "נכסי המפעל". החברה חלקה על עמדה זו.

בתאריך 31 בדצמבר 2000 נחתם הסכם עקרונות בין המדינה לחברה שכותרתו "עקרונות להמשך פעילות חברות תשתיות נפט ואנרגיה בע"מ וקו מוצרי דלק בע"מ לאחר תום הזיכיון" וכן נחתם הסכם קיבוצי מיוחד בין החברה להסתדרות וועד עובדי החברה.

ההסכם קובע, בין השאר כי, עם תום הזיכיון, החל מיום 5 בינואר 2001, תמשיך תשי"ן לפעול בתחום האחסון וחברת קמ"ד תמשיך לפעול בתחום הזרמת הדלק. המשך הפעלת והסדרת הנכסים ייעשה בהתאם לעקרונות, שהותוו בהסכם.

בקווים כלליים, הנכסים ממוינים בהסכם לפי שתי קבוצות עיקריות - נכסים המשמשים לפעילות במשק הדלק ונכסים שאינם משמשים לפעילות במשק הדלק.

בסיכום של הצוות הכלכלי המשותף לנציגי המדינה והחברה בעניין הסדרי תום הזיכיון מיום 6 ביולי 2003 נקבע בין השאר, כי:

1. נכסי החברה וקמ"ד יועברו לבעלות המדינה.
2. הנכסים יועברו לחברות בהסכמי חכירה שתקופתם: להחברה - 15 שנה ואופציה ל-15 שנה ולקמ"ד - 20 שנה ואופציה ל-20 שנה. דמי השימוש הקבועים ישולמו החל מיום 1 באוקטובר 2003.
3. המדינה תדאג לרישום הנכסים על שמה ועל חשבוניה. החברה וקמ"ד תפעלנה לשמירה ותחזוק שוטף של הנכסים בהם ישתמשו.
4. נכסים שלא משמשים לפעילות במשק הדלק יוחזרו למדינה.
5. החברה תסלק את כל תביעותיה כנגד המדינה והמדינה תסלק את כל תביעותיה כנגד החברה.

דירקטוריון החברה אישר את הסיכום שפורט לעיל בישיבתו מיום 15 ביולי 2003. על אף שהושגה הסכמה כאמור, למועד הגשת הדוחות הכספיים טרם נחתם הסכם מפורט המבוסס על הסיכום הנ"ל.

בחודש יוני 2004 מונתה ועדה מטעם משרד התשתיות, לבדיקת התעריפים של שירותי התשתית במשק הדלק. תפקיד הועדה לבחון את כל התעריפים הקיימים במשק הדלק, ולהמליץ על מבנה חדש לתעריפים העתידיים, לרבות מנגנון לעדכון.

בחודש אוגוסט 2004 העבירה החברה לועדה את עמדתה לגבי שיטת התעריפים הקיימת. בחודש פברואר 2005 פנתה הועדה לחברה לקבלת נתונים בגין השנים 2000-2004. טרם התקבלו מסקנות הועדה או התייחסותה לעמדת החברה שהובאה בפניה.

בחודש ינואר 2008 נמסרה לחברה טיוטת דוח המלצות הועדה לשינוי במבנה התעריפים. על פי המלצות הנכללות בטיוטה, יירדו התעריפים במרבית מגזרי הפעילות של החברה, ומכאן שצפויה ירידה בהכנסות החברה משירותי תשתית.

בחודש אפריל 2008 הגישה החברה את עמדתה לועדה, כי התעריפים צריכים לכלול שיעור תשואה על ההון גבוה יותר מזה שנלקח בחשבון על ידי הועדה, וזאת כדי לשקף את גורמי הסיכון המשפיעים על החברה. כמו כן, על התעריפים לכלול החזר על הוצאות והשקעות באופן שישקף את העלויות הריאליות בהן נושאת החברה. בנוסף לכך, אין להפעיל מקדם התייעלות על מלוא ההוצאות של החברה. בשלב זה אין באפשרות החברה לאמוד את היקף הקיטון בהכנסותיה אם לא תתקבל עמדתה.

עיקרי הדוח

להלן החלטות ממשלה שהתקבלו ועתידות להשפיע על פעילות החברה:

1. פרויקט הגז הטבעי - הממשלה קיבלה החלטה המסדירה את מבנה משק הגז בישראל, החלטה זו שוללת בפועל את האפשרות שהחברה תשתתף בפרויקט כבעלים. לאור החלטת ועדת השרים לענייני כלכלה על המבנה הענפי של משק הגז, החברה החליטה על השקעות מינימאליות בפרויקט. יעד החברה נשאר להשתלב בפרויקט, עד כמה שניתן, בכפוף למגבלות ולהחלטות המבניות, בעיקר בתחום השימוש האפשרי בתוואי החברה וכן בהענקת שירותי תפעול שוטף.
2. אחסון אסטרטגי - ההסדרים שיופעלו על ידי מנהל הדלק בכל הקשור למלאים אסטרטגיים עשויים להשפיע באופן משמעותי ביותר על הכנסות החברה מדלק גולמי ומאחסון תזקיקים.

דוח רואה חשבון המבקר לשנת 2008 ישנה הפניית תשומת לב לאמור בביאור 2' לדוחות הכספיים בדבר המחלוקת שבין החברה למדינה בנושא תום הזיכיון של החברה ולפירוט הניתן בביאור 9' בדבר ההשפעות האפשריות של הסכם העקרונות שנחתם בין המדינה ובין החברה ביום 31 בדצמבר 2000 ושל הסיכום מיום 6 ביולי 2003 על הצגת נכסי החברה, לרבות המחלוקת שבין החברה למדינה בנושא זה.

רואה החשבון המבקר מציין, בין היתר, בחוות דעתו לדוחות הכספיים האמורים כי הינם ערוכים בהתאם להוראות חוזרי הרשות המפורסות בביאור 2' לדוחות הכספיים.

ביום 6 במאי 2007 פנתה הרשות לחברה בדרישה לתשלום דיבידנד בגין רווחי השנים 2004-2006 בסך של כ-74.5 מיליוני ש"ח. דירקטוריון החברה החליט להמליץ בפני האסיפה הכללית לאשר את דרישת הרשות. הסכום הנייל שולם במהלך שנת 2007.

ביום 7 באפריל 2008 החליטה החברה להמליץ בפני האסיפה הכללית לאשר תשלום דיבידנד בסך של כ-50.7 מיליוני ש"ח בגין רווחי שנת 2007. סכום זה שולם במהלך שנת 2008.

על פי נהלי הרשות נדרשת החברה להגיש יחד עם הדוחות הכספיים דיווח בדבר פרטי היערכותה לביצוע דוח לגבי הבקרה הפנימית על הדיווח הכספי והאפקטיביות שלה. ועדת הביקורת של החברה ודירקטוריון החברה קיימו מספר דיונים לבחינת היערכות האפקטיביות של הבקרה הפנימית על הדיווח הכספי לפי חוק Sarbanse Oxley. החברה החלה בתהליך יישום ההמלצות כפי שאושרו, לרבות היערכות לביצוע סקר סיכונים.

בחודש אפריל 2008 קיבלה החברה מגורם מקצועי חיצוני דוח בעניין סקר סיכונים של הבקרות הפנימיות הכולל המלצות לכתבת/ עדכון נהלים הנוגעים לבקרות על דיווח כספי. דוח זה נדון בוועדת הביקורת של החברה בחודש יוני 2008 ובעקבותיה הכינה החברה תוכנית עבודה ליישום המלצות ואף החלה בביצועה.

בחודש ינואר 2009 יישמה החברה תהליך של שירשור חתימות ובחודש פברואר 2009 דיווחה הנהלת החברה לוועדת הביקורת על התקדמותה ביישום המלצות דוח שנת 2009. כמו כן אושרה על ידי הוועדה תוכנית עבודה לשנת 2009.

החברה נדרשת לדווח על היערכותה ליישום כללי החשבונאות הבינלאומיים (תקני IFRS). החברה בסיוע ייעוץ ביצעה תהליך מיפוי וזיהוי של רשימת כל הנושאים ורכיבי הדוחות הכספיים העשויים להיות מושפעים מהמעבר לתקני IFRS. החברה בחנה את השלכות המעבר לתקני IFRS, ונמצא כי ההשפעות העיקריות הינם: התחייבות לפיצויים על בסיס אקטואריה, סיווג קרקעות חכורות מהמינהל כחכירה תפעולית והכרה בתביעות תלויות נוספות.

החברה נדרשה להמציא רשימת נכסים, תוך פירוט זכויות החברה ואחרים בנכסים אלו, מצב רישום הזכויות בנכסים, מחלוקות לגבי הנכסים והזכויות בהם וכו'.

כמו כן, נדרש יו"ר הדירקטוריון ובהעדרו יו"ר ועדת הביקורת להגיש דוח מצב ראשון לגבי נאותות ושלמות המעקב בחברה והתייחסות רואה החשבון המבקר.

דין וחשבון על החברות הממשלתיות

עיקרי הדוח

ביום 10 בינואר 2007 דן הדירקטוריון בדיווח ובקרה בעניין חוזר הרשות בנושא מקרקעין. ביום 14 בינואר 2007 הגישה החברה לרשות דוח בנושא.

על פי עמדת הרשות אי הכללה או הכללה לא נכונה בדיווח החברה ורואה החשבון המבקר או אי התייחסות/הסתמכות וכו' בנוגע לדיווח כאמור, לא תהווה אסמכתא ליצירת זכות כלשהי של החברה או צדדים שלישיים כלפי נכסי המדינה ויתר הנכסים שבידי החברה או מופעלים/מוחזקים על ידה עבור המדינה או אחרים.

4.1.4. מקורות חברת המים בע"מ

(נא ראה גם נספח שינויים מבניים)

מקורות חברת המים בע"מ (להלן: "החברה") משמשת כזרוע הממלכתית המרכזית להפקת מים ולאספקתם הסדירה בכל רחבי המדינה וכן לשמירה ואבטחה של מקורות המים בישראל.

החברה פועלת כרשות מים בהתאם לחוק המים, התשי"ט-1959. כמו כן, החברה הינה חברה ממשלתית וחלות עליה הוראות חוק החברות הממשלתיות והתקנות שהותקנו על פיו.

החברה הינה מפיקה וספקית המים הגדולה והעיקרית במדינת ישראל. החברה מפיקה ומספקת כיום כ-70% מצריכת המים במדינה וכ-80% מהצריכה הביתית, בעוד שאר המים מופקים על ידי ספקים מקומיים וקטנים יחסית, המפיקים מים לצריכה עצמית - בעיקר לחקלאות.

בשל היקף פעילותה, פריסתה הארצית ובהתאם לסעיף 46 לחוק המים התשי"ט-1960, הוסמכה החברה כ"רשות המים הארצית", אשר מתפקדיה, בין היתר, להקים את המפעל הארצי, לנהלו, להרחיבו, להחזיקו במצב תקין, לשפרו ולעשות כל פעולה אחרת הדרושה להספקת מים ממנו.

החברה מחויבת לספק מים, כאמור לעיל, על פי ההקצבות שנקבעות על ידי נציב המים ובהתאם לכמויות המים המוקצבות לכל צרכן הנקבעות על ידו.

תעריפי המים המסופקים על ידי מקורות נקבעים בתקנות על ידי שר החקלאות ושר התשתיות הלאומיות בהסמכת שר האוצר ובאישור ועדת הכספים של הכנסת. תעריפים אלו הנקבעים מכוח סעיף 112 לחוק המים מפורסמים מעת לעת במסגרת תקנות המים התשמ"ז-1987.

ההפרשים שבין עלויות אספקת המים בפועל ובין התמורה מאספקת מים המתקבלת על פי התעריפים שנקבעו בתקנות תעריפי המים, מכוסים על ידי ממשלת ישראל, על בסיס הכללים שנקבעו בהסכם העלויות שנחתם בין ממשלת ישראל ובין מקורות.

לבד מפעילות החברה כמתואר לעיל, החברה עוסקת בהקמת מפעלי מים חדשים (לרבות התפלה והשבת קולחין), בהקמה וניהול פרויקטים לטיהור שפכים, במחקרים, בפיתוח טכנולוגיה ובעבודות קבלניות לגורמים חיצוניים.

ביום 18 באוגוסט 2002 נחתם הסכם בדבר ארגון מחדש במבנה הנכסים, ההון והפעילויות של החברה, ובדבר אופן חישוב התמיכות שהחברה זכאית להן בגין אספקת מים.

הסכם זה נחתם בהמשך לסדרת הסכמי ביניים והסכם עקרונות שנחתמו ביחס לתקופה המתחילה בשנת 1993 ומסתיימת בתום שנת 1998 (כל מערכת ההסכמים שמשנת 1993, לרבות ההסכם הנוכחי, יקראו להלן: "הסכם עלויות").

תקופת הסכם העלויות הינה ל-8 שנים שהחלו ביום 1 בינואר 1999 והסתיימו ביום 31 בדצמבר 2006.

ביום 29 באוגוסט 2007, נחתם הסכם חדש (להלן: "ההסכם המעודכן") שהינו בתוקף לשנת 2007 ו-2008, עם אופציה להארכה לשנה נוספת. הסכם זה ערוך בעיקרו במתווה ההסכם הקודם.

עיקרי הדוח

בחודש יוני 2008 פנתה החברה לממשלה בבקשה להאריך את תוקף ההסכם בשנה נוספת. המדינה במכתבה מיום 13 באוגוסט 2008 השיבה כי הסכימה להאריך את תוקף ההסכם בחצי שנה. החברה חזרה על בקשתה להארכת ההסכם בשנה מלאה. נכון למועד חתימת הדוחות הכספיים של החברה בקשה זו טרם נענתה.

בהתאם להחלטת ועדת שרים לענייני כלכלה מספר כל/15 מיום 24 באוקטובר 1996 ובהתאם להחלטת הממשלה שצורפה כנספח להסכם העלויות, הוחלט לבצע שינוי מבני בחברה. השינוי המבני מבוסס על פיצול של נכסים ועל פיצול של סוגי פעילויות (נא ראה בנוסף נספח שינויים מבניים).

הנכסים שהוקמו בעבר על חשבון ממשלת ישראל יועברו לתאגיד אחר שהוקם. פעילות עסקית שאינה קשורה באספקת מים ובביצוע עבודות פיתוח וחיידוש של מפעלי מים, תבוצע אף היא באמצעות תאגיד חדש שיוקם לשם כך, ואילו הקמת מפעלי מים חדשים תבוצע באמצעות חברת בת של מקורות שתוקם לשם כך. התאגידים כולם יהיו בשליטה של חברת אחזקות.

במסגרת ההסכם נקבע, כי הממשלה תשלם לחברה תמיכה בגובה הפרש החיובי שבין סך ההוצאות התקניות, כפי שהוגדרו בהסכם העלויות, בניכוי מקדם התייעלות, לבין סך הכנסותיה כפי שהוגדרו אף הן בהסכם העלויות. תמיכת הממשלה אמורה לאפשר לחברה תשואה שנתית בשיעור מוסכם המחושב על בסיס ערך הנכסים הפעילים בלבד שהם מפעלי מים.

תמיכות הממשלה כאמור מבטיחות לחברה רמת הכנסות כוללת שאינה מושפעת מכמות המים הנמכרת או מגובה התעריפים, ובכך מבטיחה את יציבות הכנסותיה של החברה.

ביום 28 במרץ 2004 נחתם הסכם קיבוצי מיוחד בין החברה, הסתדרות העובדים הכללית החדשה והמזכירות הארצית של ארגון עובדי החברה, הסכם שמטרתו לבצע שינויים מבניים בחברה ולהסדיר את תחומי עיסוקיה.

ההסכם כולל את עיקרי הפרטים שלהלן:

1. הצדדים יפעלו ליישום ההסכמים שנחתמו עם הממשלה, לרבות כל ההיבטים הקשורים לתוכנית ההתייעלות.
2. 200 עובדים יפרשו ויוחלפו 60 עובדים נוספים (כ-16% מהעובדים הקבועים של החברה).
3. תנאי הפרישה של העובדים יסוכמו בין הצדדים.
4. החברה מתחייבת לרכוש לפחות 90% משירותי התכנון ההנדסי מגורמים חיצוניים. כמו כן, היקף העבודות שיבוצע על ידי חברת הביצוע של מקורות לא יפחת מ-350 מיליוני ש"ח מתקציב הפיתוח.
5. הקמת חברת ייזום במסגרת השינוי המבני, תישאר בשליטת חברת אחזקות 10 שנים לפחות.
6. הקמת חברת המוביל במסגרת השינוי המבני, תוחזק כל העת בבעלות של 50% על ידי חברת אחזקות.
7. קבוצת מקורות תמשיך להחזיק במתקני ההתפלה הקיימים ותמשיך לפעול להקמתם של מתקנים חדשים.

בנוסף לסעיפים בהסכם הקיבוצי, תוכנית ההתייעלות של הנהלת החברה כוללת את הסעיפים הבאים:

1. הקטנת הגרעון הצפוי של החברה על-ידי הקטנת ההוצאות במספר סעיפים בהתאם לפירוט המוצג בניתוח עלות המכירות.
2. הגדלת הרווח מעבודות לגורמי חוץ - תוך שילוב של גורמי חוץ קבלניים, בהתקשרויות הגזרות על פי צרכי כל פרויקט בנפרד.
3. בחינת תוצאות מרכזי הרווח ותגמולם בהתאם לדיווח התקופתי.

ביום 3 בדצמבר 2006, התקין שר האוצר את תקנות החברות הממשלתיות (כללים לעריכת דוחות כספיים של מקורות חברת המים בע"מ) (הוראת שעה), התשס"ו-2006, וזאת בהתאם לסמכותו בחוק כאמור לעיל.

בתקנות אלו נקבע, כי בתקופה המתחילה ביום 1 בינואר 2004 ומסתיימת ביום 31 בדצמבר 2006 (תקופת המעבר), תערוך החברה את הדוחות הכספיים שלה כשהם מתואמים על פי השינויים בכוח הקנייה הכללי של השקל בהתאם לכללים שנקבעו בגילוי דעת מסי' 36.

ביום 20 במאי 2008, התקין שר האוצר תקנות המאריכות את תקופת המעבר דלעיל עד ליום 31 בדצמבר 2008.

דין וחשבון על החברות הממשלתיות

עיקרי הדוח

בחודש דצמבר 2008 הגישה החברה בקשה להארכת התקופה שנקבעה בתקנות לתקופה נוספת החל מיום 1 בינואר 2009. הבקשה נענתה ביוני 2009, והתקופה הוארכה לשנים 2009-2010.

הרווח הנקי עליו דיווחה החברה בשנת 2008 הסתכם בסך של כ-174.0 מיליוני ש"ח לעומת סך של כ-229.3 מיליוני ש"ח בשנת 2007.

ההכנסות (כולל תמיכות ממשלה) גדלו בשנת 2008 בשיעור של כ-27% לעומת אשתקד, מסך של כ-3,081.4 מיליוני ש"ח בשנת 2007 לסך של כ-3,924.0 מיליוני ש"ח בשנת 2008.

הרווח הגולמי בשנת 2008 הסתכם בכ-589.1 מיליוני ש"ח לעומת כ-541.2 מיליוני ש"ח בשנת 2007 - גידול של כ-9%.

הרווח התפעולי גדל בכ-22.9 מיליוני ש"ח והסתכם בכ-508.4 מיליוני ש"ח בשנת 2008 לעומת סך של כ-485.5 מיליוני ש"ח בשנת 2007.

בדוח רואה החשבון המבקר ישנן, בין השאר, הפניות תשומת לב כדלהלן:

1. הפנייה לאמור בביאור 2.24 בדבר התאמה בדרך של הצגה מחדש (Restatement) של הדוחות הכספיים ליום 31 בדצמבר 2007 ולכל אחת משתי השנים שהסתיימו באותם תאריכים על מנת לשקף בהם למפרע את ההשפעות הבאות:
 - א. סיווג התחייבות להקצאת מניות אשר סווגו בעבר כהתחייבות לזמן ארוך מאוד לסעיף מבקשי מניות במסגרת ההון העצמי.
 - ב. שינוי חישוב זקיפת עלויות מימון לרכוש קבוע בתקופת הקמתו.
 - ג. שינוי בחישוב האקטוארי בקשר למענקים לאחר פרישה לעובדים הנמצאים במסגרת פרישה מוקדמת ובגין מענקים לאחר פרישה לשארים.
2. הפנייה לאמור בביאור 12.א' בדבר תובענות ייצוגיות שהוגשו נגד החברה.
3. הפנייה לאמור בביאור 12.א' בדבר סוגיית זכותה של החברה לגבות כספים מכוח סעיף 34 לחוק המיס תשי"ט-1959.

בביאור 1.2.2 לדוחות הכספיים מצוין, בין היתר, כי הבעלות על הנכסים שהוקמו בעבר על ידי החברה על חשבון מדינת ישראל, ובכללם נכסי המוביל הארצי, הינה של מדינת ישראל. נושא הזכויות הנלוות לנכסים אלה נמצא בבירור בין הממשלה ובין החברה.

לבקשת הרשות מובהר בדוחות הכספיים כי בסעיף 2יא' להסכם העלויות מיום 18.8.02, נאמר:

"הצדדים מבהירים בזאת כי, הסכם זה על נספחיו, נועד לקבוע את אופן חישוב עלות המיס כאמור בהסכם, וכי אין בכל ביטוי המופיע בהסכם זה או בנספחיו משום הכרה בזכויותיו של מי מהצדדים בנכסים שבאחזקת החברה ו/או בהפעלתה. כמו כן, אין בהסכם זה או בהסכמות שהושגו על פיו כדי לגרוע מטענות הצדדים או להוות הודאה או ויתור מכל מין וסוג שהוא בנוגע לזכויות במקרקעין, על כל הנובע מכך, ובכלל זה נכסי קווי הירקון והנכסים האחרים, כגון החלק הדרומי של המוביל הארצי ומפעלי המים האזוריים לגביהם קיימת מחלוקת בנושא הבעלות". לעניין המחלוקות נא ראו בין היתר, התייחסות בדוח הרשות לשנת 2000 בפרק "עיקרי הדוח".

בביאורים לדוחות הכספיים נכללו דוחות כספיים פרופורמה של החברה, שאינם כוללים את היתרות המאזניות והפעילות המתייחסים לתאגיד בהקמה, וכן של חברת מקורות המוביל הארצי ונכסים בע"מ, לו היו מועברים אליה היתרות המאזניות והיקף הפעילות.

בנוגע לתובענה ייצוגית של מבקשי מניות מציינת החברה בביאור 19.א', בין היתר, כי אחת מטענות החברה כפי שהוצגה בפני בית המשפט המחוזי, היא כי מדובר בהסכמים עבור זכויות מים ולא עבור הקצאת מניות וכי עמדת המדינה, כפי שהובאה בין היתר, במהלך הדיון בבית המשפט הינה כי אין להקצות מניות בגין זכויות מים משום שהקצאה כזו עלולה לדלל את אחזקות המדינה שלא בצדק ולפגוע בה ללא בסיס סביר. הכספים שהועברו לחברה על ידי מבקשי המניות הינם תשלומים לזכויות מים, כך שלא נתקבלה כל תמורה עבור הקצאת מניות.

עיקרי הדוח

רואה החשבון המבקר מציין בחוות דעתו לדוחות, כי בביאור 29 לדוחות הכספיים נכלל מידע הנדרש על ידי הרשות. בביאור 29 נאמר, בין היתר, כי החברה נתבקשה להגיש יחד עם דוחותיה הכספיים דיווח בדבר פרטי הערכותה ליישום הוראות לגבי הבקרה הפנימית על דיווח כספי והאפקטיביות שלה (על בסיס דומה לזה שבסעיף 404 בחוק Sarbanse Oxley).

החברה החלה ביישום ההוראה האמורה על ידי ביצוע עבודה הכוללת ערכת סקר סיכונים, מיפוי תהליכים מהותיים המשפיעים על הדיווח הכספי, תיעוד התהליכים ובחינת האפקטיביות של הבקרות. החברה סיימה עבודתה זו ופועלת במסגרת תוכנית עבודה ליישום התקנות במסגרת הדוחות הכספיים של שנת 2009, על פיהן תידרש חוות דעת רואה החשבון המבקר, לאפקטיביות הבקרות. לצורך כך החברה נערכת לעדכון התיעוד, לביצוע טסטינג תקופתי וגיבוש התקשרות עם רו"ח לצורך מתן חוות דעת.

4.2. התעשיות הביטחוניות הממשלתיות העיקריות:

4.2.1. התעשייה האווירית לישראל בע"מ

התעשייה האווירית לישראל בע"מ (להלן: "החברה") הינה בבעלות ובשליטה מלאה של מדינת ישראל, ומהווה חברה ממשלתית כהגדרתה בחוק.

החברה והחברות המאוחדות שלה עוסקות בעיקר בתחומים הבאים: פיתוח, ייצור והשבחה של כלי טיס צבאיים, פיתוח וייצור של כלי טיס בלתי מאוישים, פיתוח וייצור לוויינים, מערכות נשק וחימוש, מערכות אלקטרוניות, אלקטרו-אופטיות ואחרות וכן פיתוח, תכנון וייצור מטוסי מנהלים ומכלול מטוסים, הסבת מטוסי נוסעים למטוסי מטען ותחזוקת מטוסים.

בחודש ספטמבר 2003 ביקשה הרשות לקבל את עמדת דירקטוריון החברה בנוגע להצעת החלטה להפרטת החברה. על פי הצעת ההחלטה יימכרו עד 33% (בדילול מלא) מהון המניות של החברה בדרך של מכירה פרטית של חבילות מניות בארץ ו/או בחו"ל ו/או בהצעה לציבור על פי תשקיף בארץ ו/או בחו"ל אחת או יותר, שתכלול הצעת מכר של המדינה, או הצעת מכר בשילוב עם גיוס הון לחברה.

בחודש אוקטובר 2003 נמסרה תגובת דירקטוריון החברה למנהל הרשות שבה נאמר כי הדירקטוריון רואה בחיוב תהליך אשר במסגרתו תנפיק החברה מניות לציבור, בעיקר נוכח צורכי החברה בביצוע השקעות במחקר, בפיתוח ובתשתיות בשנים הבאות ועל מנת לחזק ולבסס את מבנה ההון של החברה. דירקטוריון החברה רואה חשיבות מרבית בשיתוף נציגות העובדים בכל שלבי תהליך ההנפקה.

בחודש אוקטובר 2005 החליט דירקטוריון החברה לחזור ולאמץ את החלטתו מחודש ספטמבר 2003.

ביום 6 באפריל 2006 החליט דירקטוריון החברה על גיוס הון מהציבור בסך של בין 100 מיליוני דולר ל-250 מיליוני דולר בדרך של הנפקת אגרות חוב סחירות בבורסה לניירות ערך בתל-אביב. על פי תוצאות תשקיף מיום 29 במאי 2007, סך התמורה המיידית ברוטו שהחברה קיבלה בעד מכירת אגרות החוב הסתכמה בכמיליארד ש"ח.

ביום 3 בנובמבר 2009 הנפיקה החברה סידרה נוספת של אגרות חוב סחירות בהיקף של כ-450 מיליוני ש"ח.

על פי נתוני הדוחות הכספיים, הרווח הגולמי של החברה בשנת 2008 הסתכם בכ-509 מיליוני דולר (14% ממחזור ההכנסות) לעומת כ-462 מיליוני דולר בשנת 2007 (14% ממחזור ההכנסות).

הרווח הנקי בשנת 2008 הסתכם בכ-91 מיליוני דולר לעומת כ-118 מיליוני דולר בשנת 2007, קיטון של כ-27 מיליוני דולר לעומת התקופה המקבילה אשתקד.

בשנת 2008 הסתכמו מכירות החברה בדוחות המאוחדים שלה בכ-3,585 מיליוני דולר לעומת כ-3,299 מיליוני דולר בתקופה המקבילה אשתקד, גידול של כ-8.7%. הגידול במכירות נובע ברובו מהייצוא, מגמה בה נמצאת החברה בשנים האחרונות ותואמת את מדיניותה. בשנת 2008 ייצאה החברה כ-81% מתוצרתה, בעיקר לאסיה ולארה"ב, זאת לעומת כ-82% בשנת 2007. צבר ההזמנות של החברה לסוף שנת 2008 הסתכם בכ-7.1 מיליארדי דולרים לעומת כ-7.7 מיליארדי דולר לסוף שנת 2007.

דין וחשבון על החברות הממשלתיות

עיקרי הדוח

להלן אירועים עיקריים שהתרחשו בשנת הדוח:

1. חלוקת דיבידנד -

ביום 26 במאי 2008 החליט דירקטוריון החברה להמליץ בפני האסיפה הכללית על חלוקת דיבידנד בגין השנים 2006 ו-2007 בסך כולל של כ- 62.5 מיליוני דולר וזאת מתוך הרווחים החייבים במס לשנים אלו. ביום 29 ביוני 2008 אישרה הרשות את החלטת הדירקטוריון. ביום 31 באוגוסט 2008 האסיפה הכללית של בעלי המניות נתנה את הסכמתה לחלוקת הדיבידנד אשר שולם ביום 26 בספטמבר 2008.

כאמור בביאור 1.ג לדוחות הכספיים ליום 31 בדצמבר 2008, מדיניות הרשות הינה חלוקת דיבידנד בשיעור של 50% מהרווח הנקי השוטף. בגין שנת 2008 סכום הדיבידנד ששולם הינו כ-22.5 מיליוני דולר.

2. מגבלות על המדינה בהסכמים ובמצגים לבנקים ולנושים אחרים -

עמדת הרשות, כפי שהובאה לידיעת החברה בחודש ינואר 2006, הינה כי לא יוטלו הגבלות באופן שיפגעו במדיניות שר האוצר והרשות בקשר לחלוקת דיבידנד ולענייני הפרטת החברה (כולל מדיניות דיבידנד לא אטרקטיבית לבעלי מניות לקראת או לאחר הפרטה). לדעת הרשות, הטלת מגבלות כאמור טעונה אישור הממשלה על-פי חוק החברות. עמדת הרשות היא כי הטלת מגבלות כאמור לא תומלץ לאישור הממשלה על ידי הרשות בהתאם לסעיף 11(א9) לחוק החברות הממשלתיות. לעניין אמות המידה הפיננסיות כאמור בביאור 25(א3) לדוחות הכספיים, הרשות בדעה שהן מטילות מגבלות על מדיניות האוצר והרשות כאמור. החברה סבורה שאמות מידה כאמור בביאור הנייל ניתנו כדין. בכוונת החברה ליוזם מגעים עם הרשות על מנת להביא לפתרון סוגיה זאת.

3. רכוש קבוע שהופחת במלואו -

ליום 31 בדצמבר 2008 לחברה רכוש קבוע שהופחת במלואו ועדיין בשימוש, המסתכם בסך של כ-608 מיליוני דולר במאוחד. עמדת הרשות, כפי שהובאה לידיעת החברה הינה כי יש להציג את הרכוש הקבוע בדרך של יישום למפרע בהתאם להוראות סעיף 80 בהוראות המעבר בתקן חשבוונאות מספר 28.

4. התחייבויות בשל סיום יחסי עובד מעביד -

התחייבויות בשל סיום יחסי עובד מעביד מוצגים על בסיס תזרימי המזומנים העתידיים הצפויים, לפי שיעור הריבית של אגרות חוב ממשלתיות. עמדת הרשות, כפי שהובאה לידיעת החברה, היא כי יש להוון את ההתחייבות על בסיס תזרימי המזומנים העתידיים הצפויים לפי שיעור ריבית של אג"ח קונצרני.

5. השקעה בחברת תלתן בע"מ -

בחודש מרס 2006 חתמה החברה על הסכם לרכישת 30% ממניות חברת תלתן בע"מ המתמחה בתחום ההדמיה הממוחשבת, בתמורה לסך של כ-6 מיליוני דולר. לחברה ניתנה אופציה לשנתיים לרכוש 5% נוספים בתמורה לסך של כ-1.5 מיליוני דולר. בחודש אוקטובר 2006, בוצעה העסקה לאחר שקיבלה את האישורים הנדרשים מהרשויות המאשרות. בתחילת שנת 2007 מימשה החברה את האופציה שניתנה לה בתנאים האמורים לעיל.

6. השקעה בחברת דקולינק אלחוטי בע"מ -

בחודש מאי 2006 אישרה הממשלה את החזקת 30% ממניות חברת דקולינק אלחוטי בע"מ על ידי אלתא שחולקו לאלתא כדיבידנד בעין בחודש אוגוסט 2005. כמו כן, נקבע כי לאחר שחברת דקולינק אלחוטי בע"מ תסיים את הפרויקט העיקרי שלה, תפנה אלתא לקבלת אישור מהרשות להמשך החזקתיה במניות.

7. תוכנית רה-ארגון -

במסגרת תוכנית לרה-ארגון לביצוע התייעלות וצמצום עלויות החברה (אשר החלה משנת 2006 והמתבצעת במספר שלבים), אישר דירקטוריון החברה בשנת 2007 תוכנית נוספות של פרישת עובדים אשר הסתכמו בשנת 2007 בסך של כ-24 מיליוני דולר, כמו כן אישר דירקטוריון החברה במהלך שנת 2008 המשך תוכנית לצמצום עלויות שבמסגרתה פרשו

עיקרי הדוח

בפועל 246 עובדים בעלות של כ-58 מיליוני דולר (נכון לתאריך הדוחות הכספיים פרשו במסגרת התוכנית 881 עובדים). מרבית העובדים במסגרת זו פרשו עד למועד פרסום הדוחות הכספיים. לעובדים ניתנו ערבויות של גופים פיננסיים ושל בנקים בסך כולל של כ-145 מיליוני דולר.

על פי תוכנית רב שנתית של החברה, מתוכננים לפרישה סה"כ כ-1,500 עובדים עד סוף שנת 2010 וכ-300-400 עובדים נוספים צפויים לפרוש במהלך שנת 2009, וייקלטו, ככל שיהיה צורך, עובדים בעיסוקים אחרים.

החברה הפרישה סך של כ-80 מיליוני דולר נוספים למימון פרישת עובדים בשנת 2009.

רואה החשבון המבקר מציין בחוות דעתו כי בביאור 33"ה לדוחות הכספיים נכלל מידע הנדרש על ידי הרשות.

החברה נדרשה על ידי הרשות להגיש יחד עם הדוחות הכספיים דיווח בדבר פרטי היערכותה לביצוע דוח לגבי הבקרה הפנימית על דיווח כספי והאפקטיביות שלה (על בסיס דומה לזה שבסעיף 404 בחוק Sarbanse Oxley). כמו כן, נדרשת החברה להגיש דוח נוסף בדבר אפקטיביות הבקרה הפנימית הקשורה לדיווח כספי. החברה החליטה להחיל עליה את סעיף 404 בחוק Sarbanse Oxley וצופה שהתהליך עתיד להסתיים לקראת סוף שנת 2008. החברה צופה שהחל מהדוחות הכספיים של שנת 2009 היא תוכל לצרף את הדוח הנוסף.

הדוחות הכספיים של החברה ליום 31 בדצמבר 2008 הינם הדוחות הכספיים הראשונים לפי תקני דיווח כספי בינלאומיים (IFRS). המעבר ל-IFRS נעשה בהתאם לתקן דיווח כספי בינלאומי 1 בדבר אימוץ לראשונה של תקני דיווח כספי בינלאומיים. טרם המעבר לתקני דיווח כספי בינלאומיים (IFRS), ערכה החברה את דוחותיה הכספיים בהתאם לכללי חשבונאות מקובלים בישראל. השפעת המעבר לתקני דיווח כספי בינלאומיים (IFRS) מפורטת בביאור 39 לדוחות הכספיים.

בעקבות המעבר לדיווח על פי תקני IFRS גדל ההון העצמי של החברה לימים 31 בדצמבר 2007 ו-1 בינואר 2007 בכ-10 מיליוני דולר ובכ-20 מיליוני דולר, בהתאמה.

4.2.2. רפא"ל - מערכות לחימה מתקדמות בע"מ

רפא"ל - מערכות לחימה מתקדמות בע"מ (להלן: "החברה") התאגדה בשנת 2002 כתוצאה מהחלטת ממשלת ישראל להעביר את פעילות יחידת הסמך הממשלתית לחברה ממשלתית בעלת אופי עסקי. החברה הינה בשליטתה המלאה של ממשלת ישראל.

בספטמבר 2007 שינתה החברה את שמה מ-"רפא"ל - רשות לפיתוח אמצעי לחימה בע"מ" ל-"רפא"ל - מערכות לחימה מתקדמות בע"מ".

החברה מפתחת אמצעי לחימה ומייצרת חלק מהם.

היעוד של החברה ממוקד בצרכים המרכזיים של מערכת הביטחון, תוך התבססות על מגוון טכנולוגיות ויכולות מערכתיות, שחלקן מוגדר כתשתיות לאומיות.

החברה שוקדת על פיתוח וייצור אמצעי הלחימה המתקדמים ביותר עבור צה"ל ומערכת הביטחון תוך ביסוס חוסנה הכלכלי על ידי פעילות בשוק הבינלאומי.

כיום מציעה החברה ללקוחותיה מגוון רחב ביותר של פתרונות חדשניים בחזית הטכנולוגיה העולמית, ובכלל זה מערכות יבשתיות, אוויריות וימיות וכן במערכות לחלל. כמו כן, למעלה מ-50% ממכירות החברה הינן לייצוא.

פעילות החברה מבוצעת במספר גדול של פרויקטים על פי הזמנות, המתקבלות בדרך כלל לאחר זכיית החברה במכרזים או בהליכים דומים תוך התמודדות עם חברות בינלאומיות וחברות מקומיות.

דין וחשבון על החברות הממשלתיות

עיקרי הדוח

פעילות זו מרוכזת ומבוצעת על ידי שלוש חטיבות הפועלות כמרכזי רווח ומקיימות ביניהם התקשרויות ומכירות הדדיות, המתבצעות על פי רוב במחירי שוק.

במהלך שנת 2004 הוקמה חברת ERCAS B.V כחברת אחזקות מאוגדת בהולנד. אחזקה העיקרית היא בחברת Dynamit Nobel Defence, חברה מאוחדת בשליטה מלאה, שנרכשה במטרה להרחיב תחום עסקים מסוים.

כמו כן מחזיקה ERCAS B.V ב-20% בחברת יורוספייק אשר מטרתה שיווק ומכירות של תחום מוצרים מסוים מחוץ לישראל.

במהלך שנת 2005 יישבה הנהלת Dynamit Nobel Defence עם בעליה הקודמים מחלוקות הקשורות בערך הפעילות והמלאי כפי שנרכש בעת הקמת החברה. סכומים אלו קיבלו ביטוי בדוחות הכספיים השנתיים של Dynamit Nobel Defence ובדוחותיה של ERCAS B.V.

החל משנת 2004 מאוחדת פעילות חברת ERCAS B.V בדוחותיה הכספיים של רפא"ל. במהלך ספטמבר 2007 החל תהליך של הגירת פעילות החברה מהולנד לבריטניה. תהליך התאגדות החברה כחברה בריטית הושלם בסוף שנת 2008.

בחודש מאי 2005 הסתיים תהליך רכש אחזקות (CLOSING) בחברת R-JET בשיעור של 10% והוחלט על הקמת חברת בקר הנדסת מערכות טורבו בע"מ, בשליטה משותפת של R-JET והחברה (50% כל צד). חברת R-JET ובקר הנדסה מתמחות בפיתוח מנועי סילון זעירים. ההשקעה ב-R-JET נרשמה על בסיס עלות וסכום ההשקעה הינו 500 אלפי דולר בהון מניות ו-200 אלפי דולר הלוואת בעלים המירה להון. פעילות החברה נרשמה על בסיס אקוויטי ולא אוחדה מחוסר מהותיות.

בשנת 2008 השקיעה החברה סך של כ-9 מיליוני דולר באג"ח להמרה בחברת Vision Map Ltd, האג"ח צמוד לדולר. בחודש ינואר 2009 המירה החברה את האג"ח למניות. לאחר ההמרה מחזיקה החברה 24.9% מהון המניות של החברה הנרכשת.

בדוחות הכספיים של החברה לשנת 2008, כלול רווח נקי בסך כ-166 מיליוני ש"ח לעומת סך של כ-136.7 מיליוני ש"ח אשתקד.

שינוי ארגוני בחברה

(1) במהלך שנת 2007 ביצעה החברה תהליך עמוק ומקיף לבחינת קווי הפעילות וגיבוש האסטרטגייה העסקית של החברה, דבר שיאפשר לה לממש את המחויבות הלאומית שלה, להשיג את יעדיה העסקיים ולשמר את ההון האנושי המצוי בה. כתוצאה מתהליך זה עברה החברה לעבוד במבנה ארגוני של שלוש חטיבות, שינתה את שמה והחליטה על הקמת אגף חדש לפיתוח עסקי שירכז את פעילויות המיזוגים והרכישות.

(2) עיקר השינוי בתוקף מ-1 במאי 2007 הינו בפירוק אחת החטיבות, ושילוב יחידותיה בשלוש החטיבות האחרות. המטרות העיקריות של השינוי הארגוני הן שיפור ביצועיה העיקריים של החברה בשנים הבאות בעיקר על ידי מיקוד הפעילות בתחומי עסקים מובילים. הרוב המכריע של הפעילויות ממשיכות להתבצע במתכונתם המקורית ובאותם מיקומים, כאשר השינוי העיקרי נעוץ בכפיפות הארגונית, ומשום כך, להערכת הנהלת החברה לא צפויות עלויות נוספות, לרבות עלויות נטישת ציוד או פטורי עובדים.

(3) דירקטוריון החברה אימץ את המלצות הנהלת החברה בנושא.

כגוף עסקי שתחומי פעילותו בפיתוח טכנולוגיות מוצרים ומערכות, החברה משקיעה במחקר ופיתוח באופן מתמיד על מנת לשמר ולקדם את הטכנולוגיות שבשימוש התואמות את פעילויותיה בהווה, פעילויותיה המתוכננות בעתיד ודרישות צפויות של השוק ומערכת הביטחון.

הוצאות מחקר ופיתוח נטו הסתכמו בכ-364 מיליוני ש"ח בשנת 2008 לעומת כ-328 מיליוני ש"ח בשנת 2007.

שיעור הרווח הגולמי בשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2008 הינו 20.8% ביחס לשיעור של 17.4% בתקופה המקבילה אשתקד.

עיקרי הדוח

על פעילויות החברה משפיעים גורמים חיצוניים רבים כאשר העיקריים שבהם הינם:

1. מדיניות הממשלה בנושאי בטחון לרבות בנושאי הצטיידות ותקציבי ממשלה.
 2. תקציבי ביטחון ורכש של ממשלות שונות בשוקי היעד של החברה.
 3. הסכם ממשלת ישראל עם ממשלת ארצות הברית להגדלת הייצוא הביטחוני למדינות מסוימות.
 4. המצב הכלכלי בשוקי היעד של המוצרים והשירותים המסופקים על-ידי החברה.
 5. ענף הפעילות של החברה הינו עתיר טכנולוגיה, ומאופיין במימנות גבוהה והתמחות ספציפית של כוח אדם ולעיתים באורך חיים קצר יחסית של מוצרים. בהקשר לכך משקיעה החברה משאבים רבים במחקר ופיתוח.
 6. המדיניות המוניטארית ובכלל זה השינויים בשערי החליפין של מטבעות זרים - בעיקר דולר ויורו.
- ביום 18 במארס 2008 אישר דירקטוריון החברה תשלום דיבידנד למדינה בסך של כ-68 מיליוני ש"ח בגין שנת 2007. הדיבידנד שולם ביום 31 בדצמבר 2008.

בגין רווחי שנת 2008 ייעדה החברה דיבידנד בסך כ-83 מיליוני ש"ח.

במהלך אוקטובר 2007 הותנעה הפעילות לביסוס ההצהרות הנדרשות על פי סעיף 302 לחוק Sarbanse Oxley, וכן הותנע תהליך של מערכת בקרה לדיווח על אפקטיביות הבקרה הפנימית (סעיף 404 לחוק Sarbanse Oxley) בנושא שכר.

החברה נערכה בשיתוף פעולה עם רואי החשבון שלה לבחינת השלכות שינבעו מיישום התקנים הבינלאומיים. הנושאים העיקריים המטופלים כעת במסגרת ההערכות הם: הכרה בהכנסה, יישום התקינה החשבונית בנוגע לנגזרים משובצים בפרויקטים הרלבנטיים וזכויות עובדים.

במהלך חודש פברואר 2007 דיווחה החברה לרשות אודות נכסיה, מחויבויותיה וזכויות הנכסים המוחזקים או מופעלים על ידה. החברה מפעילה מערכת לניהול חשבונאי ולוגיסטי של נכסיה ומקימת מעת לעת מפקד ציוד, בו מאותרים הנכסים ומבוצעים עדכונים על פי הצורך.

4.2.3. התעשייה הצבאית לישראל (תעש) בע"מ

(נא ראה גם נספח הפרטה ושינויים מבניים)

התעשייה הצבאית לישראל (תעש) בע"מ (להלן: "החברה") הינה חברה ממשלתית בבעלות ובשליטה מלאה של מדינת ישראל.

עיסוקיה העיקריים של החברה הם ייצור, פיתוח ואספקת נשק, תחמושת ואמצעי לחימה אחרים למערכת הביטחון, ליצוא ולגופים מקומיים. פעילות החברה מרוכזת ומבוצעת מול לקוחותיה בחמישה תחומי עסקים עיקריים כדלהלן:

1. תחמושת כבדה.
2. מערכות רכב קרבי משוריין (רק"מ).
3. חמ"מ אוויר קרקע.
4. הנעה וחימוש רקטי.
5. תחמושת קלה.

מאז הפיכתה בשנת 1990 מיחידת סמך של משרד הביטחון לחברה ממשלתית, עברה החברה מספר משברים קשים שנבעו בעיקר מירידה בביקוש העולמי למוצרים צבאיים, כדוגמת המוצרים שהחברה מייצרת.

על פי נתוני טיוטת הדוחות לשנת 2008 מיום 19 ביולי 2009, לחברה גרעון בהון העצמי ליום 31 בדצמבר 2008 בסך של כ-1,927.3 מיליוני ש"ח וגרעון בהון החוזר בסך של כ-1,190.3 מיליוני ש"ח. בטיטות הדוחות הציגה החברה הפסד בסך של כ-167.7 מיליוני ש"ח לעומת הפסד בסך של כ-106.8 מיליוני ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד, גידול של כ-57%. מחזור המכירות בשנת 2008 הסתכם בכ-2,343.7 מיליוני ש"ח לעומת כ-2,341.7 מיליוני ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד, גידול של כ-0.1%.

דין וחשבון על החברות הממשלתיות

עיקרי הדוח

הרווח הגולמי בשנת 2008 הסתכם ב-236 מיליוני ש"ח (כ-10.1% מהמכירות) לעומת כ-255 מיליוני ש"ח בשנת 2007 (כ-10.9% מהמכירות), קיטון של כ-7.5% בין השנים.

בהתאם להתחייבות המדינה בהסכם הייצוב, קיבלה החברה במהלך שנת 2005 תקבולים על חשבון הון מניות בסך של כ-496 מיליוני ש"ח אשר הועברו במישרין כתשלום בגין התחייבויות בשל יחסי עובד-מעביד. כמו כן, בהתאם לדיווחי החברה, במהלך שנת 2005 קיבלה החברה סיוע להון החוזר בסך כ-396 מיליוני ש"ח.

לחברה תוכניות לשיפור מצבה הפיננסי ורווחיותה. נכון למועד עריכת הדוח טרם פרעה החברה את הלוואות המדינה העומדות על סך של כ-827 מיליוני ש"ח.

החלטת הפרטת החברה

ביום 28 באוגוסט 2005 קיבלה ועדת השרים לענייני הפרטה החלטה בדבר הפרטת החברה ואופן ביצועה. להלן עיקרי ההחלטה:

- מכירת כל אחזקות המדינה בחברה כמקשה אחת בדרך של מכירה פרטית למשקיע או לקבוצת משקיעים מהארץ ו/או מחו"ל.
 - מכירת גבעון ומלטם לרפא"ל לפני השלמת הליך ההפרטה כדלקמן:
 - מלטם - למעט הזכויות במקרקעין עליהן מתקיימת פעילות המפעל.
 - גבעון - נושא איכות הסביבה במקרקעין שיועברו לרפא"ל יוסדר בין החברה, רפא"ל והמדינה.
 - בהתאם לשיקול דעתם של שרי האוצר והביטחון יוחלט אם למכור את מפעל יצחק לפני השלמת הליך ההפרטה.
 - מכירת מפעל קשרת תבצע לפני השלמת הליך ההפרטה, בהתאם לתנאי אופציית Put שניתנה לחברה, בהסכם המכר של מגן.
 - יוסדר מעמד המקרקעין המוחזקים על ידי החברה, בהתאם לעקרונות המפורטים בהחלטה.
 - יישמרו האינטרסים הביטחוניים של המדינה בחברה, לרבות שימור יכולות ומוקדי ידע.
 - יוסדר מבנה ההון של החברה, כך שיאפשר את הליך הפרטת החברה בתמורה חיובית.
 - יגובש הסדר לפיו תשא המדינה בהוצאות החברה בנושא איכות הסביבה ומי התהום, בין היתר, בגין תביעות קיימות ועתידיות נגד החברה, למעט השתתפות עצמית שלה בגובה שייקבע.
 - תוסדר מערכת היחסים בין החברה לבין הבנקים לצורך ביצוע הליך ההפרטה.
 - ביום 6 במרץ 2007 החליטה הממשלה לדחות את הצעת משרד הביטחון לביצוע מיזוג מלא של החברה עם רפא"ל או התעשייה האווירית ולתמוך בהחלטת הממשלה על דרך הפרטת החברה מיום 28 באוגוסט 2005. כן החליטה הממשלה להנחות את ועדת השרים לענייני הפרטה לבחון תיקון של החלטת ההפרטה בעניין ביצוע הליך תחרותי בין רפא"ל לתעשייה האווירית בנושא מכירת גבעון ומלט"מ וגיבוש הסדר עם ארגון העובדים באשר לזכויות העובדים בהפרטה.
- ביום 6 בדצמבר 2009 קיבלה הממשלה החלטה על קידום הפרטת החברה גם במתווה של מכירת החברה כמקשה אחת וכן על מתן סיוע של 120 מיליוני ש"ח כהלוואת בעלים לצורך התמודדות עם המשבר התזרימי בחברה.
- החברה נמצאת כיום בצומת דרכים - ביצוע מהלכי ההפרטה והשינויים המבניים עליהם החליטה הממשלה או שמירה על המצב הקיים ובכך לשמר את המצב הקשה ואולי אף להחריפו.
- עד למועד עריכת הדוח טרם אושרו הדוחות הכספיים של החברה משנת 2003 וטרם גובשו ההסכמים (בעיקר עם עובדי החברה), אשר נועדו לאפשר את הפרטתה כעסק חי.

עיקרי הדוח

4.3. חברות תחבורה:

4.3.1. מע"צ - החברה הלאומית לדרכים בישראל בע"מ

(נא ראה גם נספח שינויים מבניים)

מע"צ - החברה הלאומית לדרכים בישראל בע"מ (להלן: "החברה") הינה בבעלות מלאה של מדינת ישראל, ועל כן הינה חברה ממשלתית וחל עליה חוק החברות והתקנות שהותקנו על פיו, לרבות בנוגע לעריכת הדוחות הכספיים ודוחות דירקטוריון בהתאם להוראות חוזרי הרשות.

ביום 15 בספטמבר 2003, החליטה ממשלת ישראל על סגירת מע"צ כיחידת סמך של משרד התחבורה ועל הקמתה כחברה ממשלתית. ביום 5 בנובמבר 2003, הוקמה מע"צ - החברה הלאומית לדרכים בע"מ.

מטרות החברה המפורטות בתקנונה הינם:

1. תכנון, פיתוח, אחזקה וניהול תנועה של כל רשת הכבישים הבין עירונית גם בדרך של מיקור חוץ עבור המדינה.
2. ניהול הביצוע, הפיקוח והבקרה על רשת הקמת הכבישים הבין עירונית בארץ לאורך שלבי הביצוע השונים.
3. ניהול הטיפול בכל הכרוך בהפקעות לרבות ניהול ביצוע פינויים ותפיסת חזקה בקרקע מופקעת.
4. פעילות בהתאם להחלטות הממשלה והנחיות שר התחבורה במגמה לשפר את רמת השירות לנוסע וקיום תקני בטיחות.

המטרות המנויות בסעיפים 1-4 לעיל כפופות להסכמים שייחתמו בין החברה למדינה.

ביום 17 במאי 2004 נחתם הסכם תפעול ומימון זמני בין ממשלת ישראל ובין החברה, המסדיר את פעילות החברה בשנת 2004.

ביום 15 ביולי 2004 נחתם הסכם תפעול ומימון בין ממשלת ישראל לבין החברה, המיישם את החלטת הממשלה ומבטא את ההסכמות בין הממשלה לבין החברה לתקופה של חמש שנים לפחות החל מיום 1 בינואר 2005. הסכם זה מסדיר את אופן מימון החברה, אישור תוכניות העבודה, שינויים בתוכנית העבודה ועוד.

ביום 18 באוגוסט 2004 נחתם הסכם להעברת נכסים ופעילות בין ממשלת ישראל לחברה. הסכם זה מסדיר את העקרונות להעברת פעילות יחידת הסמך לחברה.

על פי הוראות החשב הכללי ובהתאם לאמור, העברת כל נכסי יחידת הסמך הוארכה ליום 31 במאי 2005. בפועל, כל נכסי יחידת הסמך הועברו לחברה לאחר החתימה על הסכם הפרישה המסדיר את הסגירה של יחידת הסמך והחתימה על ההסכם העבודה הקיבוצי בחברה בחודש יולי 2005.

במהלך שנת 2006 נחתם נספח להסכם תפעול ומימון בו נקבע כי התקציב השוטף של החברה ייגור מסך התקציב השנתי של החברה שהוצא בפועל במהלך אותה שנה, ויעמוד במהלך תקופת ההסכם על שיעור של כ-3.5% מסך התקציב. ההסכם מסדיר את התקציב השוטף של החברה לשנים 2006-2010.

בהתאם לדרישת הרשות, החברה התבקשה להיערך לדיווח על אפקטיביות הבקרה הפנימית על דיווח כספי. החברה נקטה מספר פעולות כדי להבטיח אמצעי בקרה נאותים, ביניהם מונה מבקר פנים, נקבעה מערכת נהלים מסודרת והוקם מנגנון בקרה. בנוסף, במהלך 2008 החלה החברה את הטמעת מערכת ERP המתאימה להיקף פעילותה תוך כדי יצירת ממשקים בין אגפי החברה השונים והוספת בקורות לשיפור מערך הבקרה הפנימית בחברה. החל מחודש ספטמבר 2008 הועלתה מערכת ERP לאוויר והחברה החלה לעבוד באמצעותה. חברת טלדור הודיעה ביום 23 בפברואר 2009 על הפסקת השירותים במסגרת הפרויקט ליישום מערכת ה-ERP בחברה. החברה נערכה להשלמת הפרויקט כך שבשלב הראשון תיוצב המערכת וייתן מענה לתקלות השוטפות ובשלב הבא החברה תצא למכרזי השלמות, שדרוג, הרחבה ואחזקה שוטפת של החברה.

במהלך חודש דצמבר 2007 נבחר זוכה למתן שרותי ייעוץ בנושא הערכת האפקטיביות של הבקורות הפנימיות בחברה על פי Sarbanse Oxley 404 ובמהלך שנת 2008 החל תהליך היישום. תהליך יישום מלא של SOX בחברה ייעשה בשני שלבים עוקבים

דין וחשבון על החברות הממשלתיות

עיקרי הדוח

אחר תהליך יישום מערכת ERP. במסגרת השלב הראשון ייבדקו הבקורות והתהליכים ברמת הארגון. בשלב השני ייבדקו הבקורות ברמת התהליכים כפי שהוטמעו במערכת ERP ובמקביל לתהליך הטמעתם בפעילותה השוטפת של החברה. תאריך סיום הפרויקט הצפוי הינו מרץ 2010.

בהתאם להנחיות הרשות על החברה לתת גילוי נאות בדוחות הכספיים לזכויותיה בנכסים מהותיים (מקרקעין ומחבורים) שבידיה או שמופעלים ומוחזקים על ידה עבור המדינה או אחרים לרבות נכסים שיש או שהיתה מחלוקת בעבר עם מי מרשויות המדינה לעניין הזכויות בהם.

במהלך חודש יוני 2008 חתמה החברה ומדינת ישראל על הסכם ביחס למקרקעי דרכים ונכסים תפעוליים. מטרת הסכם זה לקבוע את ההסדרים בנוגע למקרקעי הדרכים התפעוליים ובכללם את הזכויות והחובות של הצדדים לגביהם. להלן עיקרי ההסכם: לחברה תהיינה רק הזכויות במקרקעין וביחס אליהם המוענקות לה במפורש בהסכם. כל זכות שלא הוענקה לחברה במפורש בהסכם זה היא קניין המדינה.

בנוסף, החברה נדרשה לדווח על היערכותה ליישום כללי חשבונאות בינלאומיים (תקני IFRS). החברה בחנה את השלכות המעבר לתקני IFRS והנושאים בעלי השפעות הצפויות, כפי שזוהו בשלב זה, על הדוחות הכספיים, לרבות שינויים במדיניות החשבונאות הם: רכוש קבוע, התחייבויות תלויות והטבות לעובדים שלגביהם החברה לא צופה התאמות מהותיות כתוצאה מהמעבר ל-IFRS.

החברה אינה מיישמת את תקני ה-IFRS.

בהתאם להוראות חוזרי הרשות לעניין ייעוד רווחים, רשמה החברה בשנת 2004 הפרשה לדיבידנד נדרש בסך של 315 אלפי ש"ח (שיעור 60% מהרווח הנקי) בדוח על השינויים בהון העצמי ולשנת 2006 סכום הדיבידנד הסתכם ב-1,983 אלפי ש"ח. מסיבות שונות, דירקטוריון החברה טרם גיבש עמדה בנושא ייעוד רווחים.

ההפסד עליו דיווחה החברה בדוחות הכספיים לשנת 2008 הסתכם בכ-0.2 מיליוני ש"ח לעומת הפסד של כ-0.7 מיליוני ש"ח אשתקד. ההכנסות עליהן דיווחה החברה בדוחות הכספיים לשנת 2008 הסתכמו בכ-2,512 מיליוני ש"ח לעומת כ-2,490 מיליוני ש"ח אשתקד.

בשל היותה של החברה מונופול, הדוחות הכספיים משקפים חלק ניכר מפעילות תפעול ופיתוח הכבישים במדינת ישראל.

4.3.2. רכבת ישראל בע"מ

רכבת ישראל בע"מ (להלן: "החברה") הינה בבעלות מלאה של מדינת ישראל ועל כן הינה חברה ממשלתית וחל עליה חוק החברות והתקנות שתוקנו על פיו, לרבות בנוגע לעריכת הדוחות הכספיים ודוחות הדירקטוריון. החברה עוסקת בהסעות נוסעים ובהובלת מטענים ברכבת ומקימה את התשתיות הנדרשות לפעילותה.

בחודש יולי 1996 החליטה ממשלת ישראל לפעול להעברת הפעילות של החברה מרשות הנמלים והרכבות, אשר שינתה שמה לחברת נמלי ישראל פיתוח ונכסים בע"מ (להלן: "חני"י") לחברה ממשלתית שתוקם בכפוף להוראות חוק החברות.

בחודש ינואר 1998 הוקמה חברה ממשלתית בשם "רכבת ישראל בע"מ". כמו כן נקבעו מטרותיה, ההון הרשום, הקצאת המניות למדינה, דירקטוריון החברה והרכבו.

בתחילת שנת 1999 הוסכם בין ממשלת ישראל לבין חני"י על השתתפות ממשלת ישראל במימון התקציב השוטף של החברה.

ביום 29 בדצמבר 2002 פורסם חוק רשות הנמלים והרכבות (תיקון מס' 11) התשס"ג-2002 שנכנס לתוקפו ביום 26 ביוני 2003 עם חתימת הסכם קיבוצי מיוחד והחברה הופרדה מחני"י. החברה חלה לפעול עצמאית החל מיום 1 ביולי 2003.

עיקרי הדוח

ביום 29 באפריל 2004 נחתם מסמך עקרונות המבטא את העקרונות המוסכמים בין החברה לבין ממשלת ישראל לעניין סבסוד פעילותה השוטפת.

מטרתו של הסכם זה היא לקבוע את ההסדרים בנוגע למקרקעין בתיקון מס' 11, ובכלל זה הזכויות שיינתנו על ידי המדינה לחברה לגבי מקרקעין מסוימים מתוך המקרקעין האמורים, הכול כמפורט בהסכם זה וביחסים שבין הצדדים בלבד. אין באמור בהסכם זה כדי להשליך על השימושים המותרים על פי דין במקרקעין הנדונים בתיקון מס' 11 או על ייעודם, בין אם הוענקה לחברה זכות לגביהם ובין אם לאו.

החברה הסכימה לפעול למימוש מדיניות הממשלה בתחום התחבורה הרכבתית כנגד העמדת סובסידיה.

לשם מימוש מדיניותה כאמור, מתחייבת הממשלה לסייע בפעילות השוטפת של החברה בתקופת ההסכם בדרך של מתן סובסידיה. במקביל, השקעות הממשלה בחברה וסיוע הממשלה ליישום תוכנית הפיתוח המאושרת של החברה, ייעשו בהתאם לעקרונות שייקבעו בהסכם פיתוח.

בהתאם למסמך עקרונות לביצוע תוכנית הפיתוח, תוכנית הפיתוח הרב שנתית של החברה מסתכמת לסך של כ-30 מיליארד ש"ח למשך תקופה של 6 שנים.

סבסוד הפעילות השוטפת ייעשה בדרך של מתן סובסידיה שנתית, שתיגור מההפרש שבין ההוצאה השנתית המוכרת של החברה ובין ההכנסה השנתית המוכרת של החברה לאותה שנה ובכפוף למנגנון התמריצים וההתייעלות שנקבעו.

במקרה של שינוי נסיבות המצדיק זאת, כפי שיקבעו שרי האוצר והתחבורה, הממשלה תהא רשאית לשנות את גובה הסובסידיה שתועמד לחברה וזאת לאחר התייעצות עם החברה ובחינת אלטרנטיבות שתציע החברה לטיפול בשינוי הנסיבות, ובלבד שתחולתו של שינוי כאמור לא תהא למפרע וכי השינוי ייעשה באופן שלא תיגרם נזק לחברה בשל התחייבויות קודמות שלה לצדדים שלישיים, הקשורות בפעילותה השוטפת ואשר נלקחו באופן סביר.

בהמשך לחתימת הסכם עקרונות מיום 29 באפריל 2004 לעיל, חתמה החברה ביום 6 באוקטובר 2005 על הסכם מפורט לסבסוד הפעילות השוטפת עם ממשלת ישראל.

ביום 11 באוגוסט 2008 נחתם הסכם פיתוח מפורט בין הממשלה ובין החברה לביצוע תוכנית הפיתוח. הסכם הפיתוח הני"ל, שנחתם בהמשך למסמך העקרונות לביצוע תוכנית הפיתוח מיום 29 באפריל 2004, מחליף את מסמך העקרונות ובהתאם ובמקום כל הסכם או סיכום קודם בין הצדדים.

ביום 7 בדצמבר 2009 התקבלה בועדת השרים לענייני חברה וכלכלה החלטה ליישם את הגדלת הון המניות הרשום של החברה לסכום של 3,000,000,000 ש"ח לצורך הקצאת המניות למדינה על פי הסכם הפיתוח.

באוגוסט 2008 זכתה מלם-טים, ספקית שירותי ה-IT, במכרז להטמעת מערכת ERP מסוג SAP בחברה, זאת תמורת 20 מיליון ש"ח. פרט לכך, יוקצו 80 מיליון ש"ח נוספים לבניית תשתיות מיחשוב ותשתיות פיזיות לפרוייקט ה-ERP ותשלום עבור הרשיונות, ההדרכה והייעוץ. מערכת ה-ERP צפויה לעלות לאויר בתחילת שנת 2010.

החברה נדרשה על ידי הרשות להציג דוח על הבקרה הפנימית בהתאם לסעיף 404 לחוק Sarbanes Oxley כבר בשנת 2009. החברה יצאה במכרז לביצוע הדבר, בו זכה משרד זיו האפט, טרם יצא דוח שכזה.

בטיוטת הדוחות הכספיים לשנת 2008 מציגה החברה הפסד בסך של כ-95 מיליוני ש"ח לעומת הפסד בסך של כ-635 מיליוני ש"ח אשתקד. היקף הרכוש הקבוע של החברה הוא כ-13.5 מיליארדי ש"ח.

הקישון בהפסד נובע מחישוב הכנסות מסובסידיה בשנת 2008 בסך של כ-510 מיליוני ש"ח. על פי הסכם הפיתוח המפורט החל בשנת 2008, יועבר מדי שנה, מחשבון הסובסידיה מראש לחשבון הסובסידיה השוטפת, סכום השווה לסכומי הפחת שירשמו באותה שנה בספרי החברה בניכוי סכום הסובסידיה השוטפת הנוספת, שנועד להשקעות בפרוייקטי שירות בנכסים בני פחת.

דין וחשבון על החברות הממשלתיות

עיקרי הדוח

סכום הגריעה בגין פחת ייקבע בהתאם לשיעורי הפחת שהיו נהוגים בחברה בשנת 2003, אלא אם סוכם אחרת בין החברה לנציגי הממשלה ובכל מקרה לא יעלה על שיעורי הפחת הרשומים בספרי החברה.

על אף האמור, החל משנת 2008, החברה רשאית לפנות לנציגי הממשלה בבקשה מנומקת לגריעה נוספת של סובסידיה מראש, בהיקף שנתי של עד 4% מההון העצמי של החברה.

קיימות סוגיות מיסוי אשר טרם הוסדרו לתקופה המתחילה ביום הקמת החברה ועד כה. בנוסף, נדרשו רואי החשבון להתייחס לסוגיה זו ולהערכות החברה ליישום אפקטיביות הבקרה הפנימית.

4.3.3. נת"ע - נתיבי תחבורה עירוניים להסעת המונים בע"מ

חברת נת"ע - נתיבי תחבורה עירוניים להסעת המונים בע"מ (להלן - "החברה") הינה חברה ממשלתית ולפיכך הינה כפופה לחוק החברות, לתקנות שהותקנו על פיו ולהוראות שפורסמו על ידי הרשות.

המטרות שלשמן נוסדה החברה הן:

1. לערוך בדיקת היתכנות למערכת הסעת המונים במטרופולין תל אביב, שתיתן פתרון מערכתי לתחבורה הציבורית, המשלב אמצעי הסעה ציבוריים שונים.
2. להמליץ לממשלה על חלופה מועדפת מתוך מספר חלופות מערכתיות השונות זו מזו במאפייני השירות, בטכנולוגיות ובעלויותיהן, וזאת על בסיס שיקולי יעילות תחבורתית ותועלת כלכלית למשק ועל פי אמות מידה מקצועיות המקובלות בפרויקטים תחבורתיים גדולים.
3. לאחר בחירת הממשלה בחלופה מועדפת:
 - 3.1 להשלים את התכנון המוקדם של החלופה המועדפת ולהביאו לאישור שר האוצר ושר התחבורה, בהתאם לשיקולים תחבורתיים, הנדסיים וכלכליים.
 - 3.2 לטפל בהשגת אישורי רשויות התכנון ורשויות אחרות להבטחת זכויות הדרך לנתיבי תנועה של מערכת הסעה המונית, רכישתן ורישומן על שם המדינה.
 - 3.3 להכין מכרזים שתוציא הממשלה בהתאם לעקרונות שתקבע ליישום הפרויקט (תכנון, הקמתו, הפעלתו ומימונו) תוך הבטחת מבנה תפעולי יעיל ותחרותי, במעורבות מינימאלית.
 - 3.4 לבצע כל מטלה שהממשלה תטיל עליה בקשר למערכת הסעת המונים במטרופולין.

כל פעילותה של החברה ממומנת מתקציב מדינת ישראל.

תנאי המימון שבין המדינה לבין החברה הינם כדלקמן:

1. הסכומים המועברים על ידי הממשלה, למעט סכומים המשמשים לתשלום פיצויים על הפקעת קרקעות שיירשמו על שם המדינה ופעולות נלוות להפקעות אלה, מוגדרים כהלוואה אשר תיפרע במועד שיקבע שר האוצר, בהסכמת שר התחבורה.
2. ההלוואה צמודה למדד המחירים לצרכן ממועד העברת כל סכום, ואינה נושאת ריבית.
3. פירעון ההלוואה, או חלק ממנה, ייעשה בדרך של העברה לידי הממשלה של כל הידיעות, המסמכים, התוכניות, הסקרים, המחקרים וכל מסמך אחר שקיבלה מהממשלה או עברה ושהועבר לחברה. סכום ההלוואה שייפרע כנגד העברת הנכסים כאמור, ייעשה לפי עלות יצירת כל נכס במועד יצירתו, בתוספת הפרשי הצמדה למדד.
4. יתרת סכום ההלוואה שלא ייפרע כאמור בסעיף 3 לעיל, יהפוך להשקעת הון בעלים שכנגדו יונפקו לממשלה מניות בחברה, בכפוף לאישור ועדת הכספים של הכנסת.

נכון ליום 31 בדצמבר 2008 יתרת ההלוואות שנתקבלו ממשלת ישראל הינה בסך של כ-1.69 מיליארדי ש"ח.

דוח רואה החשבון המבקר מציין רואה החשבון כי בביאור 21 לדוחות הכספיים נכלל מידע הנדרש על ידי הרשות. בביאור זה מצוין, בין היתר, כי החברה נערכת ביחד עם מבקרה הפנימי להכנת תוכנית עבודה וקביעת נהלים פנימיים שיזהו את

עיקרי הדוח

הליקויים בבקרה הפנימית ולתקנם וזאת על מנת להסתמך על הבקרה הפנימית בכל הנוגע לדיווח הכספי ולגבי יישום סעיף 404 לחוק Sarbanes Oxley, מדווחת החברה כי היא לומדת את הנושא וכן קיימה מספר ישיבות פנימיות בנושא. בכוונת החברה להיעזר ביועץ חיצוני לשם סיוע ביישום התקנות כנדרש. בנוסף, במסגרת היערכות החברה ליישום כללי IFRS מדווחת החברה כי נכון למועד עריכת הדוחות הכספיים, טרם נקבע לחברה סיווג על ידי הרשות. על פי מיטב הבנתה של החברה סעיף זה לא יחול עליה.

בדוח רואה החשבון המבקר ישנה הפניית תשומת לב לאמור בביאור 19 לדוחות הכספיים בנוגע לסיכון האפשרי בדבר תוצאות תביעות פיצויים לפי סעיף 197 לחוק התכנון והבניה תשכ"ה-1965 וכן לאמור בביאור 3 לדוחות הכספיים, בדבר התאמה בדרך של הצגה מחדש של הדוחות הכספיים ליום 31 בדצמבר 2006, על מנת לשקף למפרע את השפעת תיקון הדוחות בשל עבודות שנעשו בפרויקט המתנהל על ידי החברה, באמצעות תשלומים ששולמו ישירות לגורמים אחרים על ידי משרד התחבורה.

בהתאם להחלטת ממשלה משנת 2000, אושר תוואי הקו הראשון של הרכבת הקלה מפתח תקווה דרך מרכז תל אביב ועד לבת ים - "הקו האדום". בהתאם להחלטה זו הוקמה ועדת מכרזים להקמת קו הרכבת והפעלתו בשיטת B.O.T. ביום 31 בדצמבר 2006 הוכרזה קבוצת MTS (להלן: "הזכיין") כזוכה במכרז.

במאי 2007 נחתם הסכם הזיכיון בין המדינה לזכיין להקמת הרכבת הקלה ב"קו האדום". החלק הפיננסי המכונה "סגירה פיננסית" לא הוסדר עד כה.

בחודש דצמבר 2009 ערכה המדינה שימוע לזכיין ונתנה לו ארכה של 90 יום לעמוד בדרישות המדינה. אי עמידת הזכיין בדרישות המדינה יחייב את המדינה להיערך לביצוע הפרויקט בדרכים אחרות כולל ביצוע באמצעות תקציב המדינה. החברה מצידה נערכת למצב בו יחל ביצוע הפרוייקט.

4.3.4. כביש חוצה ישראל בע"מ

חברת כביש חוצה ישראל בע"מ (להלן - "החברה") הינה בבעלות מדינת ישראל המחזיקה ב-100% מהון המניות ועל כן הינה חברה ממשלתית.

המטרות שלשמן נוסדה החברה הינן:

1. לגבש ולהציע דרכים להקמה והפעלה, לרבות שיטות מימון, של כביש מספר 6 כהגדרתם בתוכנית מתאר ארצית 3 ובתוכניות הנגזרות ממנה, תוך מתן עדיפות להקמת הכביש, הפעלתו ומימון ההקמה וההפעלה באמצעות גורמים פרטיים וממקורות חיצוניים לתקציב המדינה ולהגיש חלופות שונות להכרעה ולאישור השרים.
2. להיות אחראית להקמה ולהפעלה של הכביש כפי שיקבעו השרים.
3. לטפל בנושאים השונים הקשורים בביצוע הפרויקט מול רשויות ממשלתיות, רשויות מקומיות וגורמים ציבוריים ופרטיים.
4. לסייע לממשלה בכל הקשור בהכנה וריכוז החקיקה וחקיקת המשנה הדרושות, לדעת הממשלה, לקידום תכנון הכביש, הקמתו ובנייתו.
5. לטפל בכל הכרוך באישור תכניות הכביש בועדות התכנון ויצירת הבעלות על תוואי הכביש (הפקעות, פינויים וכו').
6. לנהל עבור הממשלה את פרויקט רכבת תל-אביב כפר-סבא בשיטת BOT בהתאם להתניות ועדת המכרזים שמונתה לפרויקט.
7. לנהל עבור הממשלה פרויקטים של נתיבים מהירים ולסייע לועדות המכרזים שיוקמו לעניין זה, ככל שיידרש.

במהלך שנת 1998 נבחרה חברת "דרך ארץ" לביצוע וסלילת 90 ק"מ מהכביש בקטע המרכזי בין גדרה לחדרה. הזכיין יבנה ויתפעל את הכביש ככביש אגרה במשך 30 שנה, כולל שלב ההקמה. לאחר מכן יועבר הכביש לממשלת ישראל, לרבות המחלפים, כשהם נקיים משעבודים חייבים וזכויות צד אחר והכול כפי שיאושר על ידי הרשות הממונה.

הזכיין התחייב, תמורת הזכות לגבות אגרה, לממן, להקים, לתחזק, לתפעל ולהרחיב את קטע הכביש שעליו תחול האגרה. האגרה תיגבה באמצעים אלקטרוניים כך שלא יהיה צורך לעצור או להאט. המדינה שותפה לעודף/חוסר הפדיון על פי נוסחה שאושרה על ידי הממשלה.

דין וחשבון על החברות הממשלתיות

עיקרי הדוח

הסכם המימון ("הסגירה הפיננסית") נחתם באוקטובר 1999, וחברת "דרך ארץ" החלה לממש את חוזה הזיכיון.

קטעי הכביש נפתחו לתנועה באופן מדורג החל מאוגוסט 2002, וביום 6 בינואר 2004 נפתח הכביש בקטע הזכייני במלואו לתנועה, מכביש 3 בדרום (יד בנימין) ועד כביש 65 (נחל עירון) בצפון - סה"כ כ-87 ק"מ. תעודת גמר סופית ניתנה ביום 13 למאי 2004.

קטעים 19-20 בכביש ממחלף שורק עד מחלף מאחז, באורך של כ-35 ק"מ נפתחו לתנועה (קטע 19 נפתח לתנועה בדצמבר 2007 וקטע 20 נפתח לתנועה בתחילת יולי 2008).

קטע 18 בכביש ממחלף עירון ועד מחלף עין תות, באורך של כ-18 ק"מ, נפתח לתנועה ביום 20 ביולי 2009.

הואיל והממשלה מממנת את כל פעולות החברה מתקציב המדינה, תנאי המימון שבין המדינה לבין החברה הינם כדלקמן:

1. הסכומים המועברים על ידי הממשלה, למעט סכומים המשמשים לתשלום פיצויים על הפקעת קרקעות שיירשמו על שם המדינה ופעולות נלוות להפקעות אלה, מוגדרים כהלוואה אשר תיפרע במועד שיקבע שר האוצר, בהסכמת שר הבינוי והשיכון;
2. ההלוואה צמודה למדד המחירים לצרכן ממועד העברת כל סכום ואינה נושאת ריבית;
3. פירעון ההלוואה, או חלק ממנה, ייעשה בדרך של העברה לידי הממשלה של כל הידיעות, המסמכים, התוכניות, המחקרים וכל מסמך אחר שקיבלה לידיה במסגרת פעולותיה וכן כל מסמך או נכס אחר, שהוכן על ידי הממשלה או עבורה ושהועבר לחברה (להלן: "הנכסים"). חישוב סכום ההלוואה שייפרע כנגד העברת הנכסים כאמור, ייעשה לפי עלות יצירת כל נכס במועד יצירתו, בתוספת הפרשי הצמדה למדד;
4. יתרת סכום ההלוואה שלא ייפרע כאמור בסעיף ג', יהפוך להשקעת הון בעלים שכנגדו יונפקו לממשלה מניות בחברה, בכפוף לאישור ועדת הכספים של הכנסת.

נכון ליום 31 בדצמבר 2008 יתרת ההלוואות שנתקבלו מממשלת ישראל הינה כ-2.8 מיליארדי ש"ח.

סך ההשקעות בפיתוח כביש חוצה ישראל נכון ליום 31 בדצמבר 2008 הינם בסך של כ-2.8 מיליארדי ש"ח בהשוואה לסך של כ-2.4 מיליארדי ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד.

בדוח רואה החשבון המבקר מצוין, כי בביאור 2' לדוחות הכספיים נכלל מידע הנדרש על ידי הרשות. בביאור זה מצוין, בין היתר, כי החברה בחנה את השפעות התקינה הבינלאומית עליה ואף קיימה דיון עם נציגי הרשות בה הועלו נקודות בעייתיות אשר עשויות לנבוע עקב יישום התקינה בחברה. בנוסף, על מנת להיערך לביצוע דוח לגבי הבקרה הפנימית על דיווח כספי והאפקטיביות שלה (על בסיס דומה לזה שבסעיף 404 בחוק Sarbanse Oxley). לצורך ביצוע המשימה בחרה החברה רואה חשבון שהתחיל את עבודתו ביוני 2007.

במהלך חודש דצמבר 2007 התקבל דוח ראשוני אשר מיפה את הפעולות המהותיות המבוצעות בחברה והשפעתן על הדוחות הכספיים ואת מנגנוני הביקורת הקיימים. החברה למדה את הדוח.

בשנת 2008 השלימה החברה את שלב ה-Testing ומצויה בשלבים אחרונים של קבלת ההמלצות ויישומן.

4.3.5 חברת נתיבי איילון בע"מ

חברת נתיבי איילון בע"מ (להלן: "החברה") עוסקת בעיקר בתכנון וביצוע תשתיות תחבורה במטרופולין תל אביב, עבור עיריית תל אביב - יפו, משרד התחבורה, רשויות עירוניות ואחרים. החברה פועלת בעיקר מכוח תקציב המדינה ובהתאם לתקנות שהתקין משרד התחבורה. החברה הינה חברה ממשלתית ועל כן הינה כפופה לחוק החברות ולהוראות שניתנו על פיו, לרבות בנוגע לעריכת הדוחות הכספיים ודוח הדיקטוריון בהתאם לחוזרי הרשות. החברה מבצעת פעילות שלטונית שאינה למטרת רווח ומדווחת על פעילותה על פי כללי חשבונאות ודיווח כספי הנהוגים על ידי מלכ"רים, כפי שנקבעו בתקן חשבונאות מספר 5 שפורסם על ידי המוסד לתקינה בחשבונאות.

בחוות דעת רואה החשבון על הדוחות הכספיים לשנת 2008 מצוין כי בביאורים 11 ו-2 ט"ז לדוחות הכספיים נכלל מידע הנדרש על ידי הרשות. בביאור זה מצוין, בין היתר, כי החברה נדרשת ליישם מודל בקרה פנימית מקובל, כגון מודל COSO החל מהדוחות

עיקרי הדוח

של שנת 2009 ואילך ולתת גילוי לגבי פעולות ולוח זמנים ליישום מעתה ואילך. ליום המאזן החברה בוחנת את היערכותה ואת לוח הזמנים ליישום של מודל בקרה פנימית.

4.4. חברות הנמלים

ביום 22 ביולי 2004 פורסם ברשומות חוק הספנות והנמלים, התשס"ד-2004 (להלן: "החוק"). החוק ביטל את חוק רשות הנמלים, התשכ"א-1961. בהתאם לחוק הועברו הנכסים וההתחייבויות של רשות הנמלים לארבע חברות ממשלתיות שהוקמו ביום 21 ביולי 2004 והחלו לפעול ביום 17 בפברואר 2005: חברת נמלי ישראל פיתוח ונכסים בע"מ ("חניי"), חברת נמל חיפה בע"מ, חברת נמל אשדוד בע"מ וחברת נמל אילת בע"מ. בנוסף, ניתן רישיון נמל לחברת מספנות ישראל בע"מ.

הרשות החלה להיערך להפרטת חברת נמל חיפה בע"מ וחברת נמל אשדוד בע"מ (להלן: "חברות הנמל") כפי שסוכם במסגרת השינוי המבני בנמלי ישראל ובכלל זה:

1. הכנת תסקיף לחברות הנמל.
2. החלת תקני IFRS על החברות.
3. הסדרת סוגיות חיוניות להפרטה (כגון עובדים, מקרקעין, מסים, פנסיה וכו').

לגבי חברת נמל אילת סוכם כי ניתן למכור את כל האחזקות המדינה חמש שנים ממועד המעבר לחברות, כלומר, הפרטה מלאה החל מחודש פברואר 2010. בכוונת הרשות להעביר לועדת השרים לענייני הפרטה הצעת החלטה למכירת כל האחזקות המדינה בחברה במהלך הרבעון הראשון של שנת 2010.

לעניין תהליך הפרטת החברות נא ראה נספח ההפרטה.

4.4.1. חברת נמלי ישראל - פיתוח ונכסים בע"מ

חברת נמלי ישראל פיתוח ונכסים בע"מ הוקמה בחודש יולי 2004 (להלן: "החברה" / "חניי") כחברה בבעלות ממשלת ישראל כהגדרתה בחוק החברות והחלה לפעול ביום 17 בפברואר 2005. הקמת החברה הינה תוצאה של שינוי מבני אשר נערך בהתאם לחוק הספנות והנמלים, התשס"ד-2004 (להלן: "החוק"). החברה הוסמכה כחברת הפיתוח והנכסים, בהתאם לחוק, לתקופה של 49 שנה מיום התחילה. חברת הפיתוח והנכסים תהיה במהלך כל תקופת הסמכתה חברה בבעלות ממשלתית מלאה.

תפקידיה העיקריים של חברת הפיתוח והנכסים הוגדרו בסעיף 9 לחוק:

1. להחזיק את המקרקעין ונכסים אחרים אשר הועברו אליה ולרכוש נכסים בנמלים.
2. להעמיד את הנכסים האמורים, שהם בתחום נמל, לשימוש חברות הנמל ותאגידיהם שהוסמכו לכך בהתאם לתקופת הסמכתם ולתנאיה. העמדת הנכסים כאמור תעשה כנגד תשלום קבוע בחוק.
3. להעמיד נכסים שהם בתחום הנמל, לצורך שימוש נמלי, למי שפועל כדין בתחום הנמל והכל בכפוף לצרכי הנמל וכנגד דמי שימוש שייקבעו בהסכם בין חניי ובין מי שפועל כדין בתחום הנמל.
4. לפקח על השימוש בנכסים שהועמדו וכן על הקצאת הנכסים האמורים לשימושים נמליים שונים.
5. לתכנן ולפתח את הנמלים (אשדוד, חיפה ואילת) במטרה לתת מענה לצרכי המשק ובכפוף למדיניות הממשלה ולהוראות השרים בעניין זה.
6. להבטיח את תחזוקת הנכסים.
7. ליעץ לרשות הספנות והנמלים בדבר רמת השירות הנאותה שחברות הנמל והתאגידיהם שהוסמכו לכך יפעלו לפיה, במטרה להבטיח את תפעולם היעיל של הנמלים וכך לרכז נתונים ומידע ביחס לרמת השירות כאמור.
8. ליעץ לרשות ולשרים בכל עניין שהוא בגדר אחריותה ותפקידיה.
9. לפעול לקידום תחרות בין הנמלים.

דין וחשבון על החברות הממשלתיות

עיקרי הדוח

החוק קובע כי לחני"י זכות חכירה לדורות בכל המקרקעין המועברים, למעט מקרקעין מועברים שהינם מקרקעין תת ימיים, אשר ביחס אליהם תינתן לחני"י זכות שימוש בלבד. בהתאם תשלם חני"י למדינה, מדי שנה, החל משנת הכספים 2005, תגמולים בשיעור של 4% מהכנסותיה נטו שאינן נובעות מהעמדת נכסים לשימוש חברות הנמל ואחרים.

בדוחות הכספיים לשנת 2008 הציגה החברה רווח נקי של כ-281 מיליוני ש"ח לעומת רווח נקי של כ-311.8 מיליוני ש"ח בשנת 2007. הכנסות החברה בשנת 2008 עמדו על סך של כ-829.5 מיליוני ש"ח, לעומת סך של כ-742.8 מיליוני ש"ח בשנת 2007.

בדוח רואה החשבון המבקר לשנת 2008 מציין רואה החשבון כי בביאור 3 לדוחות הכספיים נכלל מידע הנדרש על ידי הרשות. בביאור זה מצויין, בין היתר, על הערכות החברה ליישום התקנות על בסיס סעיף 404 SOX. החברה התקשרה עם משרד רו"ח חיצוני להטמעת כללי SOX לצורך שדרוג אפקטיביות הבקרה הפנימית והושלמו השלבים שלהלן: ארגון ותכנון הפרויקט, קביעת מהותיות ותיחום הפרויקט, קביעת בקורות ברמת על, תיעוד תהליכים ותתי תהליכים והגדרת הלקחים וההערכות. בשלב זה החברה נמצאת בשלב של הטמעת הליכי הבקרה בסיוע המטמיעים. החברה צופה שעד סוף שנת 2009 תסתיים הטמעת הפרויקט.

4.4.2. חברת נמל חיפה בע"מ

חברת נמל חיפה בע"מ (להלן: "החברה") הינה חברה ממשלתית, בהתאם לחוק החברות, בבעלות מלאה של מדינת ישראל. החברה הוקמה ביום 21 ביולי 2004 כחלק מהיערכות המדינה ליישום הרפורמה בנמלי הים וביום 17 בפברואר 2005 החלה בפעילותה העסקית על פי הוראות חוק רשות הספנות והנמלים, התשס"ד-2004 (להלן: "החוק").

החברה הוסמכה להפעיל את נמל חיפה ולתת בו שירותי נמל ושירותים נלווים תוך שמירה על הבטיחות ואיכות הסביבה ובמטרה לתת מענה לציבור צורכי הנמל ולהפעיל את שטח הנמל כנמל תחרותי ומודרני.

הסמכה זו ניתנה לחברה בהתאם לכתב הסמכה שניתן לפי החוק אשר תקף ל-49 שנים. על החברה להפעיל בשטח נמל חיפה, בהגדרתו בכתב ההסמכה, את השירותים הבאים:

1. שירותי חובה - ניטול מטענים והחסנתם, שירותים לנוסעים, שירותי סיראות, אספקת מים ודלק לכלי-שיט ושירותי חובה נוספים לפי כל דין.
2. שירותי רשות - שירותים נלווים נוספים לשירותי החובה, לרבות תחזוקת כלי-שיט וציודם, שירותי מניית מטענים, שירותי הפסקת צידה ומוזון לכלי-שיט, שירותי המכלת מכולות, שירותים לוגיסטיים נוספים ושירותים אחרים לרווחת באי הנמל וכל פעילות אחרת שהיא נילוות לצורך ביצוע הפעולות וקיום השירותים שהותרו לחברת הנמל.

התעריפים בגין השירותים הנמליים, נקבעו בצו לעניין זה לפי חוק הפיקוח על מחירי מצרכים ושירותים התשנ"ו-1996 (להלן: "חוק הפיקוח"), המכיל את התעריפים בהתאם לתקנות התעריפים (תקנות הנמלים ותקנות הסווארות), כפי שהיו בתוקף ערב יום תחילת החוק.

ביום 23 בפברואר 2005 נחתם הסכם ביניים בקשר לשימוש בשטח תפעולי, בין החברה לחני"י, שתוקפו ל-180 יום מיום חתימתו. הסכם הביניים קובע באופן זמני את הכללים לפיהם פועלים הצדדים עד למועד חתימת הסכם מפורט. נכון למועד עריכת הדוחות הכספיים, טרם נחתם הסכם מפורט.

על פי הצווים שהותקנו מכח החוק, הרשות, באמצעות יועץ מטעמה, ביצעה חלוקה של יתרות הסגירה של נכסים והתחייבויות. חלוקה זו שנמסרה לחברה, שימשה כבסיס לחישוב דמי השימוש. נכסים והתחייבויות שוטפות נרשמו לפי הערכים שהועברו לחברה. לפי ספרי רשות הנמלים, התחייבות בשל סיום יחסי עובד מעביד נרשמה על פי הערכה אקטוארית של אקטואר חיצוני. רכוש קבוע - נרשם על בסיס ערך נוכחי של זרם התשלומים הצפויים בעד דמי השימוש בנכסים. יתרת עודף השווי המאזני של הנכסים על ההתחייבויות ליום המעבר נזקף לקרן הון.

עיקרי הדוח

בדוחות הכספיים לשנת 2008 הציגה החברה רווח נקי של כ-119.2 מיליוני ש"ח לעומת רווח נקי של כ-140.3 מיליוני ש"ח בשנת 2007. הכנסות החברה בשנת 2008 עמדו על סך של כ-855.9 מיליוני ש"ח, לעומת סך של כ-866.6 מיליוני ש"ח בשנת 2007.

בגין השנים 2005-2007 חילקה החברה דיבידנד בסך של כ-109,437 מיליוני ש"ח.

רואה החשבון מציין, בין היתר, בחוות דעתו על הדוחות הכספיים, כי הדוחות ערוכים גם בהתאם להוראות חוזרי הרשות. צוין בין היתר כי החברה נתבקשה להגיש ביחד עם דוחותיה הכספיים דיווח בדבר פרטי היערכותה ליישום הוראות לגבי הבקרה הפנימית על הדיווח הכספי והאפקטיביות שלה. כמו כן צוין כי החברה החלה להיערך לצורך יישום הדרישות כאמור לעיל וכשלב ראשון נמצאת בתהליך היערכות לבחירת יועץ מקצועי שילווה אותה בהטמעת מודל בקרה מקובל לצורך בחינת אפקטיביות הבקרה הפנימית על הדיווח הכספי. בהתאם ללוח הזמנים המשוער שנקבע, החברה צופה כי הפרויקט יסתיים תום הרבעון הראשון של שנת 2010.

לגבי היערכות החברה לדיווח על פי IFRS, מדווחת החברה כי במסגרת הנחיית הרשות, החברה החלה בביצוע המיפוי וזיהוי רשימת הנושאים והרכיבים שעשויים להיות מושפעים מהמעבר לתקנים בינלאומיים.

בד בבד עם ביצוע המיפוי כאמור, החברה, יחד עם רואי החשבון, קבעה לוחות זמנים לבחינת החלופות השונות לטיפול בנושאים הטעונים יישום של התקינה הבינלאומית, אך אין באפשרותה, בשלב זה, לאמוד את ההשפעה הכוללת של אימוץ תקני IFRS על הדוחות הכספיים.

4.4.3. חברת נמל אשדוד בע"מ

חברת נמל אשדוד (להלן: "החברה") הינה חברה ממשלתית, כהגדרתה בחוק החברות, התשל"ה-1975, בבעלות מלאה של מדינת ישראל.

החברה הוקמה ביום 21 ביולי 2004, כחלק מהערכות המדינה ליישום הרפורמה בנמלי הים. החברה פועלת במסגרת הוראות חוק רשות הספנות והנמלים, התשס"ד-2004 כפי ייעודה, והחל מיום 17 בפברואר 2005 מפעילה את נמל אשדוד ומעניקה בו שירותי נמל.

הסמכה זו ניתנה לחברה בהתאם לכתב הסמכה שניתן לפי החוק אשר תקף ל-49 שנים. על החברה להפעיל בשטח נמל אשדוד, כהגדרתו בכתב ההסמכה, את השירותים הבאים:

1. שירותי חובה - ניטול מטענים והחסנתם, שירותים לנוסעים, שירותי סיראות, אספקת מים ודלק לכלי-שיט ושירותי חובה נוספים לפי כל דין.
2. שירותי רשות - שירותים נלווים נוספים לשירותי החובה, לרבות תחזוקת כלי-שיט וציודם, שירותי מניית מטענים, שירותי הפסקת צידה ומזון לכלי-שיט, שירותי המכלת מכולות, שירותים לוגיסטיים נוספים ושירותים אחרים לרווחת באי הנמל וכל פעילות אחרת שהיא נילוות לצורך ביצוע הפעולות וקיום השירותים שהותרו לחברת הנמל.

לצורך מימוש הסמכתה כחברת נמל, ניתנה לחברה, במסגרת הסכם ביניים שנחתם בינה לבין חניי ביום 23 בפברואר 2005 הרשאה להשתמש למשך תקופת ההסכם במרבית השטח התפעולי של נמל אשדוד בתמורה לדמי שימוש.

הסכם הביניים היה אמור לבוא לכלל סיום בתום תקופה של 180 ימים מיום חתימתו, כאשר עד לאותו מועד היה אמור להיחתם הסכם קבע. עד למועד אישור הדוחות הכספיים טרם נחתם הסכם קבע. על אף שמעמדו של הסכם הביניים אינו ברור, נוהגים הצדדים לו על פי הוראותיו.

במסגרת צווים שהותקנו מכח חוק רשות הספנות, הועברו לחברה לצורך מימוש הסמכתה כחברת נמל, מכלול של: נכסים, ציוד, זכויות, התחייבויות ותביעות, אשר הועברו מרשות הנמלים, אשר הפעילה עד לאותו מועד את נמל אשדוד. עודף השווי המאזני של הנכסים על ההתחייבויות ליום המעבר נזקף להון החברה.

דין וחשבון על החברות הממשלתיות

עיקרי הדוח

בדוחות הכספיים לשנת 2008 הציגה החברה רווח נקי של כ-63 מיליוני ש"ח לעומת רווח נקי של כ-74 מיליוני ש"ח בשנת 2007. הכנסות החברה בשנת 2008 עמדו על סך של כ-1,109.3 מיליוני ש"ח לעומת סך של כ-1,082.8 מיליוני ש"ח בשנת 2007.

בגין השנים 2005-2007 חילקה החברה דיבידנד בסך של כ-67,643 מיליוני ש"ח.

רואה החשבון מציין, בין היתר, בחוות דעתו על הדוחות הכספיים, כי הדוחות ערוכים גם בהתאם להוראות חוזרי הרשות.

צוין, בין היתר, כי החברה נתבקשה להגיש ביחד עם דוחותיה הכספיים דיווח בדבר פרטי היערכותה ליישום הוראות לגבי הבקרה פנימית על דיווח כספי ואפקטיביות שלה. החברה מדווחת כי בשנת 2005 הוכן סקר סיכונים ושעל בסיסו הוכנה תוכנית רב שנתית לשנים 2006-2008 ובשנת 2008 הוכן סקר סיכונים חדש, לפיו נקבעה תוכנית עבודה רב שנתית לשנת 2009-2011. בנושא ה-SOX הקימה החברה ועדת היגוי לפרויקט, ברשות סמנכ"ל הכספים. מונה מנהל תהליך, נבחר יועץ ליווי לפרויקט, נבחר מיישם אשר יעסוק בתיעוד התהליכים. שלב תיחום תכולת הפרויקט הסתיים והחברה החלה בפעילות לרכישת מערכת ממוחשבת לניהול תהליך ה-SOX, הפרויקט הוצג לעובדים ולהנהלה והוכן לוח זמנים מפורט להמשך פרויקט הקמת התהליך אשר צפוי להסתיים בתום שנת 2009.

לגבי היערכות החברה לדיווח על פי IFRS, אין באפשרות החברה, בשלב זה, לאמוד את השפעת אימוץ ה-IFRS על הדוחות הכספיים.

4.4.4 חברת נמל אילת בע"מ

חברת נמל אילת בע"מ (להלן: "החברה") הינה חברה ממשלתית, בהתאם לחוק החברות הממשלתיות. החברה התאגדה ביום 21 ביולי 2004 והחלה את פעילותה העסקית ביום 17 בפברואר 2005 (יום התחולה).

החברה פועלת על פי הוראות חוק רשות הספנות והנמלים, התשס"ד-2004 (להלן: "החוק").

בהתאם לכתב ההסמכה שניתן לחברה מכח החוק למשך שנה מיום התחולה, ושהוארך במהלך חודש מרס 2006 ב-3 שנים נוספות, ובחודש ינואר 2009 בשנה נוספת, דהיינו עד ליום 10 בפברואר 2010, מוסמכת החברה להפעיל בשטח נמל אילת שירותי חובה ורשות כהגדרה בכתב ההסמכה. השימוש בשטח הנמל הועמד לחברה על ידי חניי תמורת דמי שימוש בהתאם להסכם ביניים. טרם נחתם הסכם קבע עם חברת חניי והצדדים ממשיכים לנהוג בהתאם לאמור בהסכם הביניים. בהתאם לחוק ולצווים שמכוחו הועברו לחברה נכסים, חובות, התחייבויות ותביעות של רשות הנמלים המתייחסים לנמל אילת. עודף השווי המאוזני של הנכסים על ההתחייבויות ליום התחילה נזקף להון החברה.

בנוסף, נקבע בחוק, כי עובדי נמל אילת שהיו עובדי רשות הנמלים יהיו עובדי החברה החל מיום התחילה והעסקתם הוסדרה, בעיקרה, במסגרת הסכמי עבודה קיבוציים, שנחתמו סמוך ליום התחילה. כמו כן, נקבע בצו כי יועברו לחברה כספי היעודה לתשלום הפנסיה התקציבית והצוברת, שהופרשו במשך השנים על ידי רשות הנמלים, לטובת עובדי נמל אילת, ויתרות כספיות של הפרשות לחופשה ולמחלה. החברה מקיימת ביחד עם יתר חברות הנמל וחניי מגעים לרכישת שירותי חברה מנהלת אחת, משותפת לקופות הפנסיה של שלוש חברות הנמל וזו של חניי.

התעריפים בגין השירותים הנמליים, נקבעו בצו לעניין זה לפי חוק הפיקוח על מחירי מצרכים ושירותים התשנ"ו-1996, המכיל את התעריפים בהתאם לתקנות התעריפים (תקנות הנמלים ותקנות הסווארות), כי שהיו בתוקף ערב יום תחילת החוק.

בדוחות הכספיים לשנת 2008 הציגה החברה רווח נקי של כ-38.9 מיליוני ש"ח לעומת רווח נקי של כ-31.2 מיליוני ש"ח בשנת 2007. הכנסות החברה בשנת 2008 עמדו על סך של כ-141.5 מיליוני ש"ח לעומת סך של כ-116.5 מיליוני ש"ח בשנת 2007.

בגין השנים 2005-2007 חילקה החברה דיבידנד בסך של כ-34,700 מיליוני ש"ח.

רואה החשבון מציין בחוות דעתו, בין היתר, כי הדוחות ערוכים גם בהתאם להוראות חוזרי הרשות.

עיקרי הדוח

4.5. חברות דואר:

4.5.1. חברת דואר ישראל בע"מ

חברת דואר ישראל בע"מ (להלן: "החברה") התאגדה ביום 5 בנובמבר 2003 כחברה ממשלתית בבעלות ושליטה מלאים של מדינת ישראל והחלה בפעילותה ביום 1 במרץ 2006. עד ליום 1 במרץ 2006 התבצעה הפעילות במסגרת רשות הדואר שפעלה מכוח חוק רשות הדואר, התשמ"ו 1986 (אשר שינה את שמו לחוק הדואר, התשמ"ו-1986) ובמסגרת בנק הדואר אשר פעל במסגרת חוק בנק הדואר, התשי"א-1951.

החברה הקימה ביום 20 בפברואר 2006 את חברת בנק הדואר בע"מ, חברה בת בבעלות מלאה של החברה, לשם מתן השירותים הכספיים.

ביום 1 במרץ 2006 ("יום המעבר") הועברו כל פעילויות רשות הדואר ובנק הדואר לחברה, בהתאם להוראות תקנון מספר 8 לחוק הדואר התשמ"ו-1986 (להלן: "חוק הדואר או החוק").

ביום 27 בספטמבר 2004 מינו שרי האוצר והתקשורת ועדה לבחינת תעריפי חברת הדואר ועידכונם (להלן: "ועדת התעריפים הציבורית").

הועדה התבקשה לגבש המלצות בנושאים הבאים:

1. שיטת הפיקוח הרצויה על תעריפי החברה והתאמת הסדר התעריפים ומידת הפיקוח לשלבי התפתחות התחרות.
2. קביעת הרמה הבסיסית של התעריפים המפוקחים, בהתאם לשיטת הפיקוח שתיבחר, קביעת מנגנון לעדכון התעריפים מעת לעת, לרבות מקדם התייעלות שיחול על התעריפים המפוקחים וכן קביעת מנגנונים למניעת סבסוד צולב בין שירותים שונים וזאת בהתבסס על עלויות אספקת השירותים.
3. קביעת תקופת הסדר התעריפים החדש.
4. בחינת תעריפי השימוש ברשת החברה, לרבות הסדרי חיוב וגבייה עבור ספקי שירותי דואר אחרים, ככל שיידרשו.
5. המלצות לשינויים הנדרשים בתקנות התעריפים לפי חוק ותקנות רשות הדואר (תשלומים בעד שירותי הרשות לפי סעיף 37 לחוק), התשס"ג-2003.
6. נושאים נוספים הנוגעים לתעריפי החברה, שהועדה תמצא לנכון ותמליץ עליהם.

כמו כן, נקבע בכתב המינוי, כי במסגרת עבודתה ובגיבוש המלצותיה תתחשב הועדה בנושאים הבאים:

1. התפתחות התחרות בשוק הדואר על מרכיביו השונים.
2. מדיניות הממשלה לפתיחת שוק הדואר לתחרות.
3. השינויים הטכנולוגיים בשוק הדואר והשפעתם על עלויות החברה.
4. יצירת תנאים סבירים להמשך השקעות ופיתוח של שירותי הדואר על ידי החברה, תוך שמירה על איכות והיקף השירותים.
5. תימרוץ חברת הדואר להתייעלות על פני זמן.
6. המלצות חברת הייעוץ McKinsey לדה-רגולציה של שוק הדואר ("דוח מקינזי" - ספטמבר 2003) ולקחים מועדות קודמות שעסקו בהסדרת שוק הדואר.

ביום 25 במרץ 2007 הודיעו השרים על החלטתם לאמץ את מסקנות הועדה. ביום 1 בנובמבר 2007 נכנסו לתוקפן תקנות התעריפים ותעריפי שירותי הדואר החדשים של החברה בהתאם להמלצות הועדה.

במסגרת אימוץ המלצות הועדה על ידי השרים ועיגונם בתקנות התעריפים, נערכו דיונים בין החברה ובין משרדי התקשורת והאוצר, בעניין מכלול הנושאים המשפיעים על איתנות החברה והפעולות הנדרשות להבטחת איתנות זו. בעקבות זאת קיבלה החברה, ביום 13 בנובמבר 2007, מכתב שנחתם על ידי שר התקשורת ועל ידי שר האוצר שעיקריו הם כדלקמן:

- מקדם התייעלות הבא לידי ביטוי בתעריפי החברה יופחת במשך תקופת ההסדר, כפי שנקבעה בדוח ועדת התעריפים, מ-1.5% לשנה ל-0.5% לשנה.

דין וחשבון על החברות הממשלתיות

עיקרי הדוח

- התמלוגים המשולמים על ידי החברה יופחתו ל-0.5% בשנה החל ממחצית שנת 2007 ועד לתום תקופת ההסדר. הסדרי החקיקה הנדרשים לביצוע הפחתת התמלוגים יבוצעו על ידי משרדי האוצר והתקשורת.
- בכל שנה משונת ההסדר, תעביר החברה סכומים לכיסוי הגירעון האקטוארי בגובה ההכנסות שיייווצרו לה כתוצאה מהפחתת מקדם ההתייעלות ומהפחתת התמלוגים כאמור, כאשר הסכום שיועבר לא יעלה על הרווח הנקי של החברה לאחר תשלום מסים.
- שר התקשורת, בהסכמת שר האוצר, יקבע תעריפים חדשים לשירותים הכספיים של החברה. במידה ותוספת ההכנסה השנתית משירותים אלו תקטן מ-36 מיליוני ש"ח, תתקיים בחינה נוספת בעניין זה בתום חצי שנה מיום כניסת תעריפים אלה לתוקף.
- טיוטת הרשיון הכללי של החברה תתוקן בהתאם למכתבו של שר התקשורת לחברה מיום 13 בנובמבר 2007.
- הרשיון הכללי יוענק לחברה עד ליום 2 בדצמבר 2007 ובמסגרתו בכוונת השרים לאשר לחברה שירותים חדשים כמפורט במכתבו של שר התקשורת לשר האוצר מיום 13 בנובמבר 2007, בכפוף לתנאים שייקבעו למתן השירותים הני"ל.
- בכוונת השרים לבחון, לאחר שנה ממועד המכתב, את מצבה הפיננסי של החברה. במידה ויתברר כי חלה בתקופה האמורה התדרדרות משמעותית במצבה של החברה ביחס למצבה ערב כניסת השלב השני של התחרות לתוקף, באופן שיש בו כדי לערער את יציבות החברה, יבחנו השרים את הגורמים לכך, ובהתאם את הצעדים הדרושים על מנת לסייע לחברה, ובכלל זה - עדכון התעריפים.

במסגרת הדיונים שנערכו בין החברה לבין משרדי התקשורת והאוצר, הובאה בפני החברה ההצעה על פיה יועלו תעריפים בתחום השירותים הכספיים הניתנים על ידי החברה וייקבעו לה תעריפים לגבי שירותים כספיים נוספים, שניתנו בעבר ללא תשלום וכן תבוטל הדרישה לתשלום תמלוגים למדינה. להערכת משרד התקשורת צעדים אלה יביאו לתוספת הכנסות לחברה ולהקטנת הוצאותיה בסכום כולל של כ-36 מיליוני ש"ח בשנה ובכך ימולאו התחייבויות השרים לחברה כמפורט במכתבו ובהסדר הפשרה הני"ל.

בהתאם לכך נכנסו לתוקפן, בימים 25 בספטמבר 2008 ו-2 בנובמבר 2008, תקנות הדואר (תשלומים בעד שירותי החברה לפי סעיף 37(א) ו-1(ג) ותקנות הדואר (תשלומים, בעד השירותים הכספיים) (הוראת שעה), התשס"ט-2008, בהתאמה. כמו כן, אישרה ועדת הכלכלה של הכנסת את תקנת הדואר (תמלוגים שמשלמת החברה) התשס"ט-2008, הקובעת כי שיעור התמלוגים שעל החברה לשלם עבור התקופה שמ-1 ביולי 2007 ועד ל-31 בדצמבר 2007 יופחתו ל-0.5% והתמלוגים מ-1 בינואר 2008 ואילך יבוטלו. תקנות אלה פורסמו ברשומות ביום 25 בפברואר 2009.

הנהלת החברה בדעה כי צעדים אלה יביאו לתוספת הכנסה נמוכה מזו שהוערכה על ידי משרד התקשורת מאחר וגמישות הביקוש והתחרות במשק יגרמו לירידה בהיקף השירותים הנצרכים.

בהתאם להוראות החוק, על שר התקשורת לפעול לפתיחת שירותי הדואר בתחום השמור לתחרות.

מהלך הפתיחה לתחרות יבוצע על ידי משרד התקשורת, בהתאם להוראות החוק. הפתיחה לתחרות צפויה להתבצע בשלבים הבאים:

1. ביום 31 בינואר 2006 נפתח לתחרות חלק מהתחום השמור, המהווה כ-26% מתחום הדואר השמור, תוך מתן אפשרות לקבלת היתר או רישיון מיוחד, למתן שירותי דואר כמותי לסוגים מסוימים של מקבלי שירות.
2. החל מיום 1 ביולי 2007 נפתחו לתחרות מלאה שירותי הדואר הכמותי.
3. החל מיום 1 ביולי 2009 נפתחו לתחרות לפחות 65% אך לא יותר מ-70% משירותי הדואר בתחום השמור, על ידי הפחתת הכמות המזערית של דברי דואר הנדרשת למשלוח דואר כמותי.
4. החל מיום 1 ביולי 2010 רשאי שר התקשורת, אם יראה לנכון לעשות כן לטובת הציבור או לשם קידום התחרות, להעניק רישיונות כלליים נוסף על הרישיון הכללי שניתן לחברה וכן לספק היתרים ורישיונות מיוחדים המאפשרים הרחבה נוספת של התחרות בתחום השמור.
5. על אף האמור לעיל, אם נוכחו השרים כי בשל פתיחת שירותי הדואר בתחום השמור לתחרות, קיימת סכנה להמשך מתן שירותי דואר בסיסיים, רשאים הם לקבוע בצו, באישור הממשלה וועדת הכלכלה של הכנסת, כי מועדי פתיחת חלקים מהתחום השמור לתחרות יידחו, או כי שיעורי הפתיחה לתחרות יופחתו, במגבלות שנקבעו בחוק.

עיקרי הדוח

להערכת הנהלת החברה, פתיחת הענף לתחרות ללא מתן אפשרות לחברה להגמיש את מבנה תעריפי הדואר הכמותי, כפי שעולה מהמלצות ועדת התעריפים ומהתעריפים החדשים שנכנסו לתוקף ביום 21 בנובמבר 2007, יגרמו לחברה אובדן נתחי שוק בהיקפים הצפויים להשפיע לרעה, באופן מהותי, על מצבה הכספי של החברה ועל תוצאות פעולותיה.

החלטת ממשלה בדבר הסדרת פעילותה של החברה וקידום מהלך הפרטת החברה

ביום 12 בספטמבר 2006 התקבלה החלטה מספר 438 של הממשלה על פיה הוחלט, בהמשך להחלטת ממשלה מספר 788 מיום 15 בספטמבר 2003 בנושא הרפורמה בשוק הדואר, לקדם את תהליך הפרטה של החברה ובכלל זה:

1. להטיל על שר התקשורת ועל שר האוצר לבצע את הפעולות הבאות, עד לא יאוחר מיום 31 בדצמבר 2006:
 - 1.1. להטיל על שר התקשורת ועל שר האוצר לקבוע מבנה תעריפים חדש לחברת הדואר באופן שיאפשר את התפתחותה של התחרות בתחום הדואר כמותי ואת השמירה על איתנותה הפיננסית של חברת הדואר.
 - 1.2. להטיל על שר התקשורת להגיש לאישור ועדת הכלכלה של הכנסת את הרכב סל השירותים האוניברסאלי של חברת הדואר ולקבוע את תקני האיכות והשירות של הסל.
 - 1.3. להטיל על שר התקשורת להעניק לחברת הדואר רישיון כללי.
 - 1.4. להטיל על שר התקשורת ועל שר האוצר לגבש ולאשר את רשימת השירותים הנוספים, ובהם השירותים הכספיים שהחברה תורשה לספק.

- 1.5. להטיל על שר התקשורת ליצור את תשתית ההסדר הנדרש לשם פיקוח על פעילותו של בנק הדואר.
2. להטיל על מנהל הרשות להגיש, עד למועד שייקבע על ידי שר האוצר, הצעת החלטה בנושא מכירת מניות המדינה בחברת הדואר לועדת השרים לענייני הפרטה. הצעת המכירה כאמור תקבע שמניות החברה יימכרו תחילה בדרך של הנפקת ניירות ערך לציבור על פי תשקיף בבורסה לניירות ערך בתל אביב ובלבד שהשליטה בחברה תישאר בידי המדינה ובהמשך מכירת יתרת האחזקות בדרך של מכירה פרטית למשקיע אסטרטגי. הצעת המכירה האמורה תאפשר לשמר את יכולתה של חברת הדואר להמשיך ולספק שירות אוניברסאלי ותעגן את זכויות עובדי החברה במסגרת הליך הפרטה כולל מתן תגמול בהתאם לנוהל הצעת מניות לעובדים בגין הצעה לציבור של הרשות.

בימים אלו עוסקת הרשות יחד עם יתר גורמי המדינה הרלוונטיים בגיבוש החלטת הממשלה הנדרשת לקביעת השינוי המבני הצפוי, מתווה הפרטה, הגדרת השינויים בסביבה החוקית הנדרשים לשם כך והשלמת מהלכי הרגולציה.

ביום 3 בינואר 2008, חתם שר התקשורת (להלן: "השר") על הרישיון הכללי של חברת דואר ישראל (להלן: "בעל הרישיון") מכוח חוק הדואר, התשמ"ו-1986 (להלן: "החוק"). לפי סעיף 7 לרישיון, הרישיון נכנס לתוקף ב-15 לינואר 2008 - יום תחילת תוקפן של תקנות הדואר (שירותי דואר בסיסיים ושירותים כספיים אשר יינתנו לכלל הציבור בכל המדינה).

הרישיון קובע מגבלות ואיסורים על אופן פעולתה של החברה, מקנה למשרד התקשורת אפשרויות רבות להתערב באופן ניהולה של החברה ואופן פעולתה, מרחיב את אחריותה של החברה, מטיל עליה חובה לספק שירות אוניברסאלי באזורים, בתדירות ובהיקף שנקבעו בו, קובע תקני שירות בהם חייבת לעמוד החברה, מחזיר את הפיקוח על מחירי השירותים המצויים בתחרות מלאה ואשר הוצאו מפיקוח כבר לפני שנים רבות, מקנה למשרד התקשורת אפשרות להטיל על חברת דואר ישראל עיצומים כספיים ולחלט ערבות כספית ומתיר לחברת דואר ישראל לספק סדרה של שירותים חדשים, תחת התניות הקבועות ברישיון ובנספחו.

תוקף הרישיון הינו לעשרים שנים מיום 15 בינואר 2008 (מועד תחילתו). לבקשת בעל הרישיון, רשאי שר התקשורת להאריך תוקף זה לתקופות נוספות של עשר שנים כל אחת.

בדוחות הכספיים לשנת 2008 הציגה החברה רווח של כ-125 מיליוני ש"ח לעומת רווח של כ-42 מיליוני ש"ח בשנת 2007. הכנסות החברה בשנת 2008 הסתכמו בכ-1,729 מיליוני ש"ח לעומת סך של כ-1,740 מיליוני ש"ח בשנת 2007.

רואה החשבון מציין, בין היתר, בחוות דעתו לדוחות הכספיים כי הדוחות ערוכים גם בהתאם להוראות חוזרי הרשות.

דין וחשבון על החברות הממשלתיות

עיקרי הדוח

הנהלת החברה נמצאת בתהליך של קביעת בקרות ונהלים בהיקף אשר יתאים לגודל החברה, היקף פעילותה ומאפיינים אחרים שלה, לרבות קליטת מערכת ניהולית של חברת SAP ופרסום מכרז להעסקת יועץ ללוי יישום התקנות.

החברה מציינת בדוחותיה הכספיים כי נכסי החברה רשומים בשוויים ההוגן במועד תחולת פעילות החברה (1 במרץ 2006).

במהלך שנת 2010 צפויה החברה להתמקד במספר נושאים:

1. בכפוף לביצוע שינויי חקיקה בחוק הדואר, יציקת תוכן לחברת בנק הדואר והפיכת בנק הדואר לחברה רגילה בעלת פעילות.
2. פיתוח שירותים בנקאיים נגישים לכלל האוכלוסייה.
3. הכנת תשקיף לקראת הנפקת אג"ח ציבורית והפרטת החברה.

4.6. חברות בינוי ושיכון:

ישנם שני סוגי חברות ממשלתיות העוסקות בתחום השיכון כדלהלן:

- חברות מאכלסות** - מנהלות את השיכון הציבורי: עמידר, חלמיש, פרזות, שקמונה וחלד.
- חברות מנהלות ומפתחות** - מנהלות ומפתחות תשתיות שכונתיות ועירוניות: חברת ערים.

החברות המאכלסות פועלות בתחום הדיור הציבורי שבניהול החברות. חברות אלו צברו מיומנות וניסיון רב ברמה הלאומית. במהלך השנים הן שימשו זרוע ביצועית מוצלחת של הממשלה. הן מהוות אב-טיפוס לסוכנות ביצוע (executive agency), שהינה הדגם הניהולי המועדף במדינות רבות כגון צרפת, אנגליה וארצות הברית. בנוסף, חברות אלו עשויות לשמש חוליה מקשרת יעילה בין המגזר הממשלתי ובין המגזר הפרטי.

ישנם יתרונות מובהקים להפעלת החברות הממשלתיות בתחום האכלוס, הפיתוח והמרקם העירוני כדלהלן:

1. "שחרור" משרדי ממשלה מעיסוק בביצוע.
2. מתן "גב" ציבורי - הבטחה לסיום הפרויקט ולתיקון תקלות, אם תתעוררה.
3. ביצוע העבודות הקבלניות על ידי מכרזים - עידוד תחרות בשוק הפרטי.
4. מתן שירות יעיל לציבור רחב - "מוקדי שירות" לרוכשים ברחבי המדינה.
5. גמישות תפעולית לעומת משרדי ממשלה.
6. ניהול יעיל ומהירות תגובה.

4.6.1. עמידר - החברה הלאומית לשיכון בישראל בע"מ

עמידר - החברה הלאומית לשיכון בישראל בע"מ (להלן: "החברה") הוקמה בשנת 1948 והיא אמונה על ביצוע מדיניות ממשלת ישראל בתחום השיכון הציבורי במדינה. החברה עוסקת בעיקר בניהול דירות, אחזקתן, השכרתן ומכירתן לעולים ולזכאים אחרים לקבלת דיור ממשלתי, אכלוס, סיוע בשכר דירה, טיפול במקבצי דיור, ניהול נכסי רשות הפיתוח ועוד. החברה פועלת בפריסה ארצית. החברה הינה חברה בבעלות מלאה של ממשלת ישראל. גובה שכר הדירה, הזכאות לשכור דירות, הזכאות לרכוש דירות מעמידר ומחיר המכירה של הדירות נקבעים בלעדית על ידי ממשלת ישראל.

בנוסף, החברה מבצעת פעולות על פי פרוגראמות שונות המוטלות עליה, בין היתר, על ידי משרד הבינוי והשיכון משרד הקליטה וגופים אחרים לממשלת ישראל, לרבות פעולות הקשורות בטיפול בדיירים, ברווחתם ובמתן פתרונות דיור זמני לעולים ולזכאים.

על פי תקנון החברה, החברה אינה רשאית לחלק רווחים.

עיקרי הדוח

מטרתיה העיקריות של החברה, כפי שבאו לידי ביטוי במנדט שנתנו הגופים הממשלתיים לעמידר בניהול הנכסים הינן כדלקמן:

1. הענקת דיור ציבורי מסובסד לאוכלוסייה הנזקקת ביותר בישראל.
- בבסיס תהליך קביעת הזכאות לדיור עומד העיקרון שהמשלה אחראית למתן דיור מינימאלי למי שאינו מסוגל להשיג אותו בעצמו. עמידר היא, למעשה, כלי שבאמצעותו מספקת המשלה פתרונות דיור למי שאינם מצליחים להשיגו בתנאי שוק.
2. מתן דיור בשכירות למטרות שונות, כמו פיזור אוכלוסייה. המטרה העיקרית במקרה זה היא יצירת דירות להשכרה (ודירות למכירה) בעיירות פיתוח.

ניתן לסכם ולומר, כי החברה הוקמה במטרה לבצע את מדיניות ממשלת ישראל בתחום השיכון הציבורי לאוכלוסיות מעוטות יכולת.

ניהול הרכוש הקבוע

החברה מנהלת את סוגי הנכסים הבאים: "רכוש עמידר מקוריי", "רכוש השקעה", "רכוש מנהלי" ו"רכוש רשות פיתוח".

ביום 29 בדצמבר 2003 נחתם הסכם בין החברה לממשלה להסדרת מערכת היחסים בנוגע לניהול הנכסים, השירותים שיינתנו על ידי החברה ומערכת התשלומים בין החברה למשרדים במסגרת ניהול הנכסים.

תוקפו של ההסכם הינו לתקופה מיום 1 בינואר 2004 ועד ליום 31 בדצמבר 2008 אלא אם הודיעו המשרדים לחברה על סיום ההסכם במועד מוקדם יותר.

הנכסים לגביהם חל ההסכם מפורטים בנספח להסכם וכוללים את "הרכוש המנהלי" ו"רכוש השקעה" (כ-50,787 נכסים). "רכוש עמידר מקוריי" (כ-386 נכסים) ייכלל לעניין ניהולו במסגרת ההסכם אך לא לעניין התמורה ממכירתו, אשר תהיה שייכת לחברה. בנוסף, נחתם הסכם להסדרת רישום הזכויות בנכסים.

החברה הוקמה על מנת לשמש זרוע ביצועית של המשלה בכל הקשור לאוכלוסיות מצוקה. פעולתה מוכתבת על ידי החלטות ממשלה ומדיניות משרד הבינוי והשיכון הן בנושאי גובה שכ"ד, מכירת דירות למשתכנים, אכלוס ועוד.

ההסכם שנחתם בין המדינה לחברה הופך למעשה את החברה לגוף המתקצב בתקציב המשלה לכל אורך תקופת ההסכם.

בהסכם נקבעה למעשה רמת השירות שהמדינה נותנת לאוכלוסיית הדיירים בכל הקשור לרמת האחזקה. כמובן שהחברה יכולה להוסיף על כך. ליבת פעילותה של החברה - ניהול הדיור הציבורי נשלט למעשה על ידי המדינה. התמורה נקבעה אף היא על ידי המדינה. כל עוד קיים ההסכם וככל הנראה שיוארך בתום התקופה, לא ניתן להוציא פעילויות מחוץ לחברה ובניגוד להסכם.

רואה החשבון המבקר מציין בחוות דעתו, כי בביאור 2 י"ד לדוחות הכספיים נכלל מידע הנדרש על ידי הרשות. החברה נדרשת להיערך לקראת יישום כללי חשבונאות בינלאומיים (תקני IFRS) ולקראת דיווח על האפקטיביות של הבקרה הפנימית (בדומה ל-SOX 404). החברה בוחנת את הנושאים מתוך כוונה לעמוד ביעד הדיווח ולוחות הזמנים כנדרש על ידי הרשות.

בדוח רואה החשבון המבקר ישנה הפניית תשומת לב לאמור בביאור 14 ב' בגין תביעות משפטיות שהוגשו כנגד החברה אשר בשלב זה אין אפשרות להעריך את תוצאותיהן ולפיכך נכללה בגינת הפרשה חלקית בדוחות הכספיים.

4.6.2. ח.ל.ד. חברה ממשלתית עירונית לשיקום דיור ופיתוח בע"מ

ח.ל.ד. חברה ממשלתית עירונית לשיקום דיור ופיתוח בע"מ (להלן: "החברה") שהוקמה ב-1964 הינה חברה ממשלתית שהתפלגות מניותיה הינה כדלקמן:

7,996 מניות רגילות ו-5 מניות יסוד בידי מדינת ישראל (66.7%).

3,993 מניות רגילות ו-5 מניות יסוד בידי עיריית פי"ת (33.3%).

דין וחשבון על החברות הממשלתיות

עיקרי הדוח

הזכויות על פי המניות

מניות רגילות מקנות זכות בהצבעה באסיפה הכללית וזכויות לדיבידנדים.
מניות יסוד מקנות זכות למנות דירקטור אחד לכל מניה וזכויות לדיבידנדים.

החברה פועלת במספר תחומים:

1. השכרת דירות ואחזקתן;
2. טיפול בבקשות לתעודות זכות, "הטבות תנאי דור" ורכישת דירות נ"ר, סיוע לקבלת השתתפות בשכ"ד ממשרד השיכון (מחלקת אכלוס);
3. ניהול עבודות שיקום שכונות עבור משרד השיכון;
4. ביצוע עבודות תשתית, בנייה ושיפוצי מוסדות ציבור, מוסדות חינוך עבור עיריית פ"ת;
5. התחדשות עירונית.

עיקר הכנסותיה של החברה נובע מעבודות עבור עיריית פ"ת ומשרד השיכון, שכר דירה, עמלת ניהול פרויקטים והשתתפות משרד הבינוי והשיכון בעלות מחלקת אכלוס.

לחברה קיימת תלות בפרויקטים אותם היא מקבלת לביצוע מעיריית פ"ת וממשרד השיכון שהם בעלי עניין בחברה.

רואה החשבון המבקר מציין בחוות דעתו על הדוחות הכספיים, כי החברה כוללת בדוחותיה הכספיים מידע נוסף הנדרש בחוזרי הרשות כפי שמופיע בביאור 2א'. כאמור בביאור זה, החברה החלה בהיערכות לבחינת המעבר ליישום כללי חשבונאות בינלאומיים (תקני IFRS).

מהבדיקות שנעשו עד כה על ידי החברה עולה כי עשויים להיות הבדלים בנושאים הבאים להם השפעה על הדוחות הכספיים: השקעה בנדל"ן, רכוש קבוע, התחייבות בשל סיום יחסי עובד מעביד, התחייבויות תלויות, שינויים חשבונאיים, השקעה בנייע והצגת דוחות תזרימי מזומנים.

דוח רואה החשבון המבקר ישנן הפניות תשומת לב כדלקמן: לביאור 1 בנוגע להשלכות הצפויות על החלטת הממשלה מחודש ספטמבר 2003 בנוגע לבחינת האפשרות לאיחוד החברות לדירור הציבורי או להפרטתן ובדבר המחלוקת הקיימת בין הרשות ובין הנהלת החברה בדבר הצגת הדירות בהשקעה.

4.6.3. חלמיש - חברה ממשלתית עירונית לדירור לשיקום ולהתחדשות שכונות בתל אביב-יפו בע"מ

חלמיש - חברה ממשלתית עירונית לדירור, לשיקום ולהתחדשות שכונות בתל אביב-יפו בע"מ (להלן: "החברה") נוסדה בשנת 1961 במטרה לשקם, לפנות ולחסל משכנות עוני בתחום שיפוטה של העיר תל אביב-יפו. החברה פועלת בתחומי הסיוע בדירור ואכלוס עבור משרד הבינוי והשיכון ומשרד הקליטה, הניהול והאחזקה של כ-1,960 דירות וניהול פרויקטי שיקום ואחרים עבור המדינה ועיריית תל-אביב.

למדינת ישראל ולעיריית תל-אביב ישנה בעלות בחלקים שווים על החברה.

בהתאם להגדרות חוק החברות החברה מוגדרת כחברה ממשלתית. חובות האמון של הדירקטורים מטעם המדינה נתונות לחברה. על פי פקודת העיריות, מדובר בתאגיד עירוני. חובות האמון של הדירקטורים מטעם העירייה נתונות לעירייה ולא לחברה.

המחלוקת בין המדינה ובין החברה

לצורך מימוש מטרות החברה העבירה המדינה תקציבים לבנייה ולרכישת דירות עבור זכאים לאכלוס או עבור מפונים. הדירות שבניהול החברה מתחלקות לשני סוגי דירות:

1. **דירות מנהליות:** דירות שנמסרו לניהול החברה על ידי המדינה על פי הסכם שנחתם בין הצדדים, דירות אלו רשומות על שם המדינה בטאבו (ההסדר הזה חל לגבי דירות שנרכשו עבור המדינה החל משנת 1982).

עיקרי הדוח

2. זירות בהשקעה: דירות שנמסרו לניהול החברה על ידי המדינה, ככל הידוע לנו, עד תחילת שנות השמונים. חלק מהדירות רשומות על שם החברה וחלקן טרם נרשם מטעמים כאלו ואחרים. המדינה הגיעה להבנות עם החברה בקשר לתמורת מכירתן של דירות אלה בתחילת שנות השמונים. בהתאם להבנות הונהג הסדר תשלומים שקבע כי 80% מתמורת המכירה יועבר למדינה ו-20% יישאר בחברה כהלוואה ללא תנאי פירעון. הסדר זה כובד על ידי החברה עד שנת 1999. משנה זו ואילך החליטה החברה שלא להעביר כספים למשרד הבינוי והשיכון ממכירת דירות בטענה כי למדינה אין זכויות בנכסים אלה.

בשל המחלוקת בין הצדדים מינתה הרשות בודק מיוחד לבחינת זכויות המדינה.

בחוות דעתו לדוחות הכספיים, מציין רואה החשבון כי החברה בחנה את מהות הסדר התשלומים בגין מכר דירות שהיה נהוג עם האוצר על כל היבטיו, כאמור בביאור 19. לאור אי הבהירות העובדתית והבעייתיות סביב הסדר זה, כפי שנמצא מבדיקות החברה, פעלה החברה בהתאם להחלטות הדירקטוריון ופנתה למשרד האוצר וליועץ המשפטי לממשלה על מנת למצות את זכויותיה המשפטיות של החברה וללבן את זכויות החברה והאוצר זה כלפי זה. האוצר חולק על עמדת החברה וטוען להסדר תשלומים בתוקף ולבעלות על נכסי החברה.

החברה החליטה לסווג את הסכום הנותר בידיה, בסך 61,758 אלפי ש"ח מתמורת מכר הדירור הציבורי (אשר הוצג בדוחות הכספיים לזכות האוצר), להכנסות בשנת 2004. כמו כן, החליטה החברה על ביטול יתרת הזכות בסך 76,876 אלפי ש"ח הנובעת מהתאמה לאינפלציה של מלאי דירות וזקיפתה להון העצמי של החברה בשנת 2004 וזאת בהיעדר הסכמת האוצר.

בשל ההשפעה הניכרת על הדוחות הכספיים כתוצאה מסיווג היתרות הנ"ל על ידי החברה, בגלל היעדר קביעה משפטית חד-משמעית וביסוס עובדתי מספק וכן עקב היעדר הסכמת הצדדים לגבי מהות היתרות הנ"ל והיקפן, אין רואה החשבון המבקר מחווה דעה על הדוחות הכספיים הנ"ל.

4.6.4. פרוזות חברה ממשלתית עירונית לשיקום דיור ופיתוח בע"מ

פרוזות חברה ממשלתית עירונית לשיקום דיור ופיתוח בע"מ (להלן: "החברה") הינה חברה ממשלתית כאשר למדינה הזכות למינוי 50% מהדירקטורים ו-50% זכויות ההצבעה באסיפה כללית. הזכויות לרווחים הינן 72% למדינה ו-28% לעיריית ירושלים.

המטרות העיקריות שלשמן הוקמה החברה הינן:

1. שיקום משכנות העוני בירושלים.
2. טיפול בשיכון של אוכלוסיות במצוקה.
3. פינוי מעברות ואכלוס המפונים בדירור קבע.
4. עידוד ויזום הרחבות דיור ושיפור תשתיות.
5. ביצוע משימות בתחומי סיוע בדירור ובאכלוס על פי הנחיות ונוהלי משרד הבינוי והשיכון.
6. ניהול ואחזקת נכסים - רכוש מינהלי ורכוש חברה.
7. פרויקט שיקום שכונות.
8. פרויקט התחדשות עירונית.
9. דיור מוגן לקשישים.

קיים הסכם משנת 1980 בין המדינה לחברה על ניהול הדירור הציבורי בו נקבעו לחברה השירותים שינתנו על ידיה. כמו כן, נקבע בהסכם, כי החברה זכאית לשכר הדירה מהדיירים באופן הבא: עבור דירות בבעלות החברה מלוא שכר הדירה ועבור דירות בבעלות המדינה 60% משכר הדירה. שכר הדירה נקבע על ידי המדינה. התמורה ממכירת דירות שייכת למדינה אך 20% ממנה נשארת בידי פרוזות כהלוואה מהמדינה.

רואה החשבון המבקר מציין בחוות דעתו כי הדוחות הכספיים ערוכים בהתאם להוראות שניתנו בחוזרי הרשות.

בחוות דעתו מפנה רואה החשבון את תשומת הלב לאמור בביאורים 12, 17, 22 ו-25 בעניין התחייבות החברה לחשב הכללי באוצר, חילוקי דעות בין הצדדים ובדבר רישום הכנסה מיוחדת ממחיקת התחייבות למדינה.

דין וחשבון על החברות הממשלתיות

עיקרי הדוח

4.6.5. שקמונה - חברה ממשלתית עירונית לשיקום הדיור בחיפה בע"מ

שקמונה - חברה ממשלתית עירונית לשיקום הדיור בחיפה בע"מ (להלן: "החברה") הינה חברה ממשלתית כאשר למדינה הזכות למינוי 50% מהדירקטורים ו-50% זכויות ההצבעה באסיפה הכללית. הזכויות לרווחים מתפלגות באופן הבא: 67% למדינה ו-33% לעיריית חיפה.

המטרות העיקריות שלשמן הוקמה החברה הינן כדלקמן:

1. חיסול משכנות העוני באזורי פינוי מוגדרים ושיקום מצוקת הדיור;
2. טיפול החברה בפינוי והריסה של מבנים באזורים מוגדרים של עוניי בבעלות מינהל מקרקעי ישראל;
3. רכישה וסיוע ברכישה והטבת תנאי דיור של זכאים ונוקדים;
4. פרויקטים בשיקום שכונות וכן פינויים והריסות עבור מינהל מקרקעי ישראל ועבור חברת יפה נוף;
5. מתן זכאות ומתן פתרונות דיור לתושבי העיר;
6. ניהול הנכסים שברשות ובאחזקה (כ-1,000 נכסים);
7. ניהול הוסטלים.

ביום 1 במאי 2006 נחתם הסכם בין החברה לממשלה להסדרת מערכת היחסים בנוגע לניהול הנכסים (הדיור הציבורי), השירותים שינתנו על ידי החברה ומערכת התשלומים בין החברה למשרדים במסגרת ניהול הנכסים. ההסכם הינו בתוקף עד 30 באפריל 2011.

4.6.6. החברה לשיקום ופיתוח הרובע היהודי בע"מ

החברה לשיקום ופיתוח הרובע היהודי בע"מ (להלן: "החברה") הינה חברה ממשלתית בבעלות מלאה של המדינה.

החברה הוקמה בשנת 1969 במטרה לשקם ולבנות את הרובע היהודי בעיר העתיקה בירושלים ולדאוג לצרכי תושביו. משרדי החברה נמצאים בבית רוטשילד ברובע היהודי. עיסוק החברה כיום מתבטא בעיקר בניהול נכסי החברה, שיפוץ בית הכנסת החורבה וביצוע עבודות בנייה שונות ברחבת הכותל, הפעלה ואחזקת אתרים ארכיאולוגיים, מוזיאונים, הפעלת חניון ואחזקה של הרובע בכלל (ברמה מינורית).

החברה אינה מתקצבת על ידי המדינה או אחרים (פרט לפרויקט בית הכנסת החורבה). החברה מממנת פעולותיה וקיומה השוטף מהכנסות עצמאיות מנכסיה.

בחוות דעתו לדוחות הכספיים, מציין רואה החשבון כי בדוחות נכלל מידע הנדרש לגבי חברות ממשלתיות בהתאם להוראות הרשות.

בחוות דעתו מפנה רואה החשבון את תשומת הלב לאמור בביאורים 1ה, ו-16 לדוחות כספיים בדבר גרעון בהון החברה ושינוי סיווג השקעות המדינה באמצעות משרד הבינוי והשיכון מסעיפי ההתחייבויות לסעיף מעין הוני שבוצע בשנת 1998 ואשר לא אושר על ידי משרד זה. כמו כן, טרם הושלמו עבודות למיפוי, איתור וזיהוי מדויק של נכסי המקרקעין השייכים לחברה ומשום כך אין וודאות שרשימת נכסי המקרקעין המתוארת בביאורים 11-8 הינה שלמה.

4.6.7. האגודה לתרבות הדיור

האגודה לתרבות הדיור (להלן: "האגודה") הוקמה בשנת 1964 כאגודה עותומאנית. בשנת 1982 התאגדה כעמותה. האגודה כפופה לחוק החברות ה מתוקף סעיף 60 לחוק, זאת לאור העובדה כי כל חברי הועד המנהל ממונים על ידי המדינה. האסיפה הכללית מורכבת מנציגי ועדי הבתים (ראשי סניפים). למדינה אין השפעה על האסיפה הכללית. הרשות מפקחת על האגודה החל משנת 1993.

מטרותיה העיקריות של האגודה הן לפעול למען החדרת המודעות ודרכי הפעולה לשמירה על הרכוש המשותף וטיפוח החיים בבית המשותף, סיוע בניהול תקין של ענייני הבית המשותף ויצירת מערכת שכונת טובה.

עיקרי הדוח

4.6.8. ערים חברה לפיתוח עירוני בע"מ

ערים חברה לפיתוח עירוני בע"מ (להלן: החברה) הינה חברה ממשלתית בבעלות מלאה, אשר מטרתה הינה לזום תכנון ופיתוח של שטחים במטרה להקים עליהם תשתית עירונית, בהתאם להחלטות משרדי הממשלה. החברה נוסדה בשנת 1974 והיא כיום החברה הממשלתית הארצית היחידה בתחומי פעילותה. פעילות החברה בתחומי התכנון והפיתוח נעשה במסגרת הרשאות פיתוח אשר החברה מקבלת ממנהל מקרקעי ישראל וממשרד הבינוי והשיכון וכן בתחומי התכנון והפיתוח במסגרת הרחבות מושבים וקיבוצים. בשנים האחרונות היקפי הפעילות העסקית קטנים, כתוצאה מהפסקת הקצאת הרשאות פיתוח במנגנון חברה מפתחת ממינהל מקרקעי ישראל והקצאת הרשאות פיתוח במנגנון חברה מנהלת בלבד. בעבר, שימשה החברה כזרוע ארוכה של משרד השיכון וקיבלה לניהולה פרויקטים שונים, כחברה מפתחת, בפטור ממכרז. כיום, החברה ניוונה משאריות פרויקטים אלו ואינה זכאית לקבל עבודות בפטור ממכרז. החברה מתמודדת ומתחרה בחברות שונות בשוק הפרטי וזכתה בפרויקטים שונים בפעילותה כחברה מנהלת. נראה כי ישנן חברות נוספות בשוק הפרטי אשר יכולות לבצע את עבודתה של חברת ערים. בחוות דעתו, מציין רואה החשבון המבקר כי הדוחות הכספיים ערוכים בהתאם לחוזרי הרשות כמוסבר בביאור 2 ט"ז. על פי האמור בביאורים אלו על החברה לתת גילוי תמציתי לגבי ההיערכות לדיווחים על הבקרה הפנימית לגבי דיווח כספי. בעניין זה מדווחת החברה, כי היא בוחנת את האפשרות להחיל עליה את סעיף 404 בחוק Sarbanes Oxley. בנוסף החברה בוחנת את השלכות המעבר לדיווח על פי כללי חשבונאות בינלאומיים (תקני IFRS) אך אין באפשרותה עדיין לאמוד את השפעת המעבר. החברה הקימה ועדה מיוחדת לעניין זה.

4.7. חברות הביטוח:

ישנן שלוש חברות ממשלתיות העוסקות בתחום הביטוח:

4.7.1. ענבל חברה לביטוח בע"מ

ענבל חברה לביטוח בע"מ (להלן: "החברה") הוקמה ונתאגדה כחברה ממשלתית בשנת 1978. החברה עוסקת במתן שירותי ייעוץ וכיסוי ביטוחי ושירותי ניהול מגוונים עבור ממשלת ישראל וגופים בשליטתה. החברה הינה בבעלות מלאה של ממשלת ישראל וכפופה להוראות חוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (ביטוח), התשמ"א - 1981 והתקנות שהותקנו על פיו, ולחוק החברות והתקנות שהותקנו על פיו.

במסגרת תחומי פעילותה החברה מעניקה שירותי ייעוץ וכיסוי ביטוחי בענפי ביטוח כלי שייט וכלי טייס (לסיכונים מלחמה בלבד), ביטוח השקעות רוכשי דירות, ביטוח מטענים בהובלה וביטוח רכוש. שירותים אלו ניתנים בהתאם לבקשת ממשלת ישראל. בנוסף, החברה מנהלת פרויקטים ופעילויות שונות עבור ממשלת ישראל, לרבות ניהול הקרן הפנימית, ניהול מערך הלוואות ופיקדונות המדינה, ניהול רישום ואחזקת מניות המדינה בחברות ממשלתיות, מתן שירותים וניהול המערך הממוכן של מרכז השקעות, ניהול חברת נכסים מ.י. בע"מ, ניהול קרנות הון סיכון, סיוע לממשלה בפרויקטים ממשלתיים בשיתוף המגזר הפרטי וסיוע לממשלה בכל הנוגע להנפקת אגרות חוב בשוק המקומי.

על פי נתוני הדוחות הכספיים, מחזור הפרמיות של החברה, כולל דמים, עמד על סך של כ-14,400 אלפי ש"ח בשנת 2008 לעומת סך של כ-245 אלפי ש"ח בשנת 2007. בעתודות ביטוח כללי בשנת 2008 חל קיטון נטו בסך של כ-21 אלפי ש"ח לעומת שנת 2007 אשר הינה ללא שינוי.

הרווח מעסקי ביטוח כללי, הסתכם בסך של כ-49 אלפי ש"ח בשנת 2008 לעומת כ-64 אלפי ש"ח בשנת 2007.

בחוות דעתו של רואה החשבון המבקר מצוין כי החברה כוללת בדוחות הכספיים מידע נוסף הנדרש בחוזרי הרשות.

כמו כן, מפנה רואה החשבון את תשומת הלב לאמור בביאור 10(ב)3 לדוחות הכספיים לעניין ייעוד הרווחים של שנת 2006.

דין וחשבון על החברות הממשלתיות

עיקרי הדוח

דירקטוריון החברה בישיבתו מיום 27 במרס 2008, החליט על חלוקת דיבידנד סופי בסך של כ-1,632 אלפי ש"ח (בשיעור של 50% מהרווח הנקי, ללא שחרור עתודות ביטוח) מתוך הרווח לשנת 2007. ביום 22 בדצמבר 2008 העבירה החברה למדינה מבנה בשווי הוגן בסך של 1,600 אלפי ש"ח כדיבידנד בעין וכן שילמה במזומן, ביום 31 בדצמבר 2008, סך של 32 אלפי ש"ח. קיימת מחלוקת בין החברה לרשות בנושא חלוקת הדיבידנד לשנת 2006. הרשות פנתה לחברה בבקשה לחלק דיבידנד בסך של כ-9,328 אלפי ש"ח המהווה 50% מהרווח הנקי לשנת 2006, לעומת סך של כ-814 אלפי ש"ח ששולם על ידי החברה בגין רווחים של שנת 2006.

דירקטוריון החברה בישיבתו ביום 26 במרס 2009 החליט על חלוקת דיבידנד סופי בסך של כ-2,336 אלפי ש"ח (בשיעור של 50% מהרווח הנקי, ללא שחרור עתודות ביטוח) מתוך הרווח לשנת 2008.

הדוחות הכספיים של החברה ליום 31 בדצמבר 2008 הינם הדוחות הכספיים הראשונים לפי תקני דיווח כספי בינלאומיים (IFRS).

המעבר ל-IFRS נעשה בהתאם לתקן דיווח כספי בינלאומי בדבר אימוץ לראשונה של תקני דיווח כספי בינלאומיים (IFRS). השפעת המעבר ל-IFRS מפורטת בביאור 22 לדוחות הכספיים.

בעקבות המעבר לדיווח על פי תקני IFRS גדל ההון העצמי של החברה בסך של כמיליון ש"ח ובסך של כ-0.9 מיליון ש"ח לימים 31 בדצמבר 2007 ו-1 בינואר 2007, בהתאמה.

4.7.2 הקרן לביטוח נזקי טבע בחקלאות בע"מ

הקרן לביטוח נזקי טבע בחקלאות בע"מ (להלן: "החברה") הינה חברה ממשלתית כהגדרתה בחוק החברות, ולפיכך כפופה להוראות חוק החברות ולתקנות שהותקנו על פיו, לחוזרי והנחיות הרשות ולהחלטות ממשלת ישראל כפי שמתקבלות מעת לעת. בנוסף, כחברת ביטוח, כפופה החברה להוראות חוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (ביטוח), התשמ"א-1981 והתקנות שהותקנו על פיו. החברה התאגדה בשנת 1968 ופועלת בתחום ביטוח מפני נזקי טבע ואסונות טבע בחקלאות בישראל. במסגרת זו, מבטחת החברה את מרבית הייצור החקלאי ואת רוב החקלאים בישראל כנגד נזקי טבע ואסונות טבע שונים בתחומי הצומח והחי. הממשלה משתתפת בפרמיות הביטוח בנזקי טבע ואסונות טבע בשיעור משתנה הנקבע מדי שנה בהסדר מול משרד החקלאות ופיתוח הכפר.

בחודש מרס 2000 חתמה החברה על הסכם עם ממשלת ישראל, לתקופה של חמש שנים, לפיו תבטח החברה את החקלאים בביטוח כנגד אסונות טבע, כהשלמה לביטוח נזקי טבע. החל משנת 2005 חותמת החברה מידי שנה על הסכמים עם ממשלת ישראל להארכת ההסכם באשר לביטוח אסונות טבע לתקופות של שנה.

בחודש מרס 2001, הוענק לחברה רישיון לעסוק בענף ביטוח מפני אובדן רכוש, מוגבל לכיסוי הגידול החקלאי והרכוש הדרוש לצורך ייצור היבול החקלאי.

על פי נתוני הדוחות הכספיים, מחזור הפרמיות ברוטו של החברה הסתכם בסך של כ-161.2 מיליוני ש"ח בשנת 2008 לעומת סך של כ-168.8 מיליוני ש"ח בשנת 2007.

פרמיות מחקלאים הסתכמו בתקופת הדוח לשנת 2008 בכ-85.3 מיליוני ש"ח לעומת כ-94.4 מיליוני ש"ח בשנת 2007.

עלות ביטוח המשנה בתקופת הדוח לשנת 2008 הסתכמה בכ-17.2 מיליוני ש"ח לעומת כ-14.7 מיליוני ש"ח בשנת 2007. הגידול בעלות הביטוח נובע מעלייה בפרמיות של מבטחי המשנה.

עלות התביעות בתקופת הדוח, לרבות הוצאות הערכה, הסתכמה בכ-417.7 מיליוני ש"ח (מתוכם סך של כ-71.9 מיליוני ש"ח בביטוח אסונות טבע) לעומת סך של כ-132.5 מיליוני ש"ח בשנת 2007 (מתוכם סך של כ-25.2 מיליוני ש"ח בביטוח אסונות טבע).

במהלך חודש ינואר 2008, שררה קרה חמורה בכל אזורי הארץ ופגעה במגוון רב מאוד של גידולים. סכום התביעות בגין פגיעות קרה זו, מוערך בסך של כ-268 מיליוני ש"ח בביטוח נזקי טבע ועוד כ-55 מיליוני ש"ח בביטוח אסונות טבע. לפיכך חל גידול משמעותי בעלות התביעות.

עיקרי הדוח

בחוות דעת רואה החשבון המבקר מצוין, כי החברה כוללת בדוחות הכספיים מידע נוסף הנדרש בחוזרי הרשות כמפורט בביאור 2 (ט"ז). בביאור זה מצוין, בין היתר, כי החברה החלה בהליכים להטמעת ההוראות המקבילות לסעיף 404 בחוק סרבנס אוקסלי, כחלק מהיערכות ליישום הוראות הרשות.

הדוחות הכספיים של החברה ליום 31 בדצמבר 2008 הינם הדוחות הכספיים הראשונים לפי תקני דיווח כספי בינלאומיים (IFRS). המעבר ל-IFRS נעשה בהתאם לתקן דיווח כספי בינלאומי 1 בדבר אימוץ לראשונה של תקני דיווח כספי בינלאומיים. טרם המעבר לתקני דיווח כספי בינלאומיים (IFRS) ערכה החברה את דוחותיה הכספיים בהתאם לכללי חשבונאות בישראל. השפעת המעבר ל-IFRS מפורטת בביאור 22 לדוחות הכספיים.

4.7.3. אשרא - החברה הישראלית לביטוח יצוא בע"מ

אשרא - החברה הישראלית לביטוח יצוא בע"מ (להלן: "החברה") התאגדה כחברה ממשלתית בשנת 1957. החברה הינה בבעלות מלאה של ממשלת ישראל. החברה עוסקת בביטוח סיכוני סחר חוץ הנובעים מסיכונים אשראי לטווח בינוני וארוך בעסקאות יצוא ישראלי. החברה מבטחת או ערבה לסיכונים מסחריים ו/או פוליטיים בעסקאות יצוא בהן קיים אשראי ארוך טווח (שנה ויותר). כמו כן, החברה מבטחת השקעות של משקיעים ישראליים בחו"ל כנגד סיכונים פוליטיים.

החברה פועלת בענף ביטוחי האשראי בלבד. החברה מעמידה לרשות היצואנים הישראלים מגוון רחב של תוכניות ביטוח ומסלולי ליווי וייעוץ, המאפשרים מזעור סיכונים, קבלת מימון והכרה מיידית בהכנסה ללא זכות חזרה (Non Recourse).

בחוות דעת רואה החשבון המבקר מצוין, כי החברה כוללת בדוחות כספיים מידע נוסף הנדרש בחוזרי הרשות בביאור 2 (ט"ז). בביאור זה מצוין, בין היתר, כי בהתאם לדרישות הרשות החלה החברה להעריך ליישום הוראות המקבילות לסעיפים 302 ו-404 בחוק Sarbanes Oxley הדן בדיווחי הנהלת החברה ורואה החשבון המבקר לגבי הבקרה הפנימית על הדיווח הכספי והאפקטיביות שלה, בקרות אשר מטרותן לאפשר לחברה לבחון את אפקטיביות הבקרה הפנימית, כך שניתן יהיה להסתמך עליה בכל הנוגע לדיווח הכספי ועריכתו.

הדוחות הכספיים של החברה ליום 31 בדצמבר 2008 הינם הדוחות הכספיים הראשונים לפי תקני דיווח כספי בינלאומיים (IFRS). המעבר ל-IFRS נעשה בהתאם לתקן דיווח כספי בינלאומי 1 בדבר אימוץ לראשונה של תקני דיווח כספי בינלאומיים. טרם המעבר לתקני דיווח כספי בינלאומיים (IFRS) ערכה החברה את דוחותיה הכספיים בהתאם לכללי חשבונאות בישראל. השפעת המעבר ל-IFRS מפורטת בביאור 25 לדוחות הכספיים. לא היתה השפעה מהותית על ההון העצמי של החברה בעקבות המעבר.

4.8. חברות שירותים אחרים:

4.8.1. החברה למתנ"סים מרכזיים קהילתיים בישראל בע"מ

1. כללי

החברה למתנ"סים מרכזיים קהילתיים בישראל (להלן: "החברה") הינה חברה ממשלתית בבעלות מלאה של המדינה שהחלה בפעילותה בשנת 1969.

החברה עוסקת בהכוונה מקצועית של כ- 180 מתנ"סים הפרוסים ברחבי הארץ.

המתנ"ס הוא גוף עצמאי הפועל כחברה בע"מ או כעמותה. בראש כל מתנ"ס עומדת הנהלה ומנהל שהינו עובד החברה למתנ"סים. כל העובדים, למעט המנהל, מועסקים על ידי המתנ"ס.

החברה הוכרה כמוסד ציבורי בהתאם לסעיף 9(ב) לפקודת מס הכנסה ורשומה כמלכ"ר במס ערך מוסף.

עיקר ההכנסות של החברה מגיעות ממשד החינוך, המממן הן פעילויות שוטפות והן פעילויות אחרות. בשנת 2008 העביר משרד החינוך לחברה סך של כ-204 מיליוני ש"ח שהיוו כ-55% מהכנסות החברה.

לחברה הכנסות גם ממשרדי ממשלה אחרים, מרשויות מקומיות ומהסוכנות היהודית. אלה הגיעו בשנת 2008 לסך של כ-115 מיליוני ש"ח לעומת סך של כ-113 מיליוני ש"ח בשנת 2007.

דין וחשבון על החברות הממשלתיות

עיקרי הדוח

2. קריטריונים לפתיחת מתני"סים בשנת 2007 סיימה ועדה בין משרדית בהשתתפות נציגי משרדי החינוך, האוצר והמשפטים את עבודתה וקבעה את הקריטריונים שעל פיהם תקצה המדינה, באמצעות החברה למתני"סים, מימון תקן מנהל למתני"ס ו/או כספים לפעילויות במתני"סים השונים ברחבי הארץ. כתנאי לאישור הפטור להפעלת המתני"ס דורש משרד האוצר ליישם את החלטות הוועדה.
3. גרעון מצטבר את שנת 2008 סיימה החברה בגרעון בסך של כ-15 מיליוני ש"ח. ליום 31 בדצמבר 2008 הגרעון המצטבר עמד על סך של כ-42 מיליוני ש"ח. בדוחות הכספיים לשנת 2008 מצוין כי החברה מגבשת תוכנית הבראה ובמקביל פועלת להשגת מקורות מימון נוספים.
4. התקשרות עם המרכז לחינוך קהילתי - ע"ש חיים ציפורי (להלן: "המרכז") המרכז מהווה הקדש אשר הנאמנים בו הינם, בין היתר, דירקטורים ונושאי משרה בחברה, אשר מונו על ידה. המרכז נועד לתפקידי הכשרה, הדרכה ומחקר ופיתוח בתחום החברה והקהילה. כמו כן, מפעיל המרכז מתקני אירוח, לימודים ונופש ביער ירושלים במסגרת מוסכמות עם עיריית ירושלים.
- במהלך שנת 2006, נקלע המרכז לקשיים כספיים והפסיק את פעילותו. הגרעון המצטבר לתום שנה זו עמד על סך של כ-2 מיליוני ש"ח. על פי החלטת דירקטוריון החברה, סייעה החברה למרכז בעלויות בגין סיום יחסי עובד-מעביד של עובדי המרכז וכן בתשלומים נוספים לספקי המרכז בסכום כולל של כ-1.2 מיליוני ש"ח.

4.9. חברות מעורבות עיקריות:

4.9.1. קרן קיסריה אדמונד דה רוטשילד בע"מ

- קרן קיסריה אדמונד דה רוטשילד בע"מ (להלן: "הקרן") הוקמה בשנת 1962 בהתאם להסכם שיתוף פעולה בין מדינת ישראל לבין הברון אדמונד דה רוטשילד (להלן: "הברון"). הקרן הוקמה כחברה בבעלות משותפת של המדינה ושל הברון.
- מטרות הקרן הינן פיתוח היישוב קיסריה וקידום ועידוד ההשכלה הגבוהה בישראל באמצעות חלוקת הרווחים הנובעים מפעילותה כתרומות לגופי ההשכלה הגבוהה בישראל. בבעלות הקרן זכויות בעלות או חכירה בקרקעות בשטח קיסריה והכנסותיה נובעות ממכירת מגרשים באדמות קיסריה ומרווחים אחרים מפעילותה. כמו כן נהנית הקרן מפטור ממס בגין רוב פעולותיה.
- בהתאם למסמכי ההתאגדות נמצאת הקרן בשליטה שווה של הממשלה והברון. על פי הסכם הייסוד, לצדדים כוח שווה בדירקטוריון ובאסיפה הכללית.
- בהתאם לחוק החברות הקרן אינה מוגדרת כחברה ממשלתית, אלא כחברה מעורבת, מאחר והמדינה אינה מחזיקה מעל מחצית מהזכויות בחברה. כתוצאה מכך סמכויות הבקרה של הממשלה על הגשמת מטרות החברה מצומצמות.
- החברה מחזיקה בכ-30 אלפי דונם מקרקעין באזור קיסריה. למקרקעין אלו לא ניתן ערך בדוחות הכספיים, הגם שמדובר בנכסים בעלי ערך רב הנאמד במיליארדי ש"ח.
- לחברה קופת מזומנים (הכוללת נכסים פיננסיים מסוגים שונים) אשר נכון ליום 31 בדצמבר 2008 עומדת על סך של כ-732.4 מיליוני ש"ח לעומת סך של כ-789.3 מיליוני ש"ח אשתקד (לא כולל השקעות בקרנות הון סיכון בסך של כ-6.2 מיליוני ש"ח בשנת 2008 ובסך של כ-26.6 מיליוני ש"ח בשנת 2007).
- היקף התרומות שחולקו בשנת 2008 הסתכם בסך של כ-35.2 מיליוני ש"ח לעומת סך של כ-26.3 מיליוני ש"ח בשנת 2007. יובהר כי סכום התרומות בפועל גבוה בהרבה מזה שהייתה הקרן אמורה לתרום על פי ההסכם עם המדינה.
- היקף התרומות ביחס לקופת המזומנים שצברה החברה היווה כ-4.8% בשנת 2008 וכ-3.3% בשנת 2007.

עיקרי הדוח

לקרן שתי חברות בנות בבעלות מלאה: "החברה לפיתוח קיסריה" האחראית על פיתוח היישוב קיסריה (כולל ניהול אתרי התיירות והנופש שבו), ו"חברת הנכסים" האחראית על פיתוח ותפעול אזור התעשייה של קיסריה. על פי הסדרי עבר בין שר האוצר ובין הברון, פטורות הקרן והחברה לפיתוח קיסריה מתשלום מס למדינה בגין פעילותן (כיום הסדרים אלו נבחנים שוב על ידי רשות המיסים) ואילו חברת הנכסים משלמת מס ככל חברה עסקית אחרת.

4.9.2. אגרקסקו חברה ליצוא חקלאי בע"מ

אגרקסקו חברה ליצוא חקלאי בע"מ (להלן: "החברה") הוקמה בשנת 1965 ועוסקת בעיקר בשינוע, יצוא ושיווק של תוצרת חקלאית ישראלית ואחרת לחו"ל.

השליטה בחברה הינה 50% בידי מדינת ישראל והיתר בידי מועצת הצמחים, מועצת הלול וחברת תנובה. בחברה ישנם, מלבד מניות השליטה, אחד עשר סוגי מניות הוניות, אשר למדינה אחזקה מזערית בהם.

החברה הינה עסקית, אך לפי תקנון החברה היא אינה מפיקה רווחים. אם ישנם רווחים נוספים הם יתווספו לתמורה שמקבלים המגדלים או ישמשו לכיסוי גרעונות החברה.

בהתאם לחוק החברות, אגרקסקו אינה מוגדרת כחברה ממשלתית אלא כחברה מעורבת, מאחר והמדינה אינה מחזיקה מעל מחצית מהזכויות בחברה. כתוצאה מכך, סמכויות הבקרה של הממשלה על הגשמת מטרות החברה הינן מצומצמות.

עם הסרת המגבלה הרגולטורית על ייצוא מתחרה בשנת 1993 שהביאה לפתיחת שוק יצוא התוצרת החקלאית, התווספו לענף עשרות יצואנים, כך שאגרקסקו פועלת למעשה בשוק תחרותי.

נכון לשנת 2008, נתח השוק של החברה (פוי"ב) ביצוא תוצרת חקלאית טרייה עמד על כ-43% (בחלק מהמוצרים נתח השוק נמוך מ-50% ובחלק- מעל 80%, כגון פרחים) וכיום קיימות מעל 150 חברות יצוא חקלאי.

מבנה הבעלות הקיים עשוי לגרום לקושי בהתאמת פעילות החברה לתנאי השוק וביצוע שינויים מתחייבים אם יידרשו בעתיד. כך גם לחברה הון עצמי נמוך המגביל פעולות השקעות שיפעלו לטובת שיפור השירות לחקלאי.

לאחרונה החלה המדינה בהליך קידום הפרטת החברה.

4.9.3. החברה למפעלי כלכלה ותרבות לעובדי המדינה בע"מ

החברה למפעלי כלכלה ותרבות לעובדי המדינה בע"מ (להלן: "החברה") הוקמה בשנת 1954 במטרה לתת שירותי רווחה לעובדי שירות המדינה.

המדינה והסתדרות עובדי המדינה מחזיקים בחלקים שווים במחצית ממניות הניהול בחברה.

החברה פועלת כ"חברה מעורבת" כמשמעותה בחוק החברות. מעמד החברה כחברה מעורבת או ממשלתית אינו ברור לאור אי סדרים שהתגלו ברישום בעלי המניות על ידי החברה והליך פדיון מניות של המדינה ועובדי המדינה.

פעילות החברה:

- הפעלת קרן מיכאל - קרן עזרה לעובדי המדינה וגמלאיה הנמצאים במצוקה כלכלית קשה.
- הפעלת מועדון טוב - כרטיסים מוזלים למופעים והצגות, סיבסוד מינויים לתיאטראות, כרטיסי כניסה מוזלים לכפרי שעשועים, סיבסוד חדרי כושר ושוברים מוזלים לחנויות ספרים.
- סיבסוד ביטוחים לעובדי המדינה.
- ביטוחי תאונות אישיות.
- מימון חדרי כושר וציוד למשרדי ממשלה.
- סיבסוד ומימון קייטנות לילדי עובדים.
- פרויקט תרבות הפנאי.

דין וחשבון על החברות הממשלתיות

עיקרי הדוח

5. ריכוז נתונים כלליים

5.1. ריכוז רווחים והפסדים מדווחים בחברות העסקיות הממשלתיות והמעורבות (לוח מספר 3)

מתוך 32 החברות העסקיות (ממשלתיות ומעורבות) שהגישו דוחות כספיים (לרבות דוחות מאוחדים) לשנת 2008 עד למועד פרסום דוח זה, 25 חברות (כ-78%) דיווחו על רווחים ו-7 חברות (כ-22%) דיווחו על הפסדים.

מתוך 36 החברות העסקיות (ממשלתיות ומעורבות) שהגישו דוחות כספיים (לרבות דוחות מאוחדים) לשנת 2007, 30 חברות (כ-83%) דיווחו על רווחים ו-6 חברות (כ-17%) דיווחו על הפסדים.

לפירוט נא ראה בהמשך רשימת החברות העיקריות שסיימו ברווח או בהפסד.

טבלה 3 - החברות העסקיות העיקריות שדיווחו על רווחים בשנת 2008 ונתונים השוואתיים (במיליוני ש"ח)

שם החברה	2008	2007	2006
חברות ממשלתיות עסקיות:			
חברת החשמל לישראל בע"מ	549.0	594.0	262.0
התעשייה האווירית לישראל בע"מ	323.0	485.0	573.0
חברת נמלי ישראל - פיתוח ונכסים בע"מ (חנ"י)	281.0	311.8	215.7
מקורות חברת המים בע"מ	174.0	229.3	156.0
אלתא מערכות בע"מ	169.2	221.9	182.8
חברת רפא"ל בע"מ	166.0	136.7	120.1
חברת דואר ישראל בע"מ	125.2	42.2	(19.0)
חברת נמל חיפה בע"מ	119.2	140.3	121.9

טבלה 4 - ניתוח נתוני הרווחים בין השנים 2007-2008

שם החברה	אחוז גידול (קיטון) שנת 2008	אחוז גידול (קיטון) שנת 2007
חברות ממשלתיות עסקיות:		
חברת החשמל לישראל בע"מ	(8%)	127%
התעשייה האווירית לישראל בע"מ	(33%)	(15%)
חברת נמלי ישראל - פיתוח ונכסים בע"מ (חנ"י)	(10%)	45%
מקורות חברת המים בע"מ	(24%)	47%
אלתא מערכות בע"מ	(24%)	21%
חברת רפא"ל בע"מ	21%	14%
דואר ישראל בע"מ	197%	מעבר מהפסד לרווח
חברת נמל חיפה בע"מ	(15%)	15%

דין וחשבון על החברות הממשלתיות

עיקרי הדוח

טבלה 5 - החברות העסקיות העיקריות שדיווחו על הפסדים בשנת 2008 ונתונים השוואתיים (במיליוני ש"ח)

שם החברה	2008	2007	2006
חברות ממשלתיות עסקיות:			
בנק החקלאות לישראל בע"מ	(196.3)	(203.3)	(122.5)
תעש - התעשייה הצבאית לישראל בע"מ *	(167.7)	(106.8)	(186.8)
רכבת ישראל בע"מ *	(94.7)	(634.7)	(486.3)
חברות מעורבות עסקיות:			
אגרוסקו חברה ליצוא חקלאי בע"מ	(41.0)	9.7	10.4

* על פי נתוני טיוטת הדוחות הכספיים לשנת 2008.

טבלה 6 - ניתוח נתוני ההפסדים בין השנים 2007-2008

שם החברה	אחוז גידול (קיטון) שנת 2008	אחוז גידול (קיטון) שנת 2007
חברות ממשלתיות עסקיות:		
בנק החקלאות לישראל בע"מ	(3%)	66%
תעש - התעשייה הצבאית לישראל בע"מ *	57%	(43%)
רכבת ישראל בע"מ *	(85%)	31%
חברות מעורבות עסקיות:		
אגרוסקו חברה ליצוא חקלאי בע"מ	מעבר מרווח להפסד	(7%)

* על פי נתוני טיוטת הדוחות הכספיים לשנת 2008.

דין וחשבון על חברות הממשלתיות

עיקרי הדוח

5.2. ריכוז נתונים על חברות ממשלתיות ומעורבות עיקריות ליום 31.12.2008

טבלה 7 - נתונים עיקריים על חברות ממשלתיות ומעורבות עיקריות ליום 31.12.2008

חלק המדינה בהון	מאזן	הכנסות	רווח (הפסד) נקי	התחייבויות	מזומנים מפעילות (לפעילות) שוטפת	השקעות ברכוש קבוע	עובדים	החברה
באחוזים	במיליוני ש"ח							
חברות ממשלתיות עסקיות:								
100%	13,029	12,767	323	10,500	441	672	14,126	התעשייה האווירית לישראל בע"מ
100%	1,933.1	2,343.7	(167.7)	3,857.3	66.2	58.4	3,245	התעשייה הצבאית לישראל בע"מ (תעש)*
99.85%	74,291	23,209	549	63,727	2,505	2,725	12,004	חברת החשמל לישראל בע"מ
100%	538.3	2,511.9	(0.2)	454.6	119.7	28	301	מע"צ בע"מ
92.3%	11,365	3,924	174	6,295.4	837.1	864.8	1,648	מקורות חברת המים בע"מ
100%	15,922.3	1,474.1	(94.7)	9,438.2	(8.8)	1,451.7	2,173	רכבת ישראל בע"מ
100%	5,279.4	5,483.3	166	3,855.3	520.8	214	5,502	רפא"ל בע"מ
100%	1,201.6	295.1	58.5	162.2	107.4	100.8	395	תשתיות נפט ואנרגיה בע"מ
חברות מעורבות עסקיות:								
**50%	746.2	2,862.5	(41)	704.5	36.1	13.5	349	אגרקסקו, חברה ליצוא חקלאי בע"מ

* על פי נתוני טיוטת הדוחות הכספיים לשנת 2008.
** המדינה מחזיקה ב-50% ממניות השליטה של החברה.

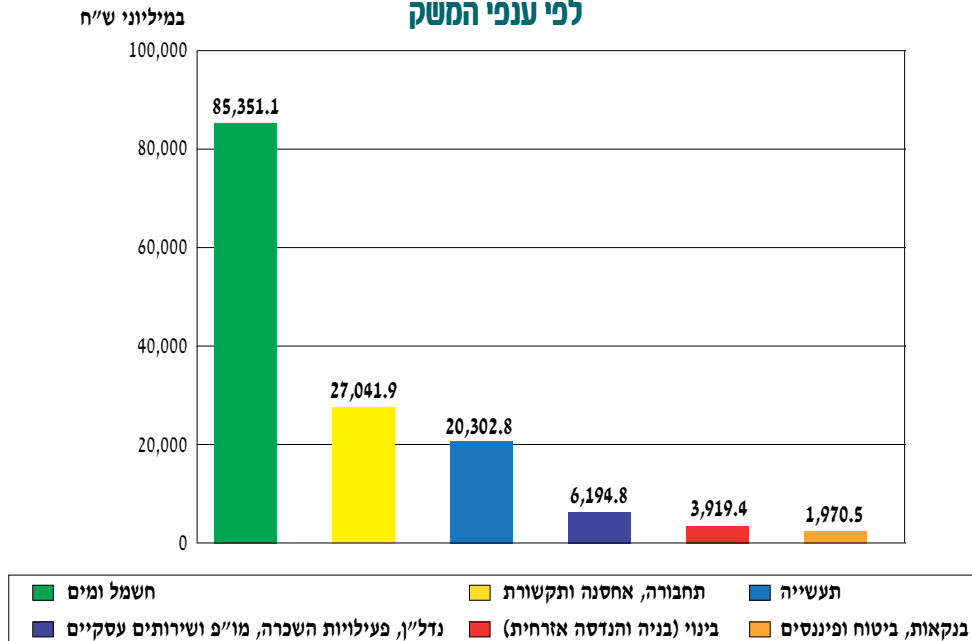
5.3. תשואה להון העצמי המושקע בחברות העסקיות (לוח מספר 4)

בשנת 2008 חלה מגמה שלילית בתוצאות הפעילות העסקית של החברות העיקריות של המדינה החזקות בהן לעומת השנה הקודמת. עובדה זו באה לידי ביטוי בקיטון בתשואה על ההון העצמי של החברות העסקיות (הממשלתיות והמעורבות) מתשואה של כ-9.1% בשנת 2007 לתשואה של כ-5% בשנת 2008.

5.4. נתונים מאזניים (לוחות מספר 5 ו-7)

היקף המאזנים של החברות הממשלתיות העסקיות גדל בשנת הדוח לסך של כ-144,780.5 מיליוני ש"ח בהשוואה לסך של כ-139,223.6 מיליוני ש"ח בשנה הקודמת, גידול של כ-5,556.9 מיליוני ש"ח המהווה גידול של כ-4%.

עיקרי הדוח

גרף 6 - היקף המאזן של החברות הממשלתיות העסקיות ליום 31.12.2008
לפי ענפי המשק

היקף המאזנים של החברות המעורבות העסקיות שנכללו בדוח הגיע בשנת 2008 לסך של כ-6,717 מיליוני ש"ח בהשוואה לסך של כ-29,744 מיליוני ש"ח בשנת 2007 - קיטון של כ-23,027 מיליוני ש"ח המהווה קיטון של כ-77.4% (נובע בעיקר מהעובדה שבשנת 2008 ירד שיעור האחזקה של המדינה בחברות "אל על" ו"בזק" אל מתחת ל-5%).

החברות בעלות היקפי המאזנים הגדולים ביותר הינן: חברת החשמל לישראל בע"מ (כ-74.3 מיליארדי ש"ח), רכבת ישראל בע"מ (כ-15.9 מיליארדי ש"ח), התעשייה האווירית לישראל (כ-13 מיליארדי ש"ח), מקורות חברת המים בע"מ (כ-11.4 מיליארדי ש"ח) וחברת נמלי ישראל (חני"י) (כ-5.5 מיליארדי ש"ח).

ההון העצמי של החברות הממשלתיות (עסקיות ולא עסקיות) הסתכם בשנת 2008 בכ-31,873.7 מיליוני ש"ח בהשוואה לכ-30,397.3 מיליוני ש"ח בשנה קודמת - גידול של כ-1,476.4 מיליוני ש"ח המהווה גידול של כ-4.9%.

ההון העצמי של החברות הממשלתיות העסקיות הסתכם בשנת 2008 בכ-30,977.6 מיליוני ש"ח בהשוואה לכ-29,575.5 מיליוני ש"ח בשנה קודמת - גידול של כ-1,402.1 מיליוני ש"ח המהווה גידול של כ-4.7%.

ההון העצמי של החברות המעורבות (עסקיות ולא עסקיות) הסתכם בשנת 2008 בכ-1,908.3 מיליוני ש"ח בהשוואה לכ-7,912.7 מיליוני ש"ח בשנה קודמת המהווה קיטון של כ-6,004.4 מיליוני ש"ח, קיטון של כ-75.9% (נובע בעיקר מהעובדה שבשנת 2008 ירד שיעור האחזקה של המדינה בחברות "אל על" ו"בזק" אל מתחת ל-5%).

ההון העצמי של החברות המעורבות העסקיות הסתכם בשנת 2008 בכ-277.9 מיליוני ש"ח בהשוואה לכ-5,997.9 מיליוני ש"ח בשנה קודמת - קיטון של כ-5,720 מיליוני ש"ח המהווה קיטון של כ-95.4% (נובע בעיקר מהעובדה שבשנת 2008 ירד שיעור האחזקה של המדינה בחברות "אל על" ו"בזק" אל מתחת ל-5%).

החברות בעלות היקפי ההון העצמי הגדול ביותר הינן: חברת החשמל לישראל בע"מ (כ-10.6 מיליארדי ש"ח), חברת נמלי ישראל - פיתוח ונכסים בע"מ (כ-4.7 מיליארדי ש"ח), רכבת ישראל בע"מ (כ-3.5 מיליארדי ש"ח), מקורות חברת המים בע"מ (כ-2.6 מיליארדי ש"ח) והתעשייה האווירית לישראל (כ-2.5 מיליארדי ש"ח).

דין וחשבון על החברות הממשלתיות

עיקרי הדוח

5.5 הכנסות (לוח מספר 8)

סך ההכנסות של החברות הממשלתיות העסקיות הגיע בשנת 2008 לכ-57,298.1 מיליוני ש"ח בהשוואה לכ-56,338.7 מיליוני ש"ח בשנת 2007 - גידול של כ-959.4 מיליוני ש"ח המהווה גידול של כ-1.7%.

סך ההכנסות של החברות המעורבות העסקיות הגיע בשנת 2008 לכ-3,237.4 מיליוני ש"ח בהשוואה לכ-23,882 מיליוני ש"ח בשנת 2007 - קיטון של כ-20,644.6 מיליוני ש"ח המהווה קיטון של כ-86.4% (נובע בעיקר מהעובדה שבשנת 2008 ירד שיעור האחזקה של המדינה בחברות "אל על" ו"בזק" אל מתחת ל-5%).

ההכנסות ושיעורי השינוי בהכנסות של עשר החברות הממשלתיות והמעורבות העסקיות העיקריות הינם כדלהלן:

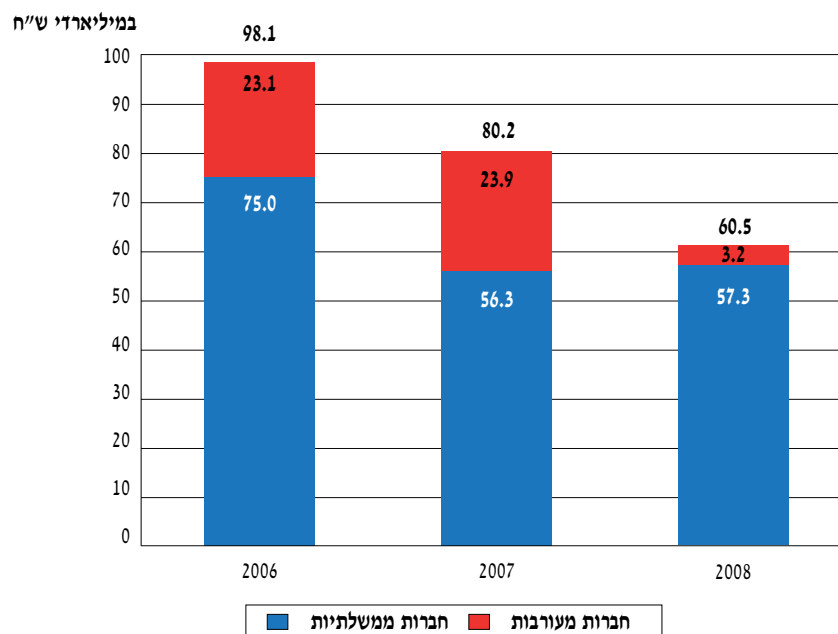
טבלה 8 - ההכנסות ושיעורי השינוי בהכנסות של עשר החברות הממשלתיות והמעורבות העסקיות העיקריות בשנים 2006-2008 (במיליוני ש"ח)

2006	2007		2008		חברה
	שיעור שינוי	הכנסות	שיעור שינוי	הכנסות	
חברות ממשלתיות עסקיות:					
18,188	10.4%	20,081	15.6%	23,209	חברת החשמל לישראל בע"מ
12,504	7.6%	13,457	(5.1%)	12,767	התעשייה האווירית לישראל בע"מ
3,627	21.4%	4,404	41.6%	6,237	החברה הלאומית לאספקת פחם בע"מ
4,450	18.7%	5,284	3.8%	5,483	רפא"ל בע"מ
3,096	(0.5%)	3,081	27.4%	3,924	מקורות חברת מים בע"מ
3,574	6.5%	3,805	(3.6%)	3,668	אלתא מערכות בע"מ
1,989	25.2%	2,490	0.9%	2,512	מע"צ - החברה הלאומית לדרכים בישראל בע"מ
2,024	15.7%	2,342	0.1%	2,344	התעשייה הצבאית לישראל בע"מ
1,425	22.1%	1,740	(0.6%)	1,729	חברת דואר ישראל בע"מ
חברות מעורבות עסקיות:					
3,333	1.8%	3,393	(15.6%)	2,862	אגרוסקו חברה ליצוא חקלאי בע"מ

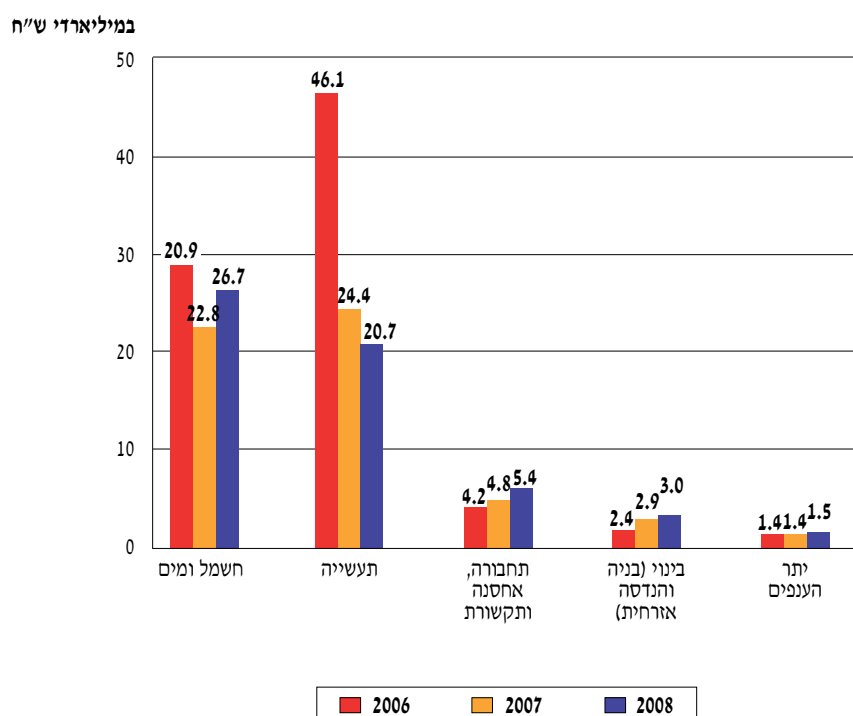
דין וחשבון על החברות הממשלתיות

עיקרי הדוח

גרף 7 - הכנסות של החברות הממשלתיות והמעורבות העסקיות בשנים 2006-2008

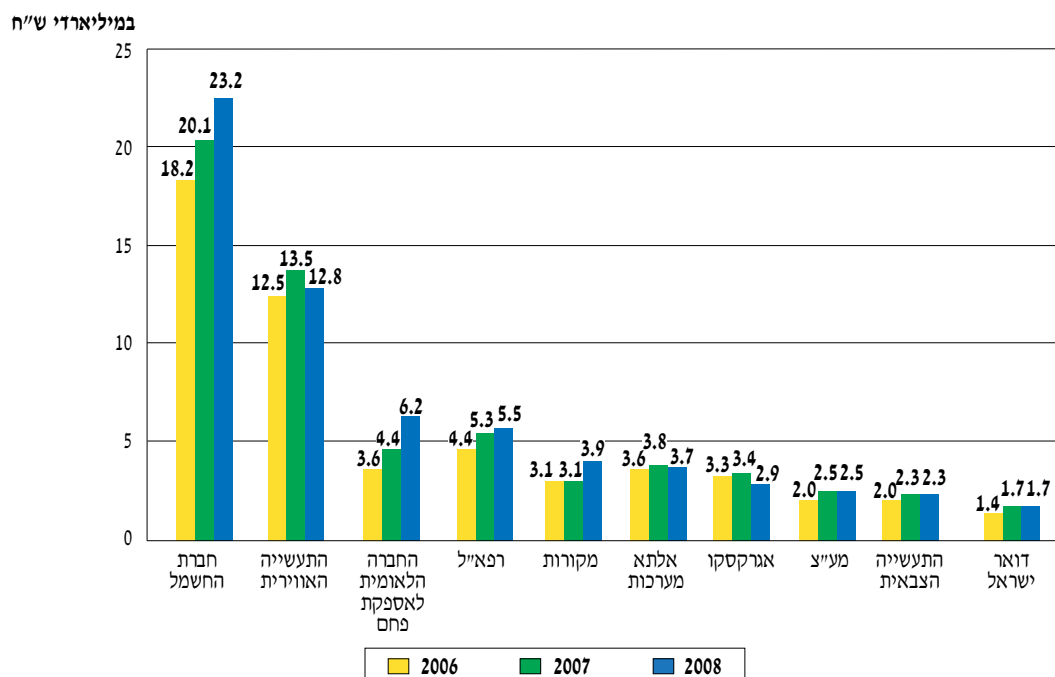
גרף 8 - היקף ההכנסות של החברות הממשלתיות העסקיות בשנים 2006-2008 לפי ענפי המשק

דין וחשבון על החברות הממשלתיות

עיקרי הדוח

גרף 9 - הכנסות של החברות העיקריות בשנים 2006-2008

5.6. ההשקעות בחברות העסקיות הממשלתיות והמעורבות (לוח מספר 6)

בשנת 2008 עמדו השקעות החברות העסקיות הממשלתיות והמעורבות על סך של כ-6,894.4 מיליוני ש"ח בהשוואה לסך של כ-9,179.6 מיליוני ש"ח בשנת 2007 וסך של כ-10,185.8 מיליוני ש"ח בשנת 2006. שיעור הקיטון בשנת 2008 הינו כ-24.9%.

היקף ההשקעות של החברות הממשלתיות והמעורבות העסקיות היווה כ-5.3% מכלל ההשקעות במשק בהשוואה לכ-7.1% ב-2007 ולכ-9.1% ב-2006.

היקף ההשקעות של החברות הממשלתיות העסקיות היווה כ-5.3% מכלל ההשקעות במשק בהשוואה לכ-5.6% בשנת 2007 ולכ-7.7% בשנת 2006.

היקף ההשקעות למועסק בחברות הממשלתיות והמעורבות העסקיות בשנת 2008 עמד על סך של כ-138.2 אלפי ש"ח לעומת סך של כ-47 אלפי ש"ח במשק, דהיינו פי 3 לערך. זאת לעומת סך של כ-293.4 אלפי ש"ח בשנת 2007 וסך של כ-48 אלפי ש"ח למועסק במשק, פי 6 לערך.

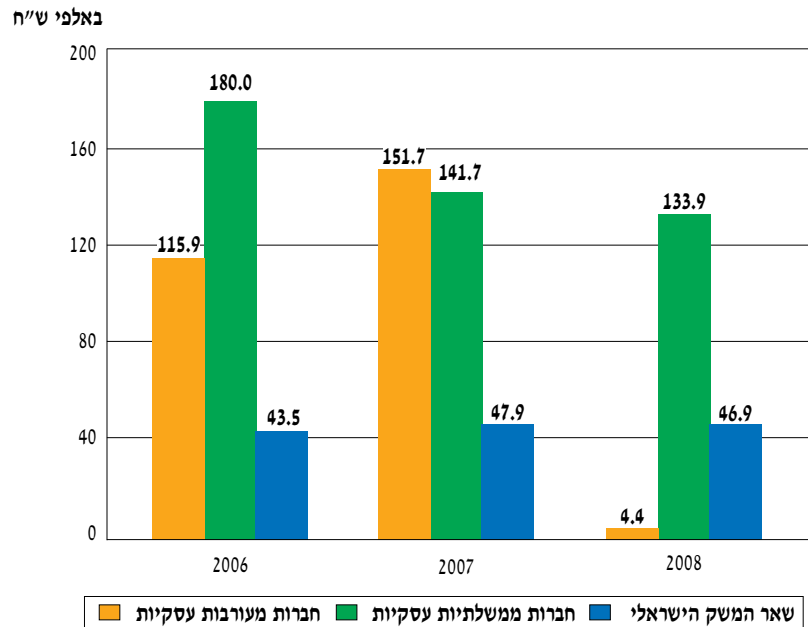
היקף ההשקעות למועסק בחברות הממשלתיות העסקיות עמד בשנת 2008 על סך של כ-134 אלפי ש"ח לעומת סך של כ-142 אלפי ש"ח בשנת 2007.

חלקה של הממשלה בהשקעות בענפי התשתית כגון חשמל ומים הוא דומיננטי. הדבר נובע ממעמדן המונופוליסטי של חברת החשמל לישראל בע"מ ומקורות חברת המים בע"מ.

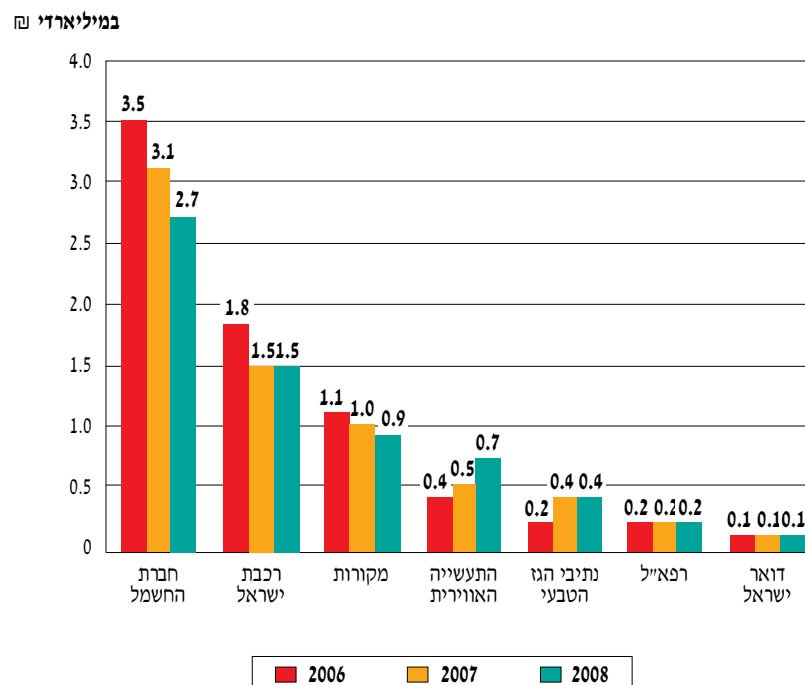
דין וחשבון על החברות הממשלתיות

עיקרי הדוח

גרף 10 - עתירות השקעות למועסק בחברות הממשלתיות והמעורבות העסקיות לעומת שאר המשק הישראלי, בשנים 2006-2008

גרף 11 - היקף השקעות הכיתוח בחברות העיקריות בשנים 2006-2008

דין וחשבון על החברות הממשלתיות

עיקרי הדוח

חברת החשמל לישראל בע"מ השקיעה סך של כ-2,725 מיליוני ש"ח בשנת 2008 בהשוואה לסך של כ-3,119 מיליוני ש"ח בשנת 2007 ולסך של כ-3,466 מיליוני ש"ח בשנת 2006.

רכבת ישראל בע"מ השקיעה סך של כ-1,451.7 מיליוני ש"ח בשנת 2008 בהשוואה לסך של כ-1,451.7 מיליוני ש"ח בשנת 2007 ולסך של כ-1,797.1 מיליוני ש"ח בשנת 2006.

מקורות חברת המים בע"מ השקיעה סך של כ-864.8 מיליוני ש"ח בשנת 2008 בהשוואה לסך של כ-965.3 מיליוני ש"ח בשנת 2007 ולסך של כ-1,091.6 מיליוני ש"ח בשנת 2006.

התעשייה האווירית לישראל בע"מ השקיעה סך של כ-672 מיליוני ש"ח בשנת 2008 בהשוואה לסך של כ-474 מיליוני ש"ח בשנת 2007 ולסך של כ-427 מיליוני ש"ח בשנת 2006.

נתיבי הגז הטבעי לישראל בע"מ השקיעה סך של כ-352.7 מיליוני ש"ח בשנת 2008 בהשוואה לסך של כ-377.4 מיליוני ש"ח בשנת 2007 ולסך של כ-194 מיליוני ש"ח בשנת 2006.

5.7. נתוני יצוא (לוח מספר 9)

בשנת 2008 ייצאו החברות העסקיות (ממשלתיות ומעורבות) סחורות ושירותים בהיקף של כ-4,883.2 מיליוני דולרים לעומת היקף של כ-4,890.2 מיליוני דולרים בשנת 2007, קיטון של כ-7 מיליוני דולרים (כ-0.14%).

היצוא של החברות הממשלתיות העסקיות הסתכם בכ-4,419 מיליוני דולרים בשנת 2008, לעומת כ-4,347.3 מיליוני דולרים בשנת 2007, גידול של כ-71.7 מיליוני דולרים (כ-1.6%).

היצוא של החברות העסקיות בשנת 2008 מרוכז בעיקר בשני תחומי פעילות:

תעשייה - כ-90.3% מכלל היצוא של החברות הממשלתיות והמעורבות העסקיות - סך של כ-4,411.9 מיליוני דולר (סך של כ-4,341.3 מיליוני דולר בשנת 2007).

חקלאות - כ-9.5% מכלל היצוא של החברות הממשלתיות והמעורבות העסקיות - סך של כ-464.2 מיליוני דולר (סך של כ-544.4 מיליוני דולר בשנת 2007).

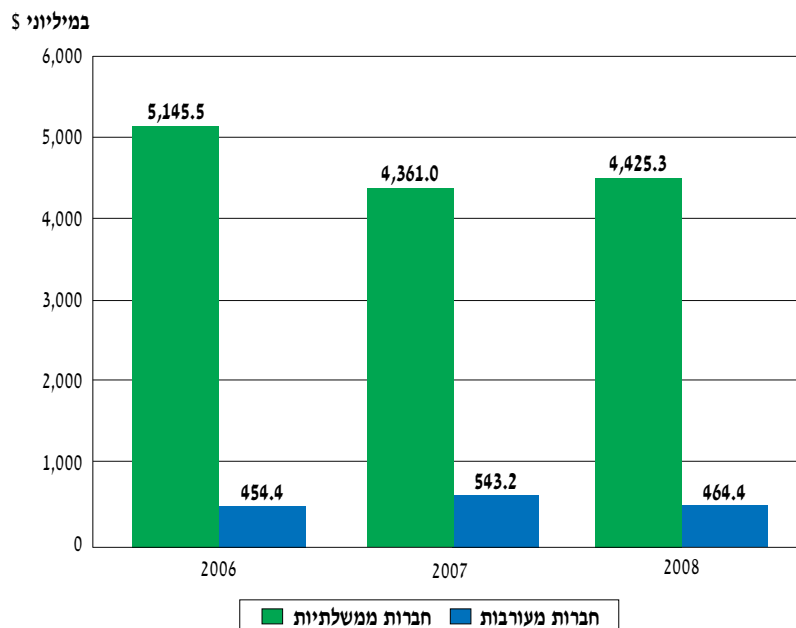
היקף היצוא של החברות הממשלתיות והמעורבות העסקיות היווה כ-9.52% מסך היצוא של המשק (בשנת 2007 כ-10.65%).

היקף היצוא של החברות הממשלתיות העסקיות היווה כ-8.6% מסך היצוא של המשק (בשנת 2007 כ-9.5%).

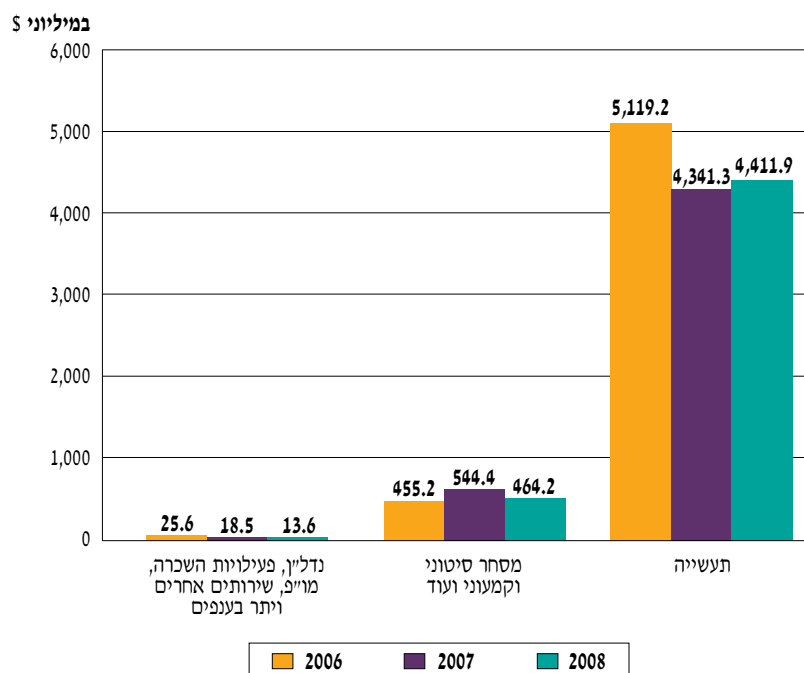
דין וחשבון על החברות הממשלתיות

עיקרי הדוח

גרף 12 - יצוא (סחורות ושירותים) בחברות הממשלתיות והמעורבות בשנים 2006-2008

גרף 13 - יצוא (סחורות ושירותים) בחברות הממשלתיות והמעורבות בשנים 2006-2008 לפי ענפי המשק

דין וחשבון על החברות הממשלתיות

עיקרי הדוח

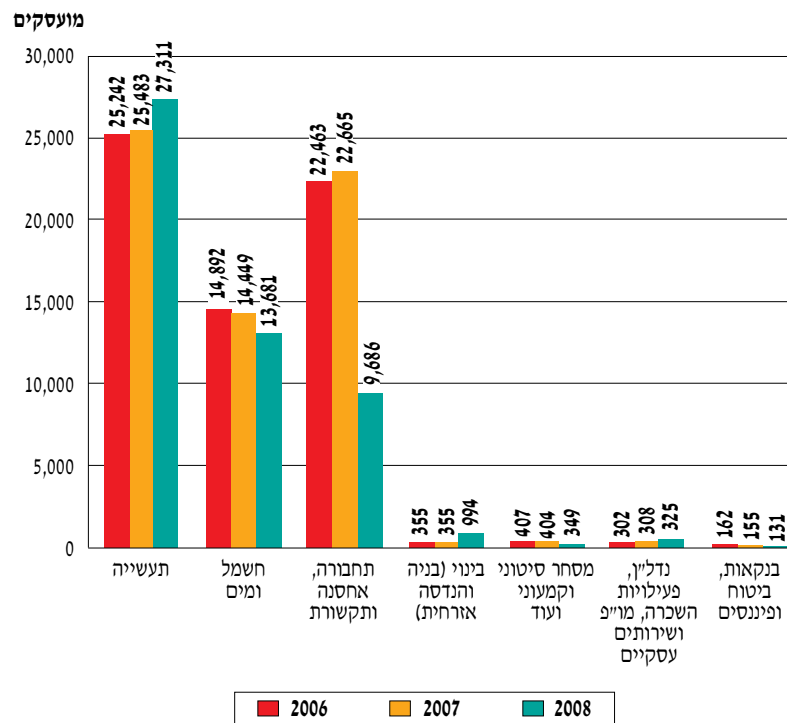
5.8. מועסקים (לוח מספר 10א, 10ב, 10ג)

נכון לסוף שנת 2008 מספר המועסקים בחברות הממשלתיות והמעורבות העסקיות עמד על 52,477 מועסקים לעומת 63,819 מועסקים בשנת 2007 ו-63,823 מועסקים בשנת 2006.

בחברות הממשלתיות העסקיות גדל מספר המועסקים מ-50,471 מועסקים בסוף שנת 2007 ל-52,081 מועסקים בסוף שנת 2008. חלקם של המועסקים בחברות הממשלתיות והמעורבות מסך המועסקים במשק הגיע בסוף שנת 2008 לכ-2.14% לעומת כ-2.64% בסוף שנת 2007 וכ-2.76% בסוף שנת 2006.

חלקם של המועסקים בחברות הממשלתיות (ללא מעורבות) מסך המועסקים במשק הגיע בסוף כל אחת מהשנים 2008 ו-2007 לכ-2% בהשוואה לכ-2.1% בשנת 2006.

גרף 14 - מספר המועסקים בחברות הממשלתיות והמעורבות העסקיות בשנים 2006-2008 לפי ענפי המשק

5.9. נתונים לגבי תקבולים מדיבידנדים (לוח מספר 11א, 11ב)

בהתאם לחוק החברות על תיקוניו, החלטת דירקטוריון חברה ממשלתית בדבר ייעוד רווחים בדוחות הכספיים טעונה את אישור הרשות.

כאשר חולקת הרשות על החלטת הדירקטוריון יחולו הוראות אלה -

- (1) בחברה שפסקאות (2) או (3) אינן חלות עליה - תפעל החברה על פי החלטת הרשות כפי שאישרה אותה הממשלה.
- (2) בחברה בהפרטה - תפעל החברה על פי החלטת הרשות כפי שאישר אותה שר האוצר.
- (3) בחברה שאינה חברה בהפרטה - תובא המחלוקת להכרעת השרים.

עיקרי הדוח

הרשות קבעה מדיניות של חלוקת דיבידנדים בשיעורים של 50%-60% מהרווח המתואם (הריאלי) הנקי השוטף התקופתי (לפני בונוס לעובדים) ודיבידנדים מהרווחים הצבורים המתואמים (הריאליים) בהתאם לדרישה ספציפית של הרשות לאחר בחינת מצב החברה ויכולתה לשלם דיבידנדים לבעלי המניות.

החברות הממשלתיות והמעורבות (לא כולל בנות ממשלתיות) חילקו בשנת 2008 דיבידנדים מתוך הרווחים בסך של כ-1,880.7 מיליוני ש"ח לעומת סך של כ-3,127.3 מיליוני ש"ח בשנת 2007 וסך של כ-5,011.3 מיליוני ש"ח בשנת 2006.

חלקה של המדינה בדיבידנד הנ"ל הינו בסך של כ-483.5 מיליוני ש"ח בשנת 2008, לעומת סך של כ-730.6 מיליוני ש"ח בשנת 2007 וסך של כ-3,673.3 מיליוני ש"ח בשנת 2006.

בתקופה ינואר עד אוגוסט 2009 החברות הממשלתיות והמעורבות (לא כולל בנות ממשלתיות) חילקו דיבידנדים מתוך הרווחים בסך של כ-370.2 מיליוני ש"ח.

בתקופה ינואר עד אוגוסט 2009 חלקה של המדינה בדיבידנד שלעיל הסתכם בכ-344.3 מיליוני ש"ח.

מדיניות חלוקת הרווחים בחברות הממשלתיות היא כדלקמן:

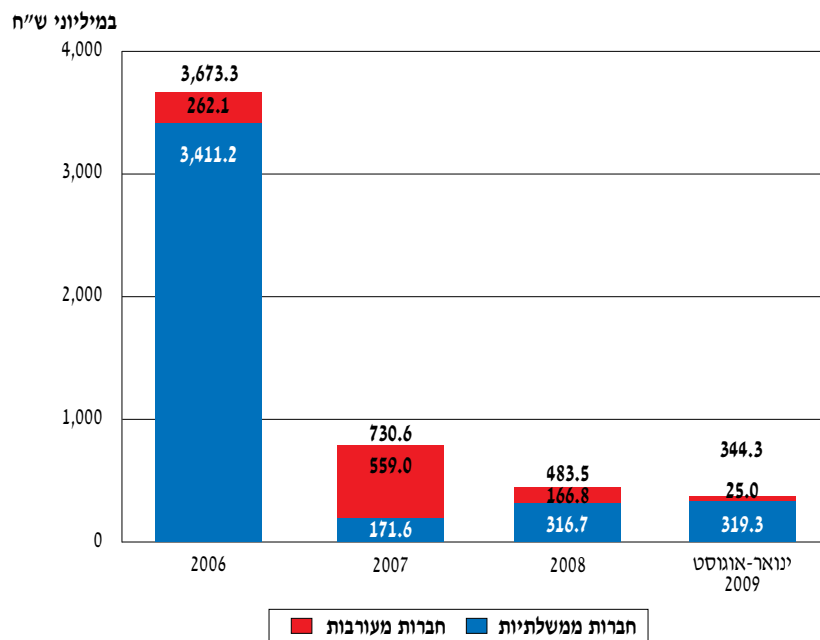
א. דיבידנד מרווחים שוטפים - ישולם לפי הכלל הבא:

חברות שירותים ציבוריים - 60% מהרווח הנקי השוטף התקופתי לפני תשלום בונוס מתוך הרווחים לעובדים.

חברות אחרות - 50% מהרווח הנ"ל.

ב. דיבידנד מרווחים צבורים - לגבי כל חברה רלוונטית תוגש דרישה ספציפית אשר תתייחס לצרכי ההשקעות ותזרים המזומנים של החברה על פי תכניתיה וכן תיקח בחשבון את קידום ההיערכות להפרטת החברה וצמצום אפשרות הצטברות עודפי מזומנים בה.

גרף 15 - דיבידנדים למדינה מחברות ממשלתיות ומעורבות בתקופה 2006-8/2009

דין וחשבון על חברות הממשלתיות

עיקרי הדוח

הבעיות העיקריות ביכולת של הרשות בקביעת חלוקת דיבידנדים היו:

1. אי תשלומי דיבידנד מהרווחים שנצברו תוך שימוש בסמכות ההכרעה אשר הוקנו לשרים האחראים בהתאם לסעיף 33(ג) לחוק.
2. מגבלות שהוטלו או נוצרו על משיכת דיבידנדים כתוצאה מהסכמים בין החברה לצד ג' באישור גורמי מדינה שאינם הרשות אשר הגבילו משיכת דיבידנדים בשל תנאים שונים (למרות קיום עודפי מזומנים).
3. מגבלות הקיימות בחלוקת דיבידנדים בשל מצב אי וודאות בו נמצאות חברות מסוימות בנוגע לנכסים שברשותן או שינוי מבני או שינוי בבעלות שהן עשויות לעבור.
4. חברות שאינן חברות עסקיות ולא היתה אפשרות למשוך מהן דיבידנדים גם כאשר היו להן יתרות מזומנים גבוהות אשר לא נדרשו לתפעול החברה.

5.10. נתונים לגבי מתן בונוסים לעובדי חברות ממשלתיות עסקיות

בהתאם לחוזר שכר כללי 5-2008 מיום 15 ביולי 2008, קבעה הרשות מדיניות של חלוקת בונוס לעובדי החברות הממשלתיות העסקיות בגין רווחיהן השנתיים.

על פי מדיניות זו יינתן מראש אישור הרשות לדון בנושא חלוקת בונוס לפי התנאים כדלהלן:

1. תשואת הרווח הנקי השנתי להון המתואם היא 5% ומעלה.
2. עלות הבונוס לחברה לא תעלה על 10% מהרווח השנתי על פי הדוחות הכספיים המבוקרים של החברה.
3. בשנה שקדמה לשנה בגינה משולם הבונוס, הייתה לחברה תשואת רווח נקי של 5% ומעלה.
4. לשנה שלאחר השנה בגינה משולם הבונוס, תקציב החברה מאושר על ידי הדירקטוריון הצופה תשואת רווח נקי של 5% ומעלה.
5. לא תותר חלוקת בונוסים לעובדים אם לא חולק דיבידנד בשנה שבגינה מבוקש הבונוס, אלא באישור חריג של מנהל הרשות.
6. הבונוס יהיה דיפרנציאלי ויחולק על פי אמות מידה עליהן יחליט הדירקטוריון ועל פי שיטה שיקבע ובתנאי שלא יעלה על שתי משכורות. על כל פנים, אין לקבוע רמת בונוס אחידה לכל מקבלי הבונוס.
7. עובד אשר משתכר יותר ממנכ"ל החברה על פי סווגה לא יהיה זכאי לבונוס.
8. הבונוס ישולם באורח חד פעמי, מחוץ לשכר ובדרך שלא תחייב תשלומים להפרשות סוציאליות. למרות זאת, יהיה דירקטוריון החברה רשאי להחליט על ביצוע תשלום הבונוס בשני תשלומים מנימוקים ענייניים שיוצגו בפני הרשות.
9. לגבי עובדים שפרשו או מצויים בהליכי פרישה מהחברה:
 - 9.1. אין לכלול בהסדרי פרישה בעת הפסקת יחסי עובד מעביד מחויבות לתשלום בונוס.
 - 9.2. עובד העומד בפני פרישה בעת קבלת החלטה בדירקטוריון על תשלום הבונוס, אם זה בתקופת ההודעה המוקדמת, חופשה ללא תשלום או השאלה ומתקיימים עדיין בינו ובין החברה יחסי עובד - מעביד, או אם פרש מהחברה וטרם חלפה שנה מיום הפרישה - יהיה זכאי לקבל בונוס על פי הקריטריונים אותם קבעה החברה לגבי כלל עובדי החברה, ובשיעור של 1/12 לכל חודש שעבד בשנה בגינה משולם הבונוס.
 - 9.3. עובדים אשר עבדו במשך כל השנה שבגינה משולם הבונוס והבונוס חולק בשנה שלאחריה, יהיו זכאים לבונוס גם אם אין מתקיימים יותר יחסי עובד - מעביד בינם ובין החברה.

תנאי לביצוע תשלום הבונוס על ידי החברה הוא קבלת אישור הרשות לגבי הסכום הספציפי המיועד לחלוקה שכולל את כל התשלומים הכרוכים בו שעל החברה לשלם בגין תשלום הבונוס.

לאור המצב הכלכלי במשך בשנת 2008 הוחלט כי באופן חריג לא ישולם בונוס בחברות ממשלתיות בגין רווחי שנת 2008. עם זאת, לאור חשיבות הבונוס ככלי ניהולי לתגמול עובדים, הוחלט לאפשר לחברות הממשלתיות לשלם בונוס בגין רווחי שנת 2008 לעובדים מצטיינים במיוחד בשיעור שלא יעלה על 10% מכלל עובדי החברה ולא יותר ממשכורת אחת.

עיקרי הדוח

בהסתמך על האמור לעיל אישרה הרשות את תשלום הבונוס בחברות הבאות:

1. החברה הלאומית לאספקת פחם בע"מ.
2. אוצר מפעלי ים בע"מ.
3. רותם תעשיות בע"מ.
4. תשתיות נפט ואנרגיה בע"מ.
5. רפא"ל בע"מ (אושר בונוס בסך של כ-16.6 מיליוני ש"ח על חשבון אחוז מימוש מלוא תקציב הקידום בצירוף אחוז מימוש מלוא התגמול הרבעוני).
6. התעשייה האווירית לישראל בע"מ (אושר בונוס רק לעובדים בכירים המועסקים בחוזים אישיים).

עיקרי הדוח

נספח א: שיטת דיווח כספי

הדוח כולל פרטי חברות וכן דיווח כספי מפורט ברמת החברה הבודדת וברמה מצטברת לשנת 2008 וכן נתוני השוואה לשנתיים שקדמו.

לגבי אוכלוסיית החברות הכלולות בדוח נא ראה סעיף 1 למבוא לעיל.

1. הערות כלליות:

- א. בכל מקום בו צוין בדוח "הרשות", הכוונה לרשות החברות הממשלתיות.
- ב. בכל מקום בו צוין בדוח חברות "ממשלתיות", הכוונה לחברות ממשלתיות ולחברות בנות ממשלתיות (ללא החברות המעורבות), אלא אם כן צוין אחרת.
- ג. בכל מקום בו צוין בדוח חברות עיקריות, מדובר בחברות בעלות התוצאות הכספיות הגבוהות ביותר בערך מוחלט.
- ד. בחישוב סך ההון העצמי בחברות שהונן העצמי שלילי, ניתן להון העצמי סכום אפס.

הנתונים מהווים סיכום של הדוחות המאוחדים של החברות. אין לראות את הנתונים האגרגטיביים כנתוני דוח כספי מאוחד של כלל החברות הנ"ל, אלא כסיכום של נתוני דוחות כספיים הנערכים על ידי החברות. דוח כספי מאוחד, אם היה מתבצע, היה כולל בתוכו פעולות נוספות כגון ביטול עסקאות הדדיות בין החברות ונטרול יתרות הדדיות. כמו כן, הכנסות והוצאות חברות מעורבות, נכסיהן והתחייבויותיהן לא היו נכללות בדוח כספי מאוחד. השקעות המדינה בחברות אלו היו מקבלות ביטוי על פי שיטת השווי המאזני או בשיטת העלות בהתחשב בשיעור אחזקות המדינה ויכולת השפעתה על מדיניותה הכספית והתפעולית של החברה המוחזקת. חברות מעורבות ששיעור אחזקת המדינה בהן קטן מ-5% ואחזקת המדינה בהן אינה אחזקה מהותית, כולל אחזקה כ"בעל עניין" על פי הגדרות חוק ניירות ערך, אינן נכללות בדוח זה.

בדוחות הכספיים נכללו נתונים מאקרו כלכליים הכוללים תוצר לאומי גולמי, יצוא משק פו"ב (FREE ON BOARD), השקעה גולמית ומועסקים במשק. נתונים אלו מתבססים על פרסומי הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה. התוצר הלאומי הגולמי של החברות מחושב לפי הרווח התפעולי והוצאות השכר.

נתוני שנה קודמת מוינו או תואמו מחדש (RESTATEMENT) בהתחשב במיונים ובהתאמות שנכללו בדוחות הכספיים המבוקרים של החברות.

המידע הכספי הנכלל בדוח זה מתבסס בחלקו על טיטות הדוחות הכספיים של החברות במקרים בהם עד למועד הגשת דוח זה טרם אושרו הדוחות הכספיים של חברות אלו. נציין, כי נתוני הדוחות הכספיים המאושרים עלולים להיות שונים מנתוני הטיטות. לעניין פירוט החברות שהגישו דוחות כספיים מבוקרים או טיטות לשנים 2007 ו-2008 נא ראה לוח מס' 12.

נתוני הדוחות הכספיים של החברות הינם בסכומים מדווחים בהתאם לתקן חשבונאות מספר 12 של המוסד הישראלי לתקינה בחשבונאות, אלא אם כן צוין אחרת. נתוני הדוחות הכספיים של החברות ערוכים לפי כללי חשבונאות מקובלים בישראל או לפי תקני דיווח בינלאומיים (IFRS) - בהתאם לחובת הדיווח החלה עליהם.

יש לציין, כי בעקבות הפיכת רשות הנמלים לארבע חברות ממשלתיות (חברת נמל חיפה, חברת נמל אילת, חברת נמל אשדוד וחברת נמלי ישראל) והפיכת רשות הדואר לחברת דואר ישראל ולחברת הבת בנק הדואר במסגרת השינויים המבניים שבוצעו, נערכו החברות בסיוע הרשות ומומחים מטעמה להגשת דוחות כספיים כחברות ממשלתיות ובמסגרת הסטנדרטים הגבוהים יחסית הנדרשים על ידי הרשות (נא ראה נספח שינויים מבניים). בנוגע לחברות נמלי ישראל גובשו תקנות מיוחדות לקביעת יתרות הפתיחה.

בהתאם לחוזר דוחות כספיים 2009-2 מיום 24 בפברואר 2009 (להלן "חוזר הרשות") שפורסם על ידי הרשות (ניתן לעיין בחוזר זה באתר האינטרנט של הרשות שכתובתו www.gca.gov.il) נדרשות החברות, בין היתר, לכלול ביאור מרכזי בדוחות הכספיים שיקלו את הפרטים כדלקמן:

עיקרי הדוח

1. "בהתאם להחלטת ממשלה בק/70 מיום 5 באוגוסט 2004 התקינה החשבונאית הכללית לגבי החברות הממשלתיות הינה של הסקטור הפרטי. התקינה הייחודית לחברות הממשלתיות, הינה בנוסף לתקינה של הסקטור הפרטי או כהרחבה או כחידוד של נושאים ייחודיים לחברות ממשלתיות כמפורט בחוזרי הרשות. התקינה הייחודית לחברות הממשלתיות תבצע בהתאם לחוק. הרשות תמשיך להסתייע בצוותים המקצועיים שהוקמו על ידה לצורך זה".
2. נקבעו לחברה יעדים (בין בחקיקה, בין בהחלטות ממשלה, או על ידי רשות מוסמכת על פי דין לקבוע יעדים וכן בהסכמים בין החברה לבין המדינה או רשות מרשויותיה), תכלול החברה בדוחות הכספיים מידע כספי מהותי הרלוונטי למדינה וליתר המשתמשים בהם לצורך קבלת החלטות כלכליות.
3. חברה ממשלתית תיתן בדוחותיה גילוי בנוגע למדיניות הרשות לגבי חלוקת דיבידנד מרווחי החברה.
4. חברה ממשלתית המנהלת נכסים, התחייבויות ופעילויות עבור גופים אחרים, כדוגמת החברות לניהול קרנות השתלמות, תכלול גילוי נאות לפעילויות וליתרות הנאמנויות בדוחות הכספיים, בין היתר, כפי המופיע בנספח ט' שבחוזר הרשות.
5. חברה נדרשת לפעול להתאמת יתרות מלאה עם המדינה, רשויותיה וחברות ממשלתיות אחרות ובעלי עניין אחרים. לא התקבלו אישורי יתרה בכתב מהגורמים המוסמכים מטעם הגורמים הנ"ל, תיתן לכך החברה גילוי בדוחות הכספיים, בכפוף למהותיות.
6. החברה תיתן ביטוי בדוחות הכספיים בנוגע לנכסים (מקרקעין ומחוברים) כמפורט להלן:
 - 6.1. החברה תיתן גילוי נאות בדוחות הכספיים לזכויותיה בנכסים מהותיים (מקרקעין ומחוברים) שבידיה או שמופעלים/מוחזקים על ידה עבור המדינה או אחרים לרבות נכסים שיש או שהיתה מחלוקת בעבר עם מי מרשויות המדינה לעניין הזכויות בהם. גילוי זה יכלול את פירוט זכויות החברה בנכסים אלו (בעלות, חכירה ולאילו מועדים, נאמנות וזכויות אחרות) וכן תנאים, הגבלות או מחויבויות שיש לחברה בנוגע לנכסים אלו (חובת העברה למדינה, חובת קבלת אישור להעברת זכויות בהם וכו').
 - 6.2. פירוט זכויות המדינה בנכסים הנ"ל.
 - 6.3. פירוט זכויות אחרים בנכסים הנ"ל.
 - 6.4. מועד יצירת הזכויות בסעיפים 6.1-6.3 לעיל.
 - 6.5. מצב הרישומים או האישורים שנתקבלו או ניתנו בנוגע לזכויות הנ"ל כגון רישום או אישור בעלות או חכירה או נאמנות, שכירות מוגנת או ברשות, צווי תפיסה/סגירה/אחר, רישום הערת אזהרה בטאבו ובכל מקום רלוונטי אחר ובהתאם להוראות כל דין.
 - 6.6. מחלוקות, אם קיימות, לגבי הנכסים והזכויות הצמודות לנכסים.
 - 6.7. החברה תיתן גילוי נאות בדוחות הכספיים על קיומם של נכסי מקרקעין שאינם משמשים באופן כלכלי לפעילות החברה ושהשימוש בהם ביחס לפוטנציאל הינו חלקי ו/או התמורה בגינם הינה חלקית ואינה משקפת תמורה ריאלית נאותה.
 - 6.8. החברה תיתן גילוי נאות בדוחות הכספיים ובדוחות הדירקטוריון על פעולות איתור זיהוי ורישום נכסים, שנעשו בתקופה המדווחת ועל פעולות איתור וזיהוי שיש לבצעם וטרם נעשו.
 - 6.9. החברה תיתן גילוי נאות בדוחות הכספיים לנכסים מהותיים שלהערכתה קיים לגביהם פער מהותי בין שויים ההוגן לבין ערכם בדוחות הכספיים, ובכלל זה בהתאם לתוצאת בדיקת שמאי או הערכות שווי שנעשו או הערכות לצורכי ביטוח, אם נעשו.
 - 6.10. נעשתה שמאות או הערכת שווי מהותית (כהגדרתה בנספח), יימסרו אלו לדירקטוריון ולרשות, יחד עם כל פרט רלוונטי לבחינת סבירותם, נכונותם, מיומנות ואי תלות מבצעים, זמן סביר קודם לדיון בטיטות הדוחות הכספיים בדירקטוריון החברה והדירקטוריון יבחן את סבירותם ויוודא שלא ייכלל בהם פרט מטעה כאמור בסעיף 9.1 להלן.
 - 6.11. החברה תיתן גילוי נאות בדוחות הכספיים ליישום הוראות הרשות לכללי דיווח ובקרה, לגבי מקרקעין ומחוברים בחברות הממשלתיות בהתאם לחוזר דוחות כספיים 3-2006 מיום 17 בספטמבר 2006.

דין וחשבון על החברות הממשלתיות

עיקרי הדוח

7. נעשו שמאוויות או הערכות שווי, והשמאוויות או הערכות השווי הינן מהותיות, כאמור לעיל, לעניין הערך של פרטים בדוחות הכספיים, יצורפו השמאוויות או הערכות השווי המהותיות לדוחות הכספיים וינתן גילוי כמפורט בחוזר הרשות בנספח ח' עמודים 63-64.
8. בדיקה ומתן גילוי של החברות וביקורת של רואי החשבון המבקרים אותן ביחס לבקורות על הדיווח הכספי של החברה בקשר עם נכסים/ התחייבויות/ פעילויות/ נאמנויות/ פרויקטים ושירותים המנוהלים באמצעות נותני שירותים כהגדרתם ב-SAS70 (לפירוט ראה חוזר הרשות, נספח י"א עמודים 69-70). הוראה זו חלה ביחס לדוחות לשנת 2009 ואילך לגבי חברות שנדרשות ליישם SOX 404 בהתאם לתקנות החברות הממשלתיות (דוחות נוספים בדבר אפקטיביות הבקרה הפנימית על דיווח כספי), תשס"ח-2007.
9. אי הכללת פרטים מטעים בדוחות כספיים ומידע נלווה של חברות ממשלתיות:
 - 9.1. חברות ממשלתיות נדרשות לוודא, כי בדוחות הכספיים ובמידע הנלווה המוגש על ידיהן לא ייכלל פרט מטעה, לרבות מידע העלול להטעות קורא סביר של הדוחות הכספיים והמידע הנלווה להם.
 - 9.2. בדוחות הכספיים יצוין במפורש, כי המציגים הכלולים בדוחות הכספיים ובמידע הנלווה הינם באחריות החברה בלבד ואין הם מחייבים את מדינת ישראל.
10. כלקח רלוונטי מהמשרים הפיננסיים הבינלאומיים בתקופה האחרונה יש לוודא לעניין ההצגה החשבונאית בדוחות הכספיים כי:
 - * מקום שהכללים החשבונאיים מאפשרים להציג מספר חלופות יש לוודא כי החלופה שנבחרה הינה החלופה שתגרום להצגה הרלוונטית, המדויקת והמהימנה ביותר.
 - * מקום שכלולות בהצגה החשבונאית שנבחרה אי וודאויות מהותיות יינתן להן גילוי לפי העניין בין בדוחות הכספיים ובין במסגרת הגילוי בדוח הדירקטוריון בדבר האומדנים החשבונאיים הכלולים בדוחות הכספיים.
 - * מקום שבדוחות או במידע הנלווה כלול מידע שלא נבדק באופן מלא על ידי נותן חוות הדעת או החברה והמידע נסמך על גורמים אחרים יש לתת גילוי לכך.
11. עסקאות עם מדינת ישראל, רשויותיה וחברות ממשלתיות אחרות:

חברה ממשלתית תיתן גילוי נאות בדוחותיה הכספיים לגבי עסקאות עם מדינת ישראל, רשויותיה וחברות ממשלתיות אחרות כולל היתרות בגינן, לרבות אופן הטיפול החשבונאי בעסקאות ויתרות אלו. על החברה לוודא כי העסקאות יוצגו בהתאם למהותן (עסקאות עם המדינה כריבון, כבעל עניין וכיוצא בזה). מקום שישנה אי בהירות בנושא יש לתת לכך גילוי בדוחות הכספיים ולפעול בתאום עם הרשות ויתר הגופים הממשלתיים להסרת אי הבהירות האמורה, לדעת החברה.
12. גילוי לגבי ההערכות לבחינת המעבר ליישום כללי החשבונאות הבינלאומיים (תקני IFRS):

חברה ממשלתית מסיווג 7 ומעלה תיתן בדוחותיה הכספיים גילוי תמציתי למצב תהליך ההיערכות בהתאם לרשימת נושאי ההיערכות כאמור בעמודים 78-81 בחוזר הרשות.
13. גילוי לגבי ההיערכות לדיווח על פרטי ההיערכות לדיווחים על הבקרה הפנימית לגבי דיווח כספי:

חברה ממשלתית הנדרשת לפי תקנות החברות הממשלתיות (דוחות נוספים בדבר אפקטיביות הבקרה הפנימית על דיווח כספי), תשס"ז-2007, תיתן בדוחותיה גילוי תמציתי להיערכות לדיווחים על הבקרה הפנימית בהתאם לרשימת נושאי ההיערכות כאמור בעמודים 18-19 בחוזר הרשות.
14. המשך התהליכים להגברת שיפור הבקרה בחברות והבטחת נכונות הדוחות הכספיים ודוח הדירקטוריון.

בהמשך לחוזר דוחות כספיים 1-2008 בנוגע לתקנות החברות הממשלתיות (דוחות נוספים בדבר אפקטיביות הבקרה הפנימית על דיווח כספי) התשס"ז-2007 אשר נערכו על בסיס עקרונות SOX 404, נדרשות חברות אשר התקנות האמורות חלות עליהן להגיש את הדוחות הנוספים כאמור בתקנות המצורפות לחוזר האמור. בתקופת המעבר, המתחילה במועד פרסום התקנות - 31 בדצמבר 2007 ומסתיימת עם הגשת הדוח הנוסף הראשון, החברות שהתקנות האמורות חלות עליהן תצטרפנה לדוחותיהן הכספיים (השנתיים והרבעוניים) דוח בדבר פרטי ההתקדמות בהיערכות של החברה כולל שלבים ולוחות זמנים להגשת הדוחות הנוספים.

עיקרי הדוח

15. בהתאם לתקנות החברות הממשלתיות (דוח נוסף בדבר הפעולות שננקטו והמצגים שניתנו להבטחת נכונות הדוחות הכספיים ודוח הדירקטוריון) התשס"ו-2005 ולחוזר הרשות, ייכללו בדוחות הכספיים הצהרות מנהלים של האחראי על ענייני כספים בחברה, מנכ"ל החברה, יו"ר הדירקטוריון (ובהיעדרו יו"ר ישיבת הדירקטוריון בה אושרו הדוחות הכספיים).
- החברה נדרשה לוודא את קיומן של בקורות בנוגע לנדרש בהצהרות, בין היתר, על ידי קביעת נהלים לצורך החתימה על ההצהרות. בנספח ז' לחוזר הרשות ניתנו הגדרות הרשות ביחס למונחים הכלולים בהצהרות.
- יש לתת גילוי להיערכות החברה לעמידה בהגדרות אלו ולבקורות ולנהלים האמורים.
16. רואי החשבון המבקרים נדרשים לציין בחוות הדעת על הדוחות הכספיים את הכללת המידע שנדרש בחוזרי הרשות בדוחות הכספיים.
- יש להדגיש, כי הדיווח הכספי כולל תמצית בלבד של הדוחות הכספיים וכי יש לעיין במלוא הדוחות הכספיים ובביאורים הנלווים על מנת להתייחס כראוי לנתונים המוצגים. אין בהכללת נתונים מתוך הדוחות הכספיים או בהכללת נתונים אחרים בנוגע לחברות, שנערכו או נמסרו על ידי החברות, משום הסכמה או אישור הרשות לנתונים ולאמור בדוחות הכספיים של החברות או לאמור בנתונים אחרים בנוגע לחברות שנכללו בדין וחשבון על החברות.
- בסיסי הדיווח לפיהם נערכים הדוחות הכספיים של החברות הממשלתיות נחלקים לשלוש קטגוריות משנה:
- א. חברות העורכות דוחות בשקלים מדווחים הכוללים סכומים מתואמים לשינויים בכוח הקנייה של השקל עד למועד המעבר (31 בדצמבר 2003) בתוספת סכומים בערכים נומינליים שנוספו לאחר מועד המעבר ובניכוי סכומים שנגרעו לאחר מועד המעבר.
- ב. חברות העורכות דוחות במטבע חוץ. בקטגוריית משנה זו נמנות כיום בין היתר התעשייה האווירית ואשרא- החברה הישראלית לביטוח יצוא בע"מ.
- ג. חברות שירותים ציבוריים מפוקחות (Public Utilities) העורכות דוחות כספיים בהתאם לשיטת התקינה החשבונאית האמריקאית (המוצאת ביטוי, בין היתר, ב-FAS 71 ובמדינות נוספות מחוץ לארה"ב, לרבות בישראל בסקטור החברות הממשלתיות בעיקר חברת החשמל ומקורות), הגורסת כי יש לתת ביטוי לרגולציה בדוחות הכספיים המשמשים כבסיס לקביעת התעריפים שלפיהם נקבעות כל הכנסות החברות כדוגמת חברות החשמל ומקורות, בהיותן חברות שירותים ציבוריים חיוניים למשק. בחברות אלו קביעות הרגולטור מהוות סימולציה או אמת מידה (Benchmark) תחליפית לתנאי שוק והן (ולא תנאי שוק חופשי) יוצרות לחברות את הכנסותיהן.
- בחברות אלו, נערכו דוחות מתואמים להשפעת השינויים בכוח הקנייה של השקל תוך התאמות הדיווח לבסיס קביעת הכנסותיהן כאמור. למרות שמדובר רק בשתי חברות, אלו הן החברות המגדולות במשק הכוללות כיום כמונופול את רובו המכריע של משק החשמל והמים בישראל.
- להלן אופי התרגום לשקלים שביצע דוחות הכספיים של החברות שדיווחו במטבע חוץ (בהתאם להבהרה מס' 4 של המוסד הישראלי לתקינה חשבונאית):
- * נכסים והתחייבויות הכלולים במאזן ליום 31 בדצמבר 2008 וליום 31 בדצמבר 2007, תורגמו לפי שער הסגירה ליום המאזן של מטבע הדיווח ביחס לשקל.
 - * הכנסות והוצאות הכלולות בדוח רווח והפסד לשנה שנסתיימה ביום 31 בדצמבר 2006-2008 תורגמו לפי שער חליפין ממוצע בתקופת ביצוע העסקאות.
 - * הון המניות, קרנות הון ויתרת העודפים, כפי שנכללו בדוחות הכספיים עד וכולל הדוחות הכספיים ליום 31 בדצמבר 2003, תורגמו לפי שער החליפין ביום 31 בדצמבר 2003.
 - * שינויים שחלו בקרנות הון מיום 1 בינואר 2004 ואילך, תורגמו לפי שער החליפין במועד היווצרותם.
- כל הפרשי התרגום שנוצרו, מוכרים ישירות בהון העצמי בסעיף נפרד "הפרשים מתרגום הדוחות הכספיים ממטבע הדיווח לשקלים". הפרשי תרגום אלו מהווים חלק מפרטי ההון העצמי של החברה ולא יוכרו בעתיד בדוח רווח והפסד.
- השינויים בכוח הקנייה הנ"ל נמדדו בהתאם לעליית מדד המחירים לצרכן או בהתאם לשינויים בשער החליפין של הדולר לעומת השקל.

דין וחשבון על החברות הממשלתיות

עיקרי הדוח

במדד המחירים לצרכן חל גידול בשיעור של כ-3.85% בשנת 2008 (לעומת גידול של כ-3.4% בשנת 2007 וקיטון של כ-0.1% בשנת 2006).
 בשער החליפין של הדולר (בהשוואה לשקל) חל קיטון של כ-1.1% בשנת 2008 (לעומת קיטון של כ-9% בשנת 2007 וקיטון של כ-8.2% בשנת 2006).

השנים 2006-2008 התאפיינו במגמת ירידה בשער החליפין של הדולר. לשינויים בשער החליפין של הדולר לעומת השקל ולפערים בין שינויי המדד לבין השינויים בשער הדולר ישנה השפעה מהותית על התוצאות העסקיות בחברות שהמטבע הפונקציונאלי שלהן הינו הדולר (כדוגמת התעשייה האווירית לישראל בע"מ ואלתא מערכות בע"מ) לעומת חברות שדוחותיהן הכספיים תואמו עד ליום 31 בדצמבר 2003 על פי מדד המחירים לצרכן (כדוגמת: תע"ש - תעשיות לישראל בע"מ, נתיבי איילון בע"מ, תשתיות נפט בע"מ וחברות מקרקעין).

התיסוף הריאלי של השקל לעומת הדולר היה בשיעור של כ-1.1% וכ-9% בשנים 2007-2008 בהתאמה וביעור של כ-8.2% בשנת 2006. ההשלכות מהותיות של התיסוף הריאלי בשנת 2008 על השקל לעומת הדולר הינן:
 - השפעה שלילית על הרווח לגבי חברות, שחלק ניכר מהכנסותיהן מיצוא הינו בדולרים, בעוד שחלק ניכר מהוצאותיהן (שכר, כלליות וכו') הינו בשקלים.
 - השפעה חיובית על הרווח לגבי חברות שלהן התחייבויות בדולרים, אשר גדלו כתוצאה מהתיסוף הריאלי של השקל על פני נערכו הדוחות הכספיים.

2. היערכות החברות הממשלתיות ליישום כללי החשבונאות הבינלאומיים (IFRS):

החלטת הממשלה מיום 5 באוגוסט 2004 בק/70 מס' 2375 קבעה כי: "התקינה החשבונאית הכללית, לגבי החברות הממשלתיות הינה התקינה של הסקטור הפרטי. התקינה הייחודית לחברות הממשלתיות, הינה בנוסף לתקינה של הסקטור הפרטי או כהרחבה, או כחידוד של נושאים ספציפיים לחברות ממשלתיות, כמפורט בחוזרי הרשות. התקינה הייחודית לחברות הממשלתיות תתבצע בהתאם לחוק. הרשות תמשיך להסתייע בצוותים מקצועיים שהוקמו על ידה לצורך זה."

כידוע, המוסד הישראלי לתקינה בחשבונאות החליט בחודש נובמבר 2005, כי החל מראשית שנת 2008 יחולו בתאגידים נסחרים בישראל כללי החשבונאות הבינלאומיים (IFRS). מהלך זה הינו חלק מתהליך בינלאומי של האחדה (CONVERGENCE) של כללי הדיווח הכספיים. מטרת תהליך זה הינה, בין השאר, הגברת השקיפות בדוחות הכספיים ועידוד השקעות בינלאומיות. תהליך זה משתלב, בין היתר, עם יעדי השקיפות, ההפרטה והשינויים המבניים עליהם מופקדת הרשות.

בהתאם להחלטה זו, פורסם בחודש יולי 2006 תקן חשבונאות מספר 29 הקובע, כי ישויות הכפופות לחוק ניירות ערך ומדוחות לפיו, יערכו את דוחותיהן הכספיים לפי תקני IFRS לתקופות החל מיום 1 בינואר 2008 (כולל אפשרות לאימוץ מוקדם) למעט ישויות ישראליות הנסחרות בבורסות בחו"ל המנויות בתקנות ניירות ערך (דוחות תקופתיים ומיידיים של תאגידי חוץ), התשס"א-2000. ישויות שאינן כפופות לחוק ניירות ערך יכולות לערוך את דוחותיהן הכספיים לפי תקנים אלו החל מהדוחות הכספיים שיפורסמו לאחר 31 ביולי 2006.

בהתאם לחוזר הרשות מינואר 2006 נדרשו החברות להגיש דוח על היערכות ליישום כללי החשבונאות הבינלאומיים לדיווח כספי (תקני IFRS). בחוזר זה נדרש כי דוח זה יכלול, בין היתר, את ההבדלים המהותיים בין כללי הדיווח הקיימים בחברה לבין אלו הנדרשים בהתאם לתקינה הבינלאומית, כולל בחינת המשמעויות וההשפעות של ההבדלים על הדוחות הכספיים וסקירה של ההליכים הנדרשים לביצוע ההתאמות.

בחודש אוקטובר 2006 תוקנו תקנות ניירות ערך, במסגרת הוראת שעה, באופן המבטל הוראות שהיו קיימות בתקנות ניירות ערך (עריכת דוחות כספיים) ובתקנות נוספות לגבי חברות המיישמות את תקני ה-IFRS. תיקון זה משתלב עם תקן 29 של המוסד לתקינה בחשבונאות האמור לעיל.

עיקרי הדוח

1. יישום תקני ה-IFRS, תקני ה-FASB - ותקנים ישראליים בסקטור הפרטי ובחברות הממשלתיות:
 - 1.1. בהתאם להחלטת הממשלה מסי' בכ/70 הנ"ל ולאור השינויים בנוגע לכללי החשבונאות בישראל ובעולם עולה הצורך לבחון את התקינה הקיימת והמתפתחת בסקטור הפרטי ואת התקינה הייחודית לחברות הממשלתיות שתתווסף לתקינה בסקטור הפרטי או כהרחבה או כחידוד של נושאים רלוונטיים בחברות הממשלתיות.
 - 1.2. בסקטור הפרטי, כולל בתאגידים נסחרים, מתקיימות כיום שלוש מערכות כללי חשבונאות עיקריות: תקני IFRS, תקני FASB ותקנים ישראליים:
 - 1.2.1. כללי חשבונאות אמריקאים (FASBs) - מרבית החברות הישראליות הנסחרות בחו"ל ו/או במקביל גם בבורסה לניירות ערך בתל-אביב (כולל חברות הפועלות בענפי פעילות החברות הממשלתיות או המתחרות בהן) מדווחות לפי הכללים האמריקאיים מתוקף היותן נסחרות בארה"ב. מצב זה, אמור להמשיך ולהתקיים לאור האמור בתקן 29 והתיקונים בתקנות ניירות ערך בנוגע לעריכת דוחות כספיים. כמו כן, הבנקים הישראליים אימצו כללים אמריקאיים בסוגיות הדיווח המרכזיות כמו מכשירים פיננסיים וחרגו מהמעבר לתקני IFRS. החריגות כאמור מיושמות גם לגבי החברות הממשלתיות בתחומים האמורים.
 - חלק מהחברות הממשלתיות, בעיקר חברות שירותים ציבוריים וחברות יצוא בתחום התעשייה הביטחונית, אימצו חלקית כללים אמריקאיים או מדווחות בדולרים. לכך יש להוסיף, כי מתקיים תהליך האחדה (CONVERGENCE) בין תקני ה-IFRS לתקני ה-FASB האמריקאיים, תהליך הדורש התייחסות לשניהם בנוגע לתקינה שתיושם בחברות הממשלתיות.
 - 1.2.2. בתחילת 2007 הודיע המפקח על הבנקים לתאגידים הבנקאיים כי:
 - א. כוונתו לקבוע באופן שוטף הוראות ליישום תקנים ישראלים שמפרסם המוסד הישראלי לתקינה בחשבונאות, המבוססים על תקני ה-IFRS שאינם נוגעים לליבת העסק הבנקאי.
 - ב. במחצית השנייה של שנת 2009 פרסם החלטתו לגבי מועד היישום של תקני ה-IFRS הנוגעים לליבת העסק הבנקאי (ראה להלן). זאת כאשר הוא מביא בחשבון את תוצאות תהליך האימוץ של תקנים אלו בישראל מחד ואת התקדמות תהליך ההאחדה (convergence) בין תקני ה-IFRS ובין התקנים האמריקאיים מאידך.
 - ג. לפיכך, בהתייחס לליבת העסק הבנקאי, דוחות כספיים של תאגיד בנקאי הערוכים לפי הוראות המפקח על הבנקים והנחיותיו ימשיכו להיות ערוכים על בסיס התקנים האמריקאיים שנקבעו בהוראות הדיווח לציבור.
 - בחודש נובמבר 2009 פרסם המפקח על הבנקים חוזר בנוגע לעקרונות לאימוץ תקני דיווח כספי בינלאומיים (IFRS) מסוימים אשר יחולו על הדוחות הכספיים של תאגיד בנקאי מיום 1 בינואר 2011 ואילך.
 - 1.2.3. לתקני החשבונאות הבינלאומיים IFRS ישנם מספר מאפיינים:
 - א. מדובר בתקנים חדשים יחסית (הדוחות הראשונים על בסיס IFRS באירופה נערכו בשנת 2005).
 - ב. תקני ה-IFRS, הנמצאים בתהליך של פיתוח ושינוי מואצים, מתבססים עדיין במידה רבה על התקנים הבינלאומיים הקודמים (IASs), המאפשרים בחירה בין מספר חלופות חשבונאיות. הצורך בבחירה קיים גם בתקני IFRS והוא נדרש גם בהערכת החברות הממשלתיות. בשלב זה מתקיים הליך תיקונים משותף ומואץ של ה-IASB והארגון האמריקאי FASB במגמת יצירת האחדה (CONVERGENCE) בין שתי מערכות התקנים המיועד להסתיים עד שנת 2014, כך שחברות זרות בארה"ב אשר מדווחות לפי IFRS היו רשאיות החל מ-2008 להנפיק ולדווח בארה"ב ללא צורך בהתאמה לכללי החשבונאות האמריקאיים. תהליך אימוץ תקני ה-IFRS כולל תהליך האחדה כאמור, הכולל כיום חלק ניכר מהמדינות המפותחות והמתפתחות, אולם, בשלב זה, לא ניתן לקבוע את מידת הצלחתו ואת התוצאות הסופיות של תהליך ההאחדה. כך למשל, יתכן שלגבי כללים מסוימים יאומצו בסופו של דבר כללים אמריקאיים או שיאומצו שינויים, דבר המחייב זהירות בבחירת החלופות המתאימות.

דין וחשבון על החברות הממשלתיות

עיקרי הדוח

- 1.2.4. בהתאם להצעה להערוך הציבור, בקשר למפת דרכים (Road Map) שפרסמה רשות ניירות ערך האמריקאית (SEC) בחודש אוגוסט 2008 בנוגע לאפשרות של אימוץ תקני ה-IFRS על ידי חברות ציבוריות בארה"ב החל משנת 2014, הותנתה אפשרות זו בהתקיימותם של מספר אבני הדרך הכוללים, בין היתר, שיפורים מסוימים בתקני IFRS, עצמאות מימון מוסדות ה-IFRS, אימון והדרכה מתאימים וכו'.
- 1.2.5. במסגרת תהליך ההאחדה ולאור הבעייתיות שהתגלתה בנוגע ליישום תקנים הנוגעים לשווי שוק והשלכותיהם, לאור המשברים הפיננסיים הבינלאומיים, צוותים משותפים של מוסדות ה-IFRS וה-FASB בוחנים שינויים בתקנים האמורים.
- 1.2.6. במדינות האיחוד האירופאי אשר יזמו לראשונה את תקני ה-IFRS אין עדיין אימוץ מלא ומראש של תקנים אלו ולאישור כל תקן IFRS נדרש אישור הפרלמנט האירופאי. כך למשל, התיקונים ל-IAS 39 (הדן במכשירים פיננסיים) אושרו באופן חלקי ועל כן בחוות דעת IFRS במדינות האיחוד האירופאי מדווח על יישום IFRS כפי שאומץ באירופה. מצב דומה של אימוץ חלקי או הדרגתי קיים במדינות מפותחות נוספות כדוגמת קנדה (לה תקני חשבונאות מתקדמים יחסית) אשר החליטה על מעבר הדרגתי ל-IFRS תוך ארבע שנים (עד לשנת 2014) תוך השארת דרגות חופש לממשלה הקנדית לאי אימוץ תקנים מסוימים. הליך אימוץ הדרגתי דומה למשך מספר שנים, נעשה על ידי מדינות גדולות כדוגמת הודו, ברזיל, סין ורוסיה.
- 1.2.7. מאפיין עיקרי של תקני ה-IFRS הוא שהם מבוססי עקרונות (PRINCIPLE BASED) ומאפשרים לעיתים בחירת מספר חלופות (כולל חלופות העונות על אלו הקיימות בתקינה האמריקאית).
- 1.2.8. כחלק מהיערכות ליישום תקני ה-IFRS נדרשת היערכות לבחינת ההשלכות המאקרו כלכליות. לדוגמה, חברות תשתית שלתעריפיהן ולפעילותן השפעה ברמה הענפית משקית וברמה המאקרו כלכלית (כדוגמת חברות שהן מונופול בתחומי החשמל והמים) או התאמת דיווחי המס בסביבת ה-IFRS לאור ההשלכות המאקרו כלכליות.
- 1.2.9. יצוין כי גם רשויות המס בישראל לא אימצו בשלב זה את תקני החשבונאות הבינלאומיים משיקולים מאקרו כלכליים. עוד יצוין כי רשויות המס באנגליה, למשל, חוקקו חוקים בשנים 2004-2006 לאור המעבר לתקינה החשבונאית הבינלאומית IFRS משיקולים מאקרו כלכליים, זאת כדי להבטיח כי חברות שבחרו לאמץ את התקנים הבינלאומיים ישלמו סכומי מס דומים בקירוב לאלו של החברות הממשיכות ביישום כללי החשבונאות הקודמים.
- 1.2.10. תקני IFRS, אשר הוחלו על מרבית החברות שחוק ניירות ערך חל עליהן ובכלל זה חברת החשמל, החל משנת 2008, אינם כוללים כיום תקן מקביל לתקן האמריקאי לחברות בפיקוח FAS 71 אשר עוסק בהתאמת טיפול חשבונאי מסוים בדוחות הכספיים למדיניות התעריפים והרגולציה בחברות שירותים חיוניים לציבור מסוגה של חברת החשמל. על כן, ביום 22 ביוני 2008 נחתמו תקנות המאפשרות לחברת החשמל הארכת התקנות הקודמות בדבר עריכת דוחות כספיים על בסיס מתואם מיום 31 בדצמבר 2007 ועד ליום 31 בדצמבר 2008.
- 1.2.11. תקני חשבונאות לפעילויות בפיקוח (Regulated Operations - RE6) במסגרת תהליך ההאחדה נוצר פער בין התקנים האמריקאים לבין תקני ה-IFRS ביחס לפעילויות בפיקוח. התקנים האמריקאים כוללים תקינה ספציפית לחברות בפיקוח (RE6). מאידך, דירקטוריון ה-IASB בישיבה שהתקיימה ביום 18 בדצמבר 2008 החליט להוסיף את הנושא של פעילויות בפיקוח (Rate-Regulated Activities) כפרויקט חדש בתוכנית העבודה לקביעת תקני IFRS. בתקופת הביניים נוצר פער בין תנאי הרגולציה של פעילויות בפיקוח הכוללים את הסיביבה הכלכלית בהן החברות פועלות לביטוי בדוחות הכספיים. פער זה נובע מכללי חשבונאות שטרם הותאמו לסיביבה הרגולטורית הכלכלית בפעילויות בפיקוח.
- ביולי 2009 פרסם ה-IASB הצעת תקן לחברות בפיקוח. לפי תכנית העבודה של דירקטוריון ה-IASB, התקן הסופי לחברות בפיקוח מתוכנן להתפרסם במחצית השנייה של שנת 2010.

עיקרי הדוח

תקני ה-IFRS מצויים בתהליך אינטנסיבי של פיתוח והאחדה עם תקני הדיווח בארה"ב (תהליך האמור להימשך עד שנת 2012) ובשלב בחינה או אימוץ חלקי על ידי מרבית המדינות המפותחות בעולם וגורמים במשק הישראלי כדוגמת מערכת הבנקאות, מערכת המס והחברות הממשלתיות.

2. לאור האמור לעיל, להלן הקווים המנחים לגבי הערכות החברות הממשלתיות ליישום תקני ה-IFRS:
 - 2.1. מיפוי וזיהוי רשימת כל הנושאים ורכיבי הדוחות הכספיים העשויים להיות מושפעים מהמעבר לתקני ה-IFRS.
 - 2.2. הצגת אופן הטיפול הקיים לגביהם כיום בדוחות הכספיים.
 - 2.3. הצגת חלופות הטיפול הקיימות לגביהם בהתאם לתקינה הבינלאומית (IFRS).
 - 2.4. הצגת החלופה שבכוונת הנהלת החברה להציע ליישם.
 - 2.5. הצגת השפעת החלופה המוצעת וחלופות אחרות על הדוחות הכספיים ביחס למצב הקיים כיום.
 - 2.6. מתן הסבר תמציתי לכוונת הנהלת החברה לבחור בחלופה האמורה.
- החברות הממשלתיות נדרשו לתת בדוחותיהן הכספיים גילוי תמציתי למצב תהליך ההיערכות בהתאם לרשימת נושאי ההיערכות כאמור לעיל.

3. היערכות החברות הממשלתיות לדיווחים על הבקרה הפנימית לגבי דיווח כספי:

הניסיון שהצטבר מיישום הצהרות המנהלים בדבר הפעולות שנקטו והמצגים שניתנו להבטחת נכונות הדוחות הכספיים ודוח הדירקטוריון החל מהדוחות הכספיים לשנת 2003 ואילך הראה שבעקבות ההצהרות חל שינוי חיובי בחברות רבות בגישת המנהלים לבדיקת נכונות הדוחות הכספיים ודוחות הדירקטוריון ולבקרות הגילוי הנדרשות. ההצהרות גרמו לשינויים בדפוסי ההתנהגות של מנהלים ועובדים הכפופים להם.

להלן מספר דוגמאות:

1. התייחסות זהירה ודקדקנית יותר של נושאי משרה ביחס לאישור הדוחות הכספיים ודוחות הדירקטוריון.
2. התייעצות עם מומחים לגבי יישום הנהלים וביצוע התהליכים והבקרות הדרושים לצורך ההצהרות.
3. שינויים חיוביים בדפוסי התנהגות של נושאי משרה המטילים על מנהלי מפעלים, מנהלי חטיבות, מנהלים זוטרים ובעלי תפקידים רלוונטיים אחרים, בדיקת נאותות ולקיחת אחריות על הגילוי לגבי עניינים שבתחומי אחריותם.
4. "גיבוי חתימות במסגרת מעקב בקרות הגילוי" - תהליך גיבוי חתימות במסגרת מעקב בקרות הגילוי, כאשר מנהלים בדרגות הבכירות חותמים על הצהרות מנהלים תואמות בהתחשב בתפקידיהם במסגרת מערך בקרות הגילוי לאלו הכלולות בדוחות הכספיים וכגיבוי להצהרות הכלולות בדוחות הכספיים ואילו המנהלים בדרגה בכירה פחות חותמים על ההליכים להם הם אחראים.
5. הגברת מרכיבי הפיקוח ובקרות הגילוי והגדרת מטריצת האחריות הארגונית לגבי כל העניינים העשויים להיות רלוונטיים לדיווח הכספי.
6. החברות נדרשו לוודא את קיומן של בקרות לגבי הנדרש בהצהרות האמורות, בין היתר, על ידי קביעת נהלים לצורך החתימה עליהן. כך למשל, הובהר על ידי הרשות, כי המינוחים "ליקויים משמעותיים" ו"חולשות מהותיות" הכלולים בהצהרות הינם מינוחים מקצועיים שפורטו בחוזרי הרשות ואיתור ליקויים וחולשות אלו, אם קיימים, נעשה בהתאם למודלי בקרה מקובלים להערכת הבקרה הפנימית על דיווח כספי והאפקטיביות שלה, כדוגמת מודל COSO (ניתן למצוא את נוסח התקנות בחוזר הרשות בנספח ו' עמודים 60-61).

דין וחשבון על החברות הממשלתיות

עיקרי הדוח

7. בהתאם לתקנות החברות הממשלתיות (דוחות נוספים בדבר אפקטיביות הבקרה הפנימית על דיווח כספי) התשס"ח-2007 נדרשות החברות לצרף בתקופת המעבר המתחילה במועד פרסום התקנות ומסתיימת עם הגשת הדוח הנוסף הראשון לדוחות השנתיים או הרבעוניים דוח בדבר פרטי התקדמות בהיערכות של החברה, כולל שלבים ולוחות זמנים.

הגשת הדוחות הנוספים בהתאם לתקנות תחול על החברות שמתקיימים בהן לפחות אחד מהתנאים הבאים:

1. סך ההכנסות השנתיות בדוחות הכספיים עולה על 400 מיליוני ש"ח.

2. היקף הנכסים בדוחות הכספיים עולה על 400 מיליוני ש"ח.

3. ערך הנכסים או הפרויקטים המופעלים או מנוהלים על ידי החברה, עברה או עבור המדינה או עבור אחרים עולה על 400 מיליוני ש"ח.

לדוח הנוסף יצורף דוח של רואה החשבון המבקר שיכלול את חוות דעתו בדבר אפקטיביות הבקרה הפנימית על דיווח כספי בחברה ובדבר החולשות המהותיות שהוא זיהה.

הדוחות האמורים יצורפו לדוחות השנתיים הכוללים דוחות כספיים לתקופה המסתיימת ביום 31 בדצמבר 2009 ואילך או במועד אחר שהורה עליו שר האוצר לגבי חברה מסוימת מנימוקים שיפורטו.

8. בחוזר המבקר הפנימי 1-2008 מיום 2 במרץ 2008 נקבעו כללים בנוגע לבחירת מבקר פנימי באופן שיחזק את עצמאותו ואי תלותו וישפר את רמת הביקורת הפנימית בחברות ממשלתיות. על פי חוזר זה נדרש לבצע, בין היתר, לקראת סוף השנה הרביעית למינוי המבקר הפנימי, בדיקת איכות הביקורת הפנימית על ידי גורם חיצוני שנבחר על ידי הדירקטוריון, לאחר היוועצות עם ועדת הביקורת.